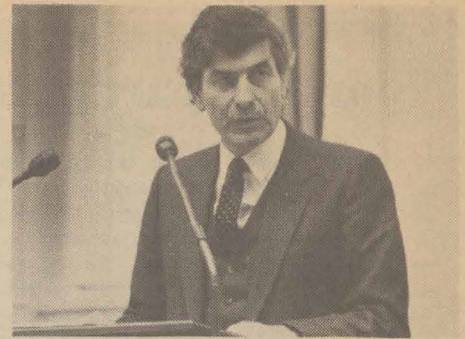
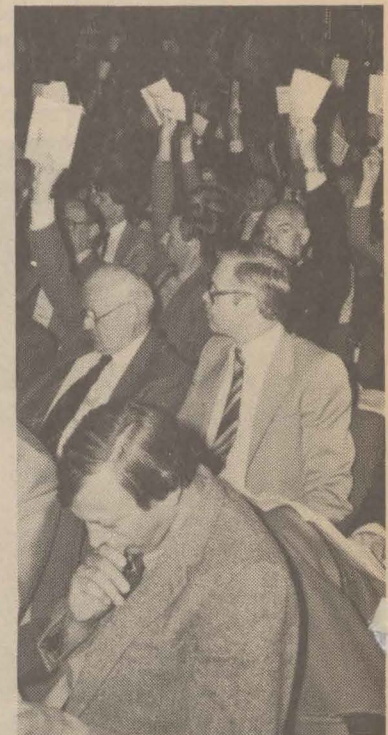
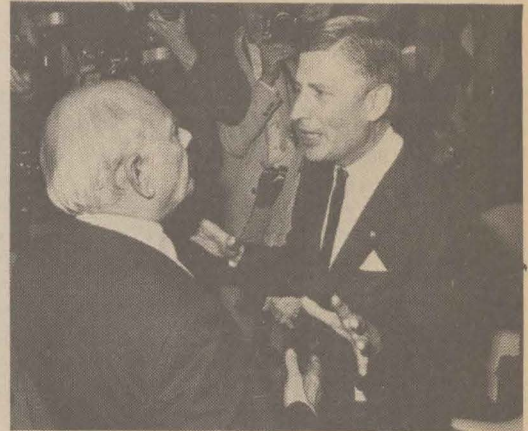

Jaarverslag CDA 1982

Inhoud:

1. Partijraad 2
2. Partijbestuur 8
3. Dagelijks Bestuur 10
4. Presidium 12
5. Partijsecretariaat 13
6. Voorlichting 15
7. CD/ACTUEEL 16
8. Redactieraad 17
9. Permanente
Verkiezingscommissie 17
10. Stichting Kader- en
Vormingsk 19
11. Commissie Buitenland 23
12. Commissie van Beroep 24
13. College van bindende
adviseurs 24
14. Wetenschappelijk Instituut
voor het CDA 25
15. De vereniging van
christen-democratische
gemeente- en
provinciebestuurders 28
16. CDJA 32
17. CDA-Vrouwenberaad 35

1. Partijraad

Voorjaarspartijraad over vrede en veiligheid

De eerste bijeenkomst van de partijraad in het jaar 1982 vindt plaats op 8 mei te Hattem.

De partijraad staat in het licht van de afronding van de partijpolitieke discussie over Vrede en Veiligheid. Echter dit onderwerp is niet alleen aan de orde. Het is op voorjaarspartijraad verplicht o.a. de jaarverslagen van partijorganen en geïleerde organisaties vast te stellen c.q. goed te keuren. Uit de toelichting van penningmeester Veenhof blijkt, dat de cijfers over de periode 1980 en december 1981 een gunstig beeld geven.

De partijraad keurt zonder op- en aanmerkingen de jaarverslagen over de periode oktober 1980 – december 1981 goed.

Ir. J. G. Gooden is op de partijraad gekozen tot nieuwe voorzitter van de Stichting CDA-huisvesting. De heer Gooden volgt partijvoorzitter Bukman in deze functie op.

Naast de gebruikelijke toespraken van de partijvoorzitter, de heer Bukman en de CDA-fractievoorzitter in de Tweede Kamer, de heer Lubbers, houden ook de CDA-fractievoorzitter in de Senaat, de heer Christiaanse, en de leider van de CDA-delegatie in het Europees Parlement, de heer Beumer, een redevoering.

De heer Christiaanse geeft een uiteenzetting over de bijzondere actuele kwestie van het enquête-recht voor minderheden. De heer Beumer

geeft de vergadering een kort overzicht van een aantal zaken die momenteel in het Europees Parlement spelen. Hij noemt o.a. het veiligheidsbeleid en de kwestie van de mensenrechten. Zijn conclusie is echter dat het enige echte Europese beleid het landbouwbeleid is.

Grote belangstelling

In de middag wordt de discussie over Vrede en Veiligheid gestart. Opvallend is de grote belangstelling die zoveel partij(raads)leden hebben voor deze problematiek. Maar liefst tweënvier-tig sprekers melden zich aan.

In het algemeen is men de opvatting toegedaan, dat Vrede en Veiligheid niet alleen een zaak mag zijn waar specialisten zich mee bezighouden, maar, dat dit onderwerp ieders belangstelling hoort te hebben.

Het ligt dan ook voor de hand dat er bij de partijleiding op aangedrongen is de discussie over Vrede en Veiligheid op alle partijniveaus voort te zetten.

De discussie wordt gesloten met stemming over twee resoluties, een ontwerp-resolutie van het dagelijks bestuur en een ontwerp-resolutie van het Vrouwenberaad en het CDJA.

De partijraad heeft ook een resolutie aanvaard m.b.t. het inkomensbeleid en één m.b.t. de ontwikkelingen in Zuid-Afrika.

Resoluties

De partijraad van het CDA op 8 mei te Hattem bijeen,

1. Met waardering kennis nemend van de resultaten van de vele werkgroepen in het kader van de partijpolitieke discussie over vrede, veiligheid en gerechtigheid.
2. overwegende de resultaten van deze politieke discussie, zoals verwoord in de afrondende samenvatting die door het partijbestuur getoetst is aan het Program van Uitgangspunten en aan het verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”.
3. is van oordeel, dat deze samenvatting in lijn is met het Program van Uitgangspunten en met het verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”.

spreekt uit, dat:

4. studies bevorderd moeten worden over effectieve alternatieve vredes- en veiligheidsmodellen en dat het partijbestuur zich op korte termijn bezint over het aanvaarden daarvan.
5. de voor- en nadelen van een meer zelfstandig Europa binnen de NAVO als politieke factor nader moet worden onderzocht.
6. dat een voortdurende dialoog met kerken, vredesbewegingen en maatschappelijke organisaties van wezenlijke betekenis is bij het zoeken naar wegen om de afhankelijkheid van kernwapens terug te dringen.
7. roept tenslotte de CDA-vertegenwoordigers in de Eerste en Tweede Kamer, in het kabinet alsmede in het Europese Parlement alsook de CDA-bewindslieden op met volharding en voortvarendheid te blijven werken aan de zo noodzakelijke terugdringing van de bewapeningswedloop op basis van het Program van Uitgangspunten en het verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”, bij welk streven zij zich gesteund mogen weten door de resultaten van de gevoerde partijpolitieke discussie zoals in de samenvatting is weergegeven.

De CDA-partijraad in vergadering bijeen te Hattem d.d. 8 mei 1982.

Vaststellende:

1. dat er binnen alle geledingen van de partij een discussie is gevoerd over het vredes- en veiligheidsbeleid op basis van het Program van Uitgangspunten en het verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”,

Overwegende:

2. dat er een grote mate van overeenstemming is ten aanzien van het standpunt dat vrede, vei-

Aanwijzingen van partijvoorzitter Bukman op de partijraad.

ligheid en gerechtigheid in elkaars verlengde liggen, alsmede dat het daardoor niet mogelijk is de oplossing van het veiligheidsvraagstuk te beperken tot het zich in NAVO-verband inzetten voor beheersing en terugdringing van de bewapeningswedloop,

Spreekt uit:

3. dat het CDA zich onverminderd inzet voor het bevorderen van de mensenrechten, het tot stand brengen van een nieuwe economische orde en het handhaven van ontwikkelingshulp op minimaal het huidige niveau,
 4. dat het CDA zich inzet voor doorbreking van het onverantwoord vijandsdenken; voor het bevorderen van het vredesonderwijs; voor het bevorderen van handels- en culturele betrekkingen, zowel tussen Oost en West, als tussen Noord en Zuid,
 5. dat Nederland binnen de NAVO, als hoofdinstrument van beleid, zijn eigen verantwoordelijkheid heeft en een kritische en creatieve bijdrage levert. Binnen de NAVO moet Nederland zich inzetten voor stapsgewijze vermindering van de kernbewapening, eventueel voor éézijdige stappen van de NAVO. Dit mag niet leiden tot de ontwikkeling van alternatieve wapens zoals bacteriologische of chemische,
 6. dat Nederland initiatieven moet nemen voor het ontwikkelen van alternatieve veiligheidsstrategieën,
 7. dat thans een politiek gevoerd moet worden van eerst onderhandelen en daarna besluiten of en hoe verder be- of ontwapend moet worden; dat Nederland hangende de onderhandelingen tussen Oost en West thans geen beslissingen neemt over het wel of niet plaatsen van middel-lange-afstandsraketten op zijn grondgebied in overeenstemming met het Program van Uitgangspunten en het verkiezingsprogram,
 8. dat het CDA bij de bepaling van zijn beleid rekening houdt met verscheidenheid van opvattingen in de partij en in gesprek blijft met kerken en vredesbewegingen.
- en gaat over tot de orde van de dag.

Zuid-Afrika

De CDA-partijraad in vergadering bijeen op 8 mei 1982 te Hattem.

1. de CDA-partijraad, kennis genomen hebbende van de ontwikkelingen in Zuid-Afrika voor wat betreft de thuislandenpolitiek;

overwegende

2. dat de apartheidspolitik, zoals die gevoerd wordt door het Zuidafrikaanse minderheidsbeleid, volstrekt te verwerpen is op grond van het evangelie;
3. dat, alhoewel in de sfeer van de kleine apartheid meer liberale maatregelen zijn genomen, het thuislandenbeleid onveranderd de kern van de apartheid gebleven is;
4. dat in het kader van dit thuislandenbeleid, al vele jaren en nog steeds vele duizenden men-

Een blik in de zaal tijdens de partijraad.

sen van huis en haard worden verdreven en met geweld gedwongen worden zich elders te vestigen;

spreekt uit

5. dat krachtig stelling wordt genomen tegen de gedwongen deportaties van zwarte Zuid-Afrikanten uit hun woongebieden naar zogenaamde thuislanden;
6. roept de CDA-vertegenwoordigers in Eerste en Tweede Kamer en Europees Parlement op hetzelfde te doen;
7. roept de regering op er bij de Zuidafrikaanse regering op aan te dringen deze deportaties te stoppen;
8. roept bestuur en leden van het CDA op om aandacht te schenken aan en activiteiten te ontplooiën naar aanleiding van het VN-jaar voor de sancties tegen Zuid-Afrika.

Inkomensdaling

De CDA-partijraad, op 8 mei 1982 te Hattem in vergadering bijeen,

overwegende

- a. dat in het verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan” wordt voorgenomen „een halt toe te roepen aan de groei van het gemiddeld consumptieniveau voor alle inkomensgroepen en daartoe zelfs een zekere inkomensdaling te realiseren, voor de hogere inkomensgroepen het meest”, waarbij „de berekeningen uitkomen

op een inkomensontwikkeling per jaar van min 1 voor de minima, min 1,5 voor de modale inkomens min 2 voor de tweemaal modale tot min 4 voor de viermaal modale inkomens”;

b. dat het regeerakkoord geen verdergaand koopkrachtoffer voor wat betreft de minima vermeldt van 1%;

c. dat in de regeringsverklaring staat, dat „een rechtvaardige lastenverdeling door het kabinet bereikt kan worden door het koopkrachtoffer vanaf 1% voor de minima tot 4x modaal te laten oplopen tot 4%”;

constaterende

d. dat het voorgenomen beleid in de voorjaarsnota leidt tot een koopkrachtoffer van minstens 1,7% voor de minima, van 2,9% voor modaal en van 2,8% voor 4x modaal (cijfers van 15 april 1982);

e. dat dit beleid geenszins spoort met de beleidsvoornemens in het CDA-verkiezingsprogram, het regeerakkoord en de regeringsverklaring;

spreekt uit

- f. dat de regering de CDA-Tweede Kamerfractie er zorg voor moet dragen dat het voorgenomen beleid resulteert in een lasten-verdeling, die als richtsnoer de voorgenomen verhouding handhaaft en waarbij de echte minima, waaronder ook de alleenstaanden, worden ontzien; en gaat over tot de orde van de dag. ■

Extra partijraad wegens kamerverkiezingen

Op 3 juli 1982 vindt een extra partijraadsvergadering plaats te Rotterdam met als belangrijkste punten op de agenda, het kiezen van een lijsttrekker ten behoeve van de Tweede Kamerverkiezingen op 8 september 1982 en de herziening van het CDA-verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”. De partijraad die een noodprocedure voor de vaststelling van de kandidatenlijst en de aanwijzing van de lijsttrekker optrad als plaatsvervanger van het hoogste bestuursorgaan, het partijcongres, heeft het voorstel van het verbreed partijbestuur goedgekeurd om de kandidatenlijst, die gold voor de kamerverkiezing van 1981, nu te gebruiken als de kandidatenlijst voor de verkiezing van 8 september 1982. Uiteraard moet die lijst enigszins aangepast worden doordat een aantal mensen niet meer ingestemd hebben met hun kandidaatstelling.

Lijsttrekker

Ter vergadering ligt het voorstel van het versterkt partijbestuur om mr. A. A. M. van Agt bij enkelvoudig kandidaatstelling voor te dragen als lijsttrekker. Vanuit de partijraad wordt ook fractievoorzitter Lubbers als kandidaat voor het lijsttrekkerschap voorgesteld. De heer Lubbers ontvaardt deze kandidaatstelling met klem. Zijn oproep de eenheid te bewaren en tot een unanieme keuze te komen van de eerste man vindt bijna bij de gehele partijraad gehoor. De voorzitter, de heer Bukman, stelt vervolgens vast, dat de partijraad Van Agt unaniem en bij acclamatie als lijsttrekker heeft gekozen.

Program

Na de lunch is de herziening van het CDA-programma „Om een zinvol bestaan” aan de orde. Ter tafel liggen o.a. 15 pagina's aan amendementen op de concept-tekst, die door een daartoe ingestelde commissie met het oog op de actualisering van het programma is opgesteld. Een twintigtal amendementen op de ontwerp-tekst worden uiteindelijk aangenomen. Het leeuwendeel van de geactualiseerde tekst spitst zich toe op sociaal-economische beleidszaken.

Unaniem

De problematiek van Vrede en Veiligheid komt aan de orde bij de actualisering van artikel 11.9 van het CDA-programma. Daarin staat dat Nederland eind 1981 een besluit neemt over het al dan niet plaatsen van nieuwe kernraketten. Doordat de onderhandelingen in Genève echter veel later gestart zijn moet deze passage aangepast worden.

De partijraad aanvaardt tenslotte unaniem de tekst van het geactualiseerde programma.

De partijraad heeft de volgende resoluties aanvaard:

Resoluties

Resolutie (Ingediend door het CDA-dagelijks bestuur)

De CDA-partijraad op 3 juli te Rotterdam bijeen:

Bloemen voor lijsttrekker Dries van Agt.

overwegende

1. dat op 8 september 1982 de verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zullen plaatsvinden;
2. het geactualiseerde verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan” waarin de begrippen gerechtigheid, solidariteit, rentmeesterschap en gespreide verantwoordelijkheid centraal staan;
3. dat onder meer de krachteloosheid van één der coalitiepartners in het kabinet Van Agt-II de noodzakelijk te nemen maatregelen nodeloos zijn vertraagd en dat er thans snel een daadkrachtig kabinet moet komen;

constaterende

4. dat in de komende parlementaire periode een aantal fundamentele taken naar voren springen, te weten:
 - 4.1. het behoud van de bestaande en het scheppen van nieuwe werkgelegenheid in het bijzonder ten behoeve van jongeren. Hiervoor is een meer-sporenbeleid noodzakelijk dat onder meer gericht is op:
 - het gezond maken van de overheidsfinanciën, waarbij het financieringstekort jaarlijks met 1% moet worden teruggedrongen;
 - herstel van bedrijvigheid door ruimte te scheppen voor werkgelegenheidsbevorderende investeringen;
 - een sociaal beleid, waarbij de echte minima

kunnen rekenen op een bijzondere koopkrachtbescherming.

4.2. – de zorg voor het in stand houden van onze rechtsstaat en de instellingen van onze parlementaire democratie;

– de zorg voor het bevorderen van saamhorigheid om voor elkaar en de kwaliteit van onze samenleving op te komen;

– de inzet voor de doorwerking van de levensbeschouwelijkheid in onderwijs, cultuur en welzijn wordt onderstreept.

4.3. De strijd voor vrede en gerechtigheid in de wereld:

– de ontwikkelingshulp dient in elk geval op het huidige niveau gehandhaafd te blijven;

– het CDA houdt onverminderd vast aan internationale samenwerking in organisaties als de Verenigde Naties de Europese gemeenschap en de NAVO.

– het vredes- en veiligheidsbeleid is onder meer gericht op de ontmanteling van middellange-afstandswapens aan oostelijke zijde en voorkoming van plaatsing daarvan in het westen.

spreekt uit

5. dat het CDA bij de formatiebesprekingen uitgaat van:

– de opgave zijn program zo goed mogelijk te vertalen in een te sluiten regeerakkoord voor de te vormen coalitie, dat eensgezind de problemen aanpakt;

– zijn principiële bereidheid met anderen samen te werken;

– de verkiezingsuitslag;

– de noodzaak van een hecht en daadkrachtig meerderheidskabinet, dat vruchtbaar samenwerkt met het parlement.

Deze resolutie werd met enkele stemmen tegen aanvaard.

Motie (Ingediend door de Kamerkring Dordrecht)

De CDA-partijraad op 3 juli te Rotterdam bijeen, dringt er bij het partijbestuur op aan in overleg met alle betrokkenen in de komende verkiezingsstrijd voor de Tweede Kamer – er wille van de herkenbaarheid en profilering van het CDA – bijzonder de nadruk te leggen op haar christelijk uitgangspunt in relatie tot haar verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”, en gaat over tot de orde van de dag.

Deze motie werd met enkele stemmen tegen aanvaard.

Motie (Ingediend door de Kamerkring Den Helder)

De CDA-partijraad op 3 juli te Rotterdam in vergadering bijeen, doet een klemmend beroep op de CDA-lijsttrekker, zich voor de gehele volgende parlementaire periode beschikbaar te stellen, en gaat over tot de orde van de dag.

Deze motie werd met vijf stemmen tegen aanvaard.

Resolutie (Ingediend door de Kamerkring Limburg)

De CDA-partijraad in vergadering bijeen op 3 juli te Rotterdam:

1. gehoord de beraadslagingen in het kader van de aanpassing van het CDA-verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”, met name t.a.v. de voorliggende wijzigingstekst met betrekking tot het te voeren sociaal-economisch en financieel beleid;

2. spreekt als zijn oordeel uit, dat daartoe de volgende beleidsdoelstellingen gekozen moeten worden:

2.1. Sanering van de overheidsfinanciën door onder meer:

– terugdringing van het financieringstekort met tenminste 1% per jaar (de binnen de sector van sociale fondsen bestaande exploitatietekorten zo snel mogelijk wegwerken) mede gericht op verlaging van het rentepercentage;

– tenminste een stabilisering en zo mogelijk vermindering van de collectieve lastendruk;

– vergroting van de overheidsinvesteringen ten laste van de overige overheidsuitgaven;

– een actief volume-beleid in de sociale-zekerheidssector en de benodigde aanpassing van het sociale-zekerheidsstelsel;

– meer decentralisatie van rijkszaken, privatisering van nu nog door de overheid uitgevoerde taken en consequente toepassing van de profijtgedachte;

3. Herstel van de marktsector door onder meer:

– fiscale lastenverlichting voor het bedrijfsleven door o.a. afschaffing van dubbele heffingen en een aanzienlijke verhoging van de vermogens-voorwaardeaftrek;

– terugdringing energiekosten voor het bedrijfs-

Ruud Lubbers

leven naar het niveau van de ons omringende landen;

– verkorting van procedures en voorschriften;

– verbetering van het functioneren van de arbeidsmarkt;

4. Een gericht werkgelegenheidsbeleid met name gericht op de jongeren dat gefinancierd wordt uit extra inkomensmatiging bovenop de matiging, die nodig is om de concurrentiepositie te verbeteren (investeringsloon, jeugdwerkloosheidsplan, banenplan voor zowel de overheid als de marktsector);

5. Een verantwoord inkomensbeleid waarbij de echte minima zoveel mogelijk in koopkrachtdaling worden ontzien. Als basis voor het te voeren inkomensbeleid geldt het draagkrachtprincipe. Grote betekenis wordt gehecht aan de eigen verantwoordelijkheid van de sociale partners. De overheid heeft als werkgever een eigen taak voor wat betreft de inkomensverhoudingen in de eigen sector;

en gaat over tot de orde van de dag.

Najaarsraad: afscheid van Van Agt

De CDA-najaarspartijraad vindt plaats op 30 oktober 1982 te Amsterdam.

De partijraad staat in het teken van de kabinetsformatie en van het niet op de agenda vermelde afscheid van de heer Van Agt als politieke leider van het CDA. Naast de toespraken van de heer Bukman en de heer De Koning die de fractievoorzitter, de heer Lubbers, vervangt vanwege het feit dat hij deze ochtend bij de Koningin is ontboden, zijn, zoals gebruikelijk op een najaars-partijraad, de financiële jaarverslagen en begrotingen van de partij en de gelieerde organisaties aan de orde gesteld. Ook besluit de partijraad mw. Tegelaar-Boonacker voor te dragen als vice-voorzitter van het CDA.

De toespraak van de voorzitter, de heer Bukman, vormt het eerste politieke punt op de agenda. Hij gaat in op de oorzaken die hebben geleid tot drie zetels verlies bij de Tweede Kamerverkiezingen van september jl. Hij constateert o.a. dat het CDA tijdens de campagne er onvoldoende in geslaagd is zijn positie t.o.v. de andere grotere politieke stromingen te markeren.

Formatie

De snelle ontwikkeling van de kabinetsformatie naar formatie brengt een andere spreker achter de kathedraal dan was voorzien. Door de benoeming van fractievoorzitter drs. R. F. M. Lubbers, tot formateur, heeft de vice-voorzitter, drs. J. de

Koning, tot taak, voor de partijraad verantwoording af te leggen over gevoerde onderhandelingen onder de informateurs Van Kemenade en Scholten. Hij maakt de partijraad duidelijk dat de voorstellen van Van Kemenade op zuiver beleidsmatige gronden voor het CDA niet aanvaardbaar waren.

Met betrekking tot informatie-Scholten onderstreept de eerste vice-voorzitter dat de CDA-Tweede Kamerfractie, de heer Lubbers, in zijn onderhandelingen loyaal, maar ook kritisch heeft gevolgd. De heer De Koning meldt de partijraad dat de fractie unaniem het bereikte concept-regeerakkoord in grote lijnen goedgekeurd heeft. Vervolgens buigt de partijraad zich over een aantal ingediende resoluties. Er worden er zes aanvaard.

Toekomst

Het moment van het afscheid nemen van de heer Van Agt is aangebroken. De heer Bukman en de heer Lubbers nemen achtereenvolgens het woord en betonen hun dankbaarheid voor wat de heer Van Agt voor het CDA en namens het CDA voor het land heeft gedaan.

Als laatste tenslotte neemt de heer Van Agt zelf het woord. Hij schetst o.a. zijn rotsvast vertrouwen in de toekomst van het CDA. Warme woorden voor zijn opvolger vormen zijn slot.

De partijraad heeft de volgende resoluties aanvaard:

Resoluties

Beleidsvoornemens nieuwe kabinet

De partijraad van het CDA op 30 oktober 1982 te Amsterdam bijeen:

1. Constateert dat is gebleken, dat de formatiebesprekingen tussen CDA, PvdA en D'66 geen uitzicht boden op een hecht en daadkrachtig meerderheidskabinet;
2. Hoopt dat het streven een kabinet CDA/VVD te formeren leidt tot een hecht en daadkrachtig kabinet, in lijn met de door de partijraad van 3 juli jl. geformuleerde formatiecriteria;
3. Spreekt teleurstelling uit dat D'66 niet bereid is deel te nemen aan het thans te vormen kabinet;
4. Roept de CDA-fracties in Eerste- en Tweede Kamer op de beleidsvoornemens van het nieuw te vormen kabinet te toetsen aan het CDA verkiezingsprogramma, met name aan de navolgende normen:
 - 4.1. Een meersporenbeleid, leidend tot een krachtige aanpak van het werkgelegenheidsvraagstuk – in het bijzonder t.b.v. jongeren, zoals bepleit in het CDJA-Jeugdplan – en een evenwichtige terugdringing van het financieringsstekort;
 - 4.2. Bescherming van kwetsbare groepen, ook die t.g.v. de economische crisis ontstaan;
 - 4.3. Een inkomensbeleid, waarbij hogere inkomensgroepen naar verhouding meer moeten bijdragen dan de lagere en waarbij het beleid erop gericht is de koopkracht van de echte minima zoveel mogelijk te ontzien;
 - 4.4. De bevordering van de doorwerking van levensbeschouwing in onderwijs, cultuur en welzijn; in het bijzonder wordt hierbij gedacht aan de pluriformiteit van het omroepbestel;
 - 4.5. Een handhaving van het huidige niveau van de ontwikkelingsinspanning, waarbij de nood en de belangen van de ontwikkelingslanden de eerste prioriteit heeft;
 - 4.6. Het voeren van een veiligheidsbeleid, dat gericht is op het bewerkstelligen van een ommekeer in de nucleaire bewapeningswedloop en op het bereiken van evenwichtige krachtsverhoudingen op een steeds lager niveau van bewapening.

Positie CDA

De partijraad van het CDA op 30 oktober 1982 te Amsterdam bijeen:

1. Is van opvatting dat binnen het CDA een nadere bezinning wenselijk is over het functioneren van de grondslag en de uitgangspunten van het CDA;
2. Constateert dat er een steeds grotere behoefte is om de eigen weg van de christendemocratie herkenbaar voor het voetlicht te brengen;

Ook Joop den Uyl nam afscheid van Dries van Agt op de Amsterdamse partijraad.

3. Ondersteunt het initiatief van het partijbestuur zich op korte termijn nader te bezinnen op de eigen positie van het CDA in het politieke krachtenveld;

4. Roept het partijbestuur op daarbij met name aandacht te besteden aan:

4.1. De doorwerking van de grondslag en het daarop gebaseerde Program van Uitgangspunten, alsmede het verkiezingsprogramma, in het politiek handelen binnen alle geledingen van de partij;

4.2. De wijze waarop binnen de partij politieke opvattingen met elkaar worden geconfronteerd;

4.3. De relatie tussen partij, kamerfracties en kabinet;

4.4. Het aangeven van de grenzen tussen de christen-democratie enerzijds en het 'liberalisme, socialisme en pragmatisme' anderzijds;

4.5. De relaties met de kerken, maatschappelijke organisaties, vredesbewegingen en andere, politiek relevante, groeperingen;

4.6. De herkenbaarheid van het CDA, met name voor jongeren;

5. Roept ook de partij op tot een diepgaande bezinning over de christen-democratie, zodat de politieke overtuiging van het CDA meer geestelijk eigendom wordt van de leden en de identiteit van het CDA als christen-democratische volkspartij daardoor meer herkenbaar naar voren komt, opdat de partij aan uitstraling van haar ideeën wint.

De CDA-partijraad in vergadering bijeen op 30 oktober 1982 te Amsterdam.

1. Kennis genomen hebbend van het concept-regeerakkoord voor een kabinet CDA-VVD en dat toetsend aan letter en geest van het CDA-verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”, dringt er bij de CDA Tweede Kamerfractie op aan om op de daarvoor in aamerking komende momenten inzake:

2. Sociaal-economisch beleid

2.1. duidelijk tweesporen in het sociaal-economisch beleid te benadrukken. Naast het economisch structuurbeleid voor de middellange termijn een sociaal beleid al op korte termijn. Een sterker benadrukken en uitwerken van vormen van loon- en inkomensmatiging in directe relatie met het scheppen van werkgelegenheid. En een sterker accent op deeltijdarbeid, arbeidstijdverkorting etc. (o.a. gedachten vakbeweging m.b.t. inleveren prijscompensatie).

2.2. het voorgenomen inkomensbeleid (ongeveer 3,5% koopkrachtdaling voor de minima en 1,3% voor 4x modaal) om te buigen naar de lijn van het program: inkomensmatiging voor iedereen met een grotere bijdrage vanaf 1,5 à 2x modaal. Bovendien moeten de echte minima bij voorrang ontzien worden, zelfs indien maar enigszins mogelijk voorkomen.

Ontwikkelingssamenwerking

3.1. De bijdrage tenminste 1,5% van het jaarlijkse netto nationaal inkomen.

Jan de Koning informeert de partijraad vanuit de CDA-Tweede Kamerfractie.

3.2. Bij het ontwikkelingsbeleid moet het recht van de armen voorop staan (hoofdstuk 1, par. 2b) in plaats van de toets aan de effecten voor onze nationale economie.

3.3. De medefinancieringsorganisaties behoren hun eigen verantwoordelijkheid volledig te kunnen beleven.

3.4. Een heroriëntatie van de uitgangspunten van het ontwikkelingsbeleid is niet aan de orde, wel een verbetering van de uitvoering.

4. Zuid-Afrika

4.1. Eventuele sancties tegen Zuid-Afrika behoren niet getoetst te worden aan de economische gevolgen voor Nederland, maar aan de gevolgen op het beleid van de Zuidafrikaanse regering, aan de economische en morele gevolgen voor de zwarte bevolking en de gevolgen voor de omliggende landen.

5. Vrede en veiligheid

5.1. Vanwege het grote gewicht van het wel of niet treffen van voorbereiding in het kader van het kruisrakettenvraagstuk en de drempelverlagende aspecten hiervan is het van belang om een regeringsbeslissing over de te nemen operationele maatregelen niet uit te voeren, dan nadat is gebleken dat de Tweede Kamer tegen die beslissing geen bezwaar heeft; en gaat over tot de orde van de dag.

De partijraad in vergadering bijeen op 30 oktober 1982 kennis genomen hebbend van het concept-regeerakkoord.

1. **overwegende** de prioriteitstelling van een actief en doelmatig milieubeleid dat tot uitdrukking is gebracht in het verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”.

2. van oordeel

2.1. dat een actief en effectief milieubeleid bijdraagt tot de werkgelegenheidsdoelstellingen;

2.2. dat het milieubeleid niet ondergeschikt mag worden aan het sociaal-economisch beleid;

2.3. tevens dat ook uit een oogpunt van preventieve volksgezondheidszorg een milieubeleid geboden is.

3. Verzoekt de CDA-fractie er op toe te zien, en mee te werken aan een zodanige invulling van het regeerakkoord dat milieubeleid, conform het CDA-program, prioriteit blijft houden.

De CDA-partijraad op 30 oktober 1982 in vergadering te Amsterdam bijeen, kennis nemend van het concept-regeerakkoord van het CDA en VVD.

1. spreekt uit, dat een snelle concretisering van het in het regeerakkoord opgenomen Jeugdplan moet worden gerealiseerd;

2. dat het CDA-Jeugd-Werk-Plan hiervoor de basis moet zijn;

3. dat het Jeugdplan van het kabinet nadrukkelijk de relatie onderwijs-arbeidsmarkt, de leerwerk-plaatsen en het gemeenschapstakenplan moet bevatten.

4. dat de integrale invoering van het kort-MBO, waarmee tienduizenden jongeren een nieuwe kans kunnen krijgen, via het Jeugdplan moet worden gefinancierd.

De partijraad van het CDA op 30 oktober 1982 te Amsterdam bijeen:

1. gelet op het verkiezingsprogramma van het CDA;

2. gelet op de op 3 juli 1982 geformuleerde formatie-criteria en vastgestelde resoluties;

3. mede gelet op de onderhandeling voor de CDA-fractie in het kader van het (in)formatiebeleid gevoerd met de PvdA enerzijds en de VVD anderzijds;

4. spreekt zijn vertrouwen uit in het tot op heden gevoerd beleid ter zake door de fractie als geheel en de fractievoorzitter in het bijzonder;

5. is van oordeel dat in het beleid van de toekomstige regering werk centraal dient te staan, ervan uitgaande dat werk belangrijker is dan inkomen;

6. gaat er hierbij vanuit dat binnen dit beleid enkele de echte minima zoveel mogelijk ontzien zullen worden;

7. vraagt de CDA-fractie en bewindslieden om krachtig aan dit beleid mede te werken; en gaat over tot de orde van de dag.

2. Partijbestuur

Enerverend jaar voor partijbestuur

Voor het partijbestuur is 1982 een enerverend jaar.

Liefst drie verkiezingen binnen een half jaar waarvan de Tweede Kamerverkiezingen van 8 september van het bestuur de meeste aandacht vragen en uiteindelijk teleurstellend verlopen. Het CDA-bestuur wordt op regeringsniveau voorts geconfronteerd met een wisseling van coalitiepartner en een terugtreden van de lijsttrekker tevens eerste van de kandidaat-ministers nl. mr. Van Agt. Kortom: 1982 is een jaar dat op de partijbestuursleden sterk beslag legt en het uiterste aan voorbereiding vraagt.

In het verslagjaar komt het partijbestuur twaalf keer bijeen. Daaronder zijn enkele tweedaagse vergaderingen en een aantal niet geplande „extra” bijeenkomsten in verband met actuele politieke verwickelingen, hetgeen in het licht van bovenstaande niet zal verbazen. Vergaderplaats is als regel de Utrechtse Jaarbeurs. De bijeenkomsten beginnen meestal aan het einde van de middag omstreeks 17.00 uur en eindigen tegen 22.00 uur.

Taken

Tot de belangrijkste taken van het partijbestuur kan men, kijkend, naar de statuten rekenen:

- de voorbereiding van de besluitvorming en uitvoering van besluiten van partijraad en congres.
- de voorbereiding en organisatie van de verkiezingen voor de leden van de Eerste- en Tweede Kamer der Staten-Generaal en van het Europese Parlement.
- het opstellen van ontwerp- (model)-programma's ten behoeve van verkiezingen van vertegenwoordigende lichamen.
- de zorg voor de handhaving van statuten en reglementen.
- de zorg voor het beheer van geldmiddelen en eigendommen van het CDA.

En hiermee zijn nog niet alle taken en bevoegdheden opgesomd die het bestuur krachtens artikel 71 van de partijstatuten toekomen. Samen vattend gaat het om: het leiding geven aan alle politieke en organisatorische activiteiten van en binnen het CDA.

Uitspringende punten

Uitspringende taken voor het partijbestuur zijn in 1982:

1. Voorbereiding van noodzakelijke activiteiten in verband met de noodzakelijk geworden vervroegde verkiezingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op 8 september 1982. In concreto gaat het hierbij onder meer om:
 - aanpassing c.q. aanvulling van het verkiezingsprogramma van 1981 „Om een zinvol bestaan”.

- het vaststellen van de voordracht voor het lijsttrekkerschap.

- het behandelen van de gravamina die op het aangepaste verkiezingsprogramma zijn ingediend.

- het beraadslagen over de strategie van campagnevoering.

- de vaststelling van de kandidaatstellingsprocedure.

- de systematiek van indiening van kandidatenlijsten.

2. Politieke beoordeling van het verloop van de kabinetsformatie.

3. Algemene politieke bezinning.

Elders in dit verslag komt u de verkiezingsvoorbereiding onder meer uitvoerig tegen bij de verslaglegging over de CDA-partijraden.

Verkiezingsvoorbereiding

Ten gevolge van de val van het tweede kabinet Van Agt, begin mei 1982, besteedt het partijbestuur in de maanden mei en juni veel aandacht aan de voorbereiding van de verkiezingscampagne.

Daarbij vindt de navolgende besluitvorming plaats: Er komt geen nieuw verkiezingsprogramma. Afgesproken wordt het bestaande programma op een aantal punten aan te vullen en aan te passen. Het partijbestuur concludeert dat de visie van het CDA, zoals verwoord in „Om een zinvol bestaan” een jaar later nog onaangepast is en dus geldig blijft omdat de beleidslijnen zoals het CDA die voorstaat duidelijk beschreven zijn. Een kleine commissie onder leiding van prof. mr. H. Franken, voorzitter van de vorige programcommissie, neemt de actualisering van het vigerende programma ter hand. Er komt een „noodprocedure” ter zake de kandidatenlijst. Gegeven de zeer korte voorbereidingstijd, inclusief zomervakantie, voor het opstellen van een kandidatenlijst, alsmede gelet op de bepalingen van het fusieprotocol besluit het partijbestuur in principe aan te sluiten bij de lijstvolgorde, zoals die in artikel 5.6 van het fusieprotocol is aangegeven. Wat betreft de personele invulling wordt afgesproken dezelfde totale „moederlijst” zoals die in 1981 bij de Tweede Kamerverkiezingen is tot stand gekomen als uitgangspunt te nemen. Terwille van de wenselijkheid van een brede bespreking in de partij adviseert het bestuur de vertegenwoordigers van de gemeentelijke afdelingen op kamerkringsniveau bijeenkomsten te houden. Dit om hun visie te geven inzake het geheel aan organisatorische en politieke campagnevoorbereiding, waaronder de kandidaatstellingsprocedure.

Het partijbestuur komt op 11 juni tot deze besluitvorming tijdens een bijeenkomst „in versterkte samenstelling” met extra afgevaardigden uit de kamerkringen, conform de bepalingen uit het

betreffende kandidaatstellingsreglement. De besluitvorming over de aanwijzing van de lijsttrekker wordt op deze bijeenkomst niet afgerond, omdat de heer Van Agt op dat moment nog geen definitief bescheid kan geven omtrent zijn eventuele beschikbaarheid. Het versterkte partijbestuur besluit bij meerderheid van stemmen Van Agt te vragen zich als lijsttrekker beschikbaar te stellen.

Op 21 juni komt het versterkte partijbestuur opnieuw bijeen. Van Agt is op deze bijeenkomst aanwezig en blijkt bereid zich beschikbaar te stellen ten derde male als CDA-lijsttrekker te fungeren. Hij wil zich wel het recht voorbehouden, wanneer hij opnieuw geroepen zal worden kabinetsverantwoordelijkheid te dragen, tussentijds terug te treden. Op grond van „persoonlijke omstandigheden”, zo motiveert Van Agt. Het versterkt partijbestuur stemt, deze nadere overweging in ogenschouw nemend, in met een voordracht aan de partijraad inzake het lijsttrekkerschap van Van Agt.

Gravamina

Op 30 augustus beraadslaagt het partijbestuur over gravamina en opvattingen ter zake het geactualiseerde verkiezingsprogramma. Het partijbestuur besluit de navolgende kamerleden een gravamen toe te kennen:

- de heren S. Faber, W. de Kwaadsteniet en J. N. Scholten inzake artikel 11.8. (waar het betreft de Navo-strategie van de flexibele response in relatie tot kruisraketten).
- H. A. de Boer, mw. F. J. Laning-Boersema en H. van Ruller inzake hoofdstuk XI voor wat betreft de rol van kernwapens.
- J. J. P. de Boer, mw. Van Heel-Kasteel, B. M. J. Hennekam, A. J. Hermes, P. J. A. van der Sanden en J. N. Scholten ter zake artikel 11.21 (aanschaffing vrijstelling dienstplicht-geestelijk ambt).
- G. van Leijenhorst ter zake artikel 3.14.f (andere samenlevingsvormen in relatie tot artikel 15 Program van Uitgangspunten)
- mr. A. B. L. de Jonge ter zake artikel 15 uit het Program van Uitgangspunten (andere samenlevingsvormen).

Over de betekenis van het gravamen schrijft partijvoorzitter Bukman in een artikel in CD/ACTUEEL van 28 augustus 1982.

Hij stelt onder meer dat „het om principiële dingen moet gaan die te maken hebben met de geestelijke vrijheid van de kandidaten”.

Op 25 september bespreekt men de verkiezingsuitslag in aanwezigheid van de heren Van Agt en Lubbers. Het bestuur concludeert onder meer dat: het CDA er tijdens de campagne onvoldoende in geslaagd is zich te profileren als herkenbare christen-democratische beweging in het bijzonder ten opzichte van de VVD.

Het verkiezingsresultaat stimuleert het bestuur tot een nadere bezinning over de positie van het CDA in het politieke krachtenveld. Het is tevens aanleiding om het functioneren van de partij zelf onder de loep te nemen.

Eind oktober wordt men een aparte vergadering aan „een evaluatie van twee jaar CDA na de fusie” Vanuit een viertal discussiegroepen komen verschillende suggesties naar voren om de partij beter te doen functioneren. Men is van mening dat de stijl van het CDA te kort schiet en dat bezinning nodig is op de relatie van het CDA met de samenleving (maatschappelijke organisaties, jeugd- en vredesbewegingen etc.) Bezinning is ook nodig op de effecten van de fusieprotocollen bijvoorbeeld met betrekking tot de doorstroming binnen de partij.

Er bestaat overeenstemming dat de principiële documenten van het CDA goed zijn en niet ter discussie staan. Deze discussie wordt op 12 november afgerond met de beslissing twee werkgroepen in te stellen.

Een werkgroep krijgt de opdracht het organisatorisch functioneren van het CDA door te lichten. Een andere werkgroep zal zich bezinnen op de inhoudelijke plaatsbepaling van het CDA en op de nieuwe uitdagingen die de komende jaren op de christen-democratie afkomen.

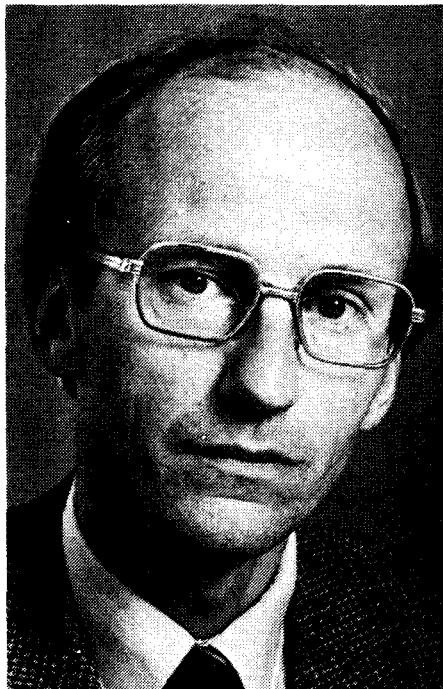
Formatie

De politieke rondblik is elke vergadering een vast agendapunt, tot en met oktober ingeleid door CDA-fractievoorzitter Lubbers. De kabinetsformatie neemt vanaf mei in de rondblik een belangrijke plaats in.

Het partijbestuur spreekt op 17 mei zijn „grote teleurstelling” uit over de crisis binnen het tweede kabinet Van Agt die door de opstelling van de PvdA-bewindslieden is ontstaan en hoopt dat deze op korte termijn wordt opgelost.

Mede dankzij de informatie-arbeid van prof. P. A. J. M. Steenkamp komt het binnen enkele weken tot de vorming van een derde kabinet Van Agt. Het partijbestuur formuleert ook formatiecriteria, die als richtingwijzers moeten fungeren voor het na de verkiezingen van september te formeren kabinet. Men meent dat het vooral moet gaan om een „hecht en daadkrachtig meerderheidskabinet” dat vruchtbaar met het parlement kan samenwerken. De visie van het partijbestuur op de (in)formatie-arbeid die zal leiden tot de totstandkoming van het derde kabinet Van Agt en het kabinet Lubbers wordt uitvoerig beschreven in de publikaties „Formatie '82 belicht”. De nieuwe voorzitter van de Tweede Kamerfractie dr. B. de Vries geeft op 12 november een verantwoording van allerlaatste stadia van de vorming van het kabinet Lubbers. Het bestuur verwacht van de CDA-bewindslieden in het nieuwe kabinet een belangrijke bijdrage aan de profilering van het CDA.

Nog niet vermeld zijn de resultaten van de Staten- en Raadsverkiezingen, waarvan de beoordeling ook in de politieke rondblik aan de orde komt. Vooral de Raadsverkiezingen illustreren

Prof. H. Franken: voorzitter commissie om verkiezingsprogramma te actualiseren.

de groeiende aanhang van de VVD en de lichte teruggang van het CDA.

Het partijbestuur buigt zich verder over diverse andere politieke inhoudelijke vraagstukken. Zonder er verder op in te gaan noemen wij hier:

- een discussie over het voorontwerp van wet gelijke behandeling in aanwezigheid van mevrouw J. Kraaijeveld-Wouters (januari)
- een discussie over de problematiek van de culturele minderheden met staatssecretaris Van Leijenhof en het kamerlid Krajenbrink, op basis van een notitie van het Wetenschappelijk Instituut (maart)
- een discussie over ontwikkelingssamenwerking aan de hand van de nota „Realisme en creativiteit”, opgesteld door de kerngroep ontwikkelingssamenwerking van het CDA onder leiding van mr. J. J. A. M. van Gennip (maart)
- een discussie over een notitie van de werkgroep homofilie in aanwezigheid van mevrouw Korte-van Hemel, op dat moment kamerlid en voorzitter van genoemde werkgroep (april)
- voorbereidende discussies over vrede en veiligheid en sociale zekerheid in het kader van de partijpolitieke discussie met het oog op de partijraden van mei 1982 en februari 1983 (april en september)
- een tweedaagse bezinningssamenkomst, met leden van de Tweede Kamerfractie en bewindslieden over het liberalisme en socialisme waarbij de heren drs. Penders en prof. Weiler als inleiders optreden.

Het p.b. verwoordt de gememoreerde discussies af en toe in een uitspraak die elders in dit jaarverslag zijn opgenomen.

Adviserende leden van het bestuur zijn naast de voorzitter van het CDA Tweede Kamerfractie:

- prof. Christiaanse, voorzitter van de CDA-Eerste Kamerfractie;
- de eerste man van de CDA-Euro-parlementariërs drs. B. Beumer.
- drs. A. M. Oostlander, directeur van het WI
- mr. Scheenstra, voorzitter van de Vereniging van gemeente- en provinciebestuurders.
- N. Schouten, voorzitter van de Kader- en Voorzittingscommissie.
- mevrouw Ten Hagen-Pot, voorzitter van het CDA-Vrouwenberaad.
- prof. Steenkamp namens het WI

Diverse organisatorische zaken

In het jaarverslag van 1981 is al uitvoerig stilgestaan bij de voorbereidingen van de verkiezingen van staten en raden van resp maart en juni 1982.

Vaste punten zijn verder de voorbereiding van de partijraden waarover u elders leest en de behandeling van begrotingen van partij en gelieerde organisaties.

Enkele uitspringende punten die we hier noemen zijn:

- de instelling van enkele commissies die een royements-procedure in overweging nemen in verband met het plaatsnemen van CDA-leden op niet-CDA-lijsten bij de Gemeenteraadsverkiezingen van juni 1982.

Als uitvloeisel van deze problematiek bij de vervroegde Raadsverkiezingen in Zuid-Limburg, najaar 1981 vinden een tweetal royementen plaats.

- de problematiek van de overeenigbaarheid van politiek vertegenwoordigende functies vraagt eveneens de aandacht van het bestuur.

Het bestuur stemt unaniem in met de bevindingen van een commissie onder voorzitterschap van het bestuurslid prof. Nooteboom om mevrouw Van Soest-Jansbeke alsnog ontheffing te verlenen om het burgemeesterschap van de gemeenten Arcen en Velden te combineren met het Eerste Kamerlidmaatschap. Het bestuur beslist afwijzend over een dergelijk verzoek van drs. Achterstraat om het lidmaatschap van de Senaat en van de Provinciale Staten te mogen combineren.

- een commissie onder voorzitterschap van drs. A. J. van Duist rapporteert het partijbestuur over een inventarisatie van feiten die leidde tot de benoeming van mr. Russell als lid van de CDA-Eerste Kamerfractie. Het bestuur komt in april tot een afronding van deze aangelegenheid.

– vast punt is ook de behandeling van ingekomen stukken op basis van preadviezen van het bestuur. Besloten wordt de correspondentie-aftandeling waar mogelijk nog te versnellen.

Terugblikkend is door het bestuur enorm veel werk verzet, waarbij de politiek-inhoudelijke kant van het bestuurswerk geleidelijk aan steeds meer aandacht vraagt.

3. Dagelijks Bestuur

Druk jaar voor dagelijks bestuur door verkiezingscampagnes en kabinetsformaties

Binnen de CDA-structuur is het partijbestuur het beleids-bepalende orgaan van de partij. Juist daarin immers zijn alle geledingen van de partij zo optimaal mogelijk vertegenwoordigd. Bij fusieprotocol is voor de eerste jaren na de fusie wel een enigszins afwijkende samenstelling geregeld. Ook in dit verslagjaar blijkt in toenemende mate de omvang van het bestuur enigermate een belemmering om de in aantal toenemende zaken binnen de gewenste termijnen af te wikkelen. Redenen waarom de in 1981 reeds in gang gezette werkwijze, waarbij veel organisatorische zaken ter behandeling en afwikkeling aan het dagelijks bestuur zijn gedelegeerd, wordt voortgezet en zelfs uitgebreid.

Daarmee kan gezegd worden dat het dagelijks bestuur namens het partijbestuur m.n. ten aanzien van partijorganisatorische aangelegenheden regelend optreedt.

Uiteraard binnen de grenzen, welke het partijbestuur als beleidsbepaler heeft vastgesteld. Het dagelijks bestuur komt in 1982 maar liefst 27 maal in vergadering bijeen. Dit is mede een gevolg van de verkiezingscampagnes voor raden en staten in het voorjaar, voor de eerste maal in CDA-partijverband gevoerd, maar ook vooral door de niet verwachte tussentijdse verkiezin-

gen voor de Tweede Kamer in september jl. Vanzelfsprekend dienen daarvoor veel extra regelingen getroffen te worden in een relatief zeer korte tijd. Vervolgens wordt het dagelijks bestuur ook nauw betrokken bij achtergrondbesprekingen van de kabinetsformatie, welke in november werd afgerond. Al met al een zodanig druk jaar voor dit partijcollege dat noodgedwongen een groot aantal partijzaken, m.n. naar voren gekomen door kandidaatstellingsperikelen rond de raadsverkiezingen ter behandeling naar een later tijdstip in het jaar wordt doorgeschoven.

Actuele politiek

Een belangrijk deel van de vergadertijd wordt vanzelfsprekend besteed aan een bespreking van de actuele politieke situatie. Naast de afwikkeling van de vele gedelegeerde aangelegenheden bereidt het dagelijks bestuur voorts in belangrijke mate de vergaderingen van partijbestuur en partijraad voor.

De verdeling van de vergaderingen van het dagelijks bestuur over de twaalf maanden van het verslagjaar is: januari 2; februari 2; maart 2; april 2; mei 3; juni 3; juli 2; augustus 2; september 2; oktober 5; november 1; december 1.

Dit geeft een indruk over het functioneren van dit bestuur.

Duidelijk blijkt dat mei en juni en vooral oktober voor de Nederlandse politiek belangrijke maanden zijn geweest.

In het eerste kwartaal geeft de lijn van het aantal vergaderingen nog een rustige indruk. Er wordt dan betrekkelijk veel aandacht besteed aan een aantal partijzaken waarvan wij noemen: cumulatieve van functies, deelnemen op of met niet-CDA-kandidatenlijsten aan de raadsverkiezingen, een kwestie rondom een minder juiste benoeming van een lid van de Eerste Kamer en uiteraard de raadsverkiezingen als zodanig alsmede de voorbereiding van de statenverkiezingen. Royementsoverwegingen t.a.v. leden van het CDA en eventuele schorsing van afdelingen behoren te zamen met noodzakelijke beslissingen inzake een aantal aangevochten kandidaatstellingsprocedures tot het geheel van de raadsverkiezingen. Het meer feitelijke politieke terrein wordt betreden aan de hand van politieke rondblikken van de fractievoorzitters drs. Lubbers (Tweede Kamer) en dr. Christiaanse (Eerste Kamer). Uit hetgeen hierbij ter sprake komt memoreren we: de onderhandelingen te Genève, ontwikkelingen m.b.t. de middenschool, de wet gelijke behandeling, de verhouding West Europa/Verenigde Staten, het banenplan-Den Uyl en de samenwerking met PvdA en D'66 in het kabinet-Van Agt II.

In maart komt een notitie over het functioneren van het CDA en het karakter van de partij ter sprake.

Toetsingscommissie

De aanvang van het tweede kwartaal biedt nog hetzelfde beeld. In april vindt een gesprek plaats met de Toetsingscommissie terzake de al of niet aanvaardbaarheid van het hebben c.q. houden van nevenfuncties naast politieke functies. Verder wordt aandacht besteed aan de evaluatie van de statenverkiezingen en een notitie van de werkgroep Homofilie.

In de laatste politieke rondblik van deze maand brengt fractievoorzitter Lubbers problemen rondom de voorjaarsnota van het kabinet ter sprake.

Zoals bekend zijn het deze moeilijkheden die de mei-juni-piek in het vergaderschema veroorzaakt hebben. Daar het kabinet struikelt staat weldra centraal de informatie-periode Steenkamp, de totstandkoming van het nieuwe kabinet-Van Agt III, de kandidaatstelling voor de extra-kamerverkiezingen en de actualisering van het verkiezingsprogramma „Om een zinvol bestaan”, alsmede uiteraard het lijsttrekkerschap.

Partijvoorzitter Bukman op de persconferentie na het terugtreden van Van Agt als kandidaat-minister.

Tussendoor wordt aandacht besteedt aan de nog steeds hoog oplopende emoties inzake de kandidaatstellingen van de thans reeds achter de rug zijnde raadsverkiezingen waarbij het noodzakelijk blijkt te zijn dat de commissie van beroep en in één geval ook het college van bindend adviseurs ingeschakeld worden.

Vacature

In het derde kwartaal loopt het aantal vergaderingen terug tot het peil van het eerste kwartaal. In de vergaderingen van deze maanden wordt gesproken over de pre-advisering van amendementen op de aanpassing van het CDA-programa in het kader van de voorbereiding van de partijraadsvergadering van 3 juli, de evaluatie van die partijraadsvergadering, de financiën van het CDA, terwijl tevens een vacature vice-voorzitter van het CDA (mevr. de Graaff-Nauta) ontstaat. Overheersend is echter in deze maanden: campagnezaken.

Tot het geheel van de campagne behoren uiteraard ook voor het bestuur naast talrijke overige bijeenkomsten: de partijraad te Rotterdam (juli), de opening van de campagne te Tiel (augustus) en de uitslagenavond te Utrecht (september). Direct na de verkiezingen is het bestuur weer actief en in de beide september-vergaderingen staat de politieke rondblik verzorgd door fractievoorzitter en onderhandelaar drs. Lubbers centraal.

De septemberlijst wordt nog doorgetrokken in de eerste vergadering van het vierde kwartaal waarin in de rondblik het eindverslag-Van Kemenade en de informatieopdracht van mr. Scholten genoemd worden. Behoudens de kabinetsformatie spreekt men over agenda van de oktober-partijraadsvergadering, de voordracht van mevr. Tegelaar-Boonacker in de vacature vice-voorzitter en de relatie IKV-CDA. Dan volgt als een donderslag bij heldere hemel de grote vergaderpiek waarvan ieder zich nog recent herinnert de beide namen: Van Agt en Lubbers.

Wisseling

De wisseling in het politieke leiderschap van het CDA waarbij voorzitter Bukman stelt dat dit betreurd doch geaccepteerd wordt. In de laatste oktober-vergadering wordt de rondblik verzorgd door waarnemend fractievoorzitter De Koning en nadert reeds het nieuwe kabinet-Lubbers waarna het bestuur in november en december nog spreekt over kamerkringbezoeken (start in 1983), een revisie-commissie t.b.v. niet diep ingrijpende wijzigingen in de statuten en andere huishoudelijke zaken.

Op het meer politieke terrein zijn er nog de rondblikken van voorzitter Bukman (verslag EVP-congres te Parijs) dr. Christiaanse en de nieuwe voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie dr. De Vries.

Prof. Steenkamp: informateur.

Hiermede is in zeer vluchtige trekken een beeld geschetst van de werkzaamheden van het db in het politiek en organisatorische wel zeer bewogen jaar 1982 waaronder ook in directe zin be-

hoort het functioneren als bestuur van de Stichting Secretariaat CDA, welke het beheer verzorgt van de financiële middelen van de partij. Uiteraard wordt hiervan steeds volledige verantwoording afgelegd aan het partijbestuur.

Het dagelijks bestuur van de partij is per 31 december als volgt samengesteld:

drs. P. Bukman (voorzitter), dr. G. J. Fleers (1e ondervoorzitter), D. Corporaal, H. Haenen, J. Kiers, prof. ir. B. Krol, prof. dr. D. Th. Kuiper, dr. L. M. van Leeuwen, mw. M. E. Chr. E. Nagel-Cornelissen, drs. J. Pleumeekers, mr. dr. A. Postma, dr. G. J. v. d. Top, A. H. A. Veenhof (penningmeester), drs. E. F. B. Verwoert en prof. dr. A. Wattél.

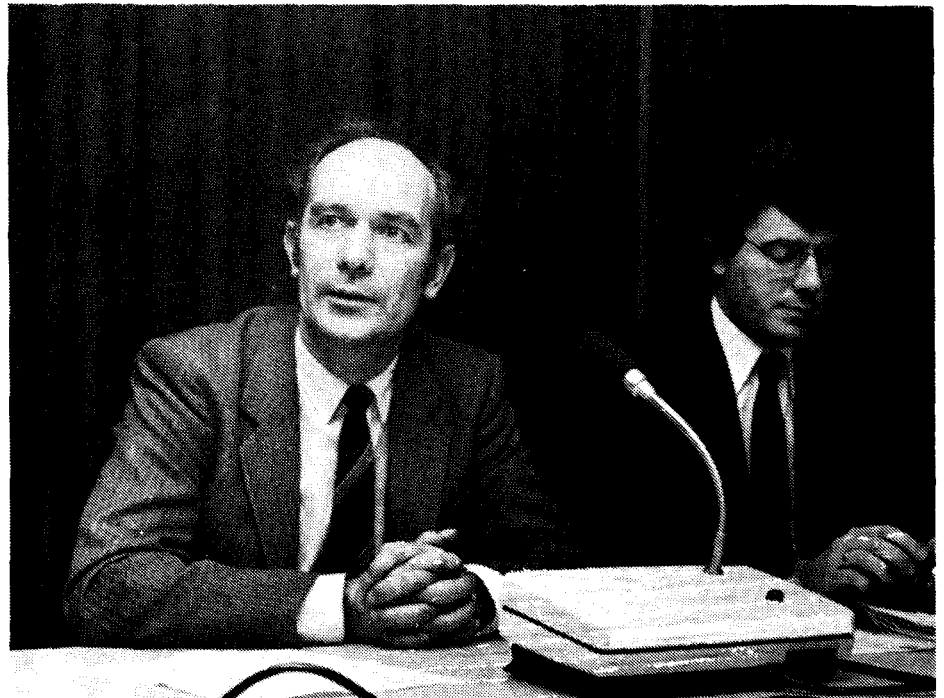
Adviserende leden van het dagelijks bestuur zijn achtereenvolgens:

prof. dr. J. H. Christiaanse (voorzitter Eerste Kamerfractie), mw. mr. R. ten Hagen-Pot (voorzitter Vrouwenraad), ir. J. F. de Leeuw (voorzitter CDJA), drs. A. M. Oostlander (directeur Wetenschappelijk Instituut) en dr. B. de Vries (voorzitter Tweede Kamerfractie).

Per medio oktober 1982 neemt de 2e ondervoorzitter mw. D. Y. W. de Graaff-Nauta te Sneek afscheid van het bestuur vanwege haar benoeming tot lid van Gedeputeerde Staten in Friesland. Een combinatie van deze zware functies acht zij onwenselijk.

In de loop van het nieuwe jaar 1983 zal in deze vacature worden voorzien.

Vanwege zijn benoeming begin november tot minister-president verlaat ook drs. R. F. M. Lubbers het bestuur als adviserend lid. Hij wordt in zijn functie als voorzitter van de kamerfractie eind november opgevolgd door dr. B. de Vries.

Bert de Vries, gesecondeerd door voorlichter Gerard van der Wulp op zijn eerste persconferentie na zijn aantreden als fractievoorzitter.

4. Presidium

Veel taken gedelegeerd aan presidium

Indien men een bepaalde weg inslaat moet men die meestal ook vervolgen. In het jaarverslag 1980/1981 wordt de statutaire taak van het presidium aangegeven. Tevens is aangegeven dat een veelheid taken door het dagelijks bestuur en het partijbestuur ter afhandeling naar het presidium wordt doorverwezen. Deze tendens heeft zich in 1982 voortgezet. In een dynamische en zich sterk veranderende samenleving als de Nederlandse is een grote politieke beweging als het CDA die op alle bestuurlijke niveaus verantwoordelijkheid draagt een brievenbus waartoe – terecht – in toenemende mate zich burgers en organisaties wenden. In de veelheid zaken waarvoor de partijorganen zich gesteld zien moet een verdeling worden gemaakt. Het ligt voor de hand dat mede vanuit die achtergrond het dagelijks- en partijbestuur het wekelijks vergaderende en in spoedeisende gevallen vanwege z'n beperkte omvang snel bijeen te roepen presidium een aantal zaken delegeert. Dit presidium is in 1982 voor reguliere vergaderingen 56 maal bijeen gekomen. Per 1 januari 1982 is het presidium als volgt samengesteld: P. Bukman, voorzitter; G. J. Fleers, vice-voorzitter; mevrouw D. Y. W. de Graaff-Nauta, vice-voorzitter; M. Smits, secretaris; A. H. A. Veenhof, penningmeester.

Gedeputeerde

In juni 1982 is mevrouw D. Y. W. de Graaff-Nauta door de Staten in Friesland gekozen als gedeputeerde. Deze functie meent zij niet al te lang met het vice-voorzitterschap van de partij te

Mevrouw Tegelaar-Boonacker

moeten combineren wil niet één der functies of beide hiervan nadeel ondervinden. Per 1 oktober 1982 heeft mw. De Graaff-Nauta de functie van vice-voorzitter van de partij, neergelegd. In de ontstane vacature heeft de partijraad voorgedragen mevrouw H. Tegelaar-Boonacker te Rijswijk.

In de vergaderingen van het presidium is veel aandacht besteed aan de voorbereiding van vergaderingen van dagelijks bestuur, partijbestuur en partijraad. Een groot gedeelte van de voorbereiding betreffen organisatorische zaken.

Een aanmerkelijk aandeel van de presidiumvergaderingen wordt besteed aan het doorspreken en analyseren van actuele nationale en internationale politieke ontwikkelingen. In het verslagjaar hebben het vredes- en veiligheidsbeleid, alsmede de sociaal-economische problematiek de nadrukkelijke aandacht gekregen. In 1982 vinden een drietal verkiezingen plaats, voor de Provinciale Staten, gemeenteraden en de Tweede Kamer.

Vanzelfsprekend is aan de politieke strategie van deze drie campagnes veel aandacht geschonken.

Contacten

Het presidium rekent het tot zijn taak om goede contacten te onderhouden met CDA-kamerringen en CDA organen en organisaties. Alhoewel er met kamerringen contacten zijn geweest blijft dit in het verslagjaar beperkt, mede vanwege de verkiezings-campagnes. Binnen CDA verband zijn er contacten met de vereniging van provincie- en gemeentebestuurders.

In dit overleg is onder meer aandacht besteed aan de politie-wetgeving en de in de maak zijnde voorstellen voor een vrijwillige bijdrageregeling voor CDA bestuurders. Met het CDA-Vrouwenberaad is overleg geweest. Aandacht krijgen de plaats en positie van het CDA-Vrouwenberaad, de contributieregeling en het emancipatievraagstuk. Met de redactieraad en de redactie van CD/ACTUEEL is stilgestaan bij mogelijkheden aan de leesaantrekkelijkheid en de uitbreiding van het lezersbestand op te voeren. Mogelijkheden die hopelijk in 1983 gerealiseerd kunnen worden.

Andere contacten in CDA verband: gesprekken met een groep verontruste „rechtstreekse” CDA leden, het christen-democratisch beraad, CDA commissarissen van de Koningin en CDA bewindslieden.

Buiten CDA verband zijn contacten met omroeporganisaties aangehaald of geïntensiveerd. Congressen of partijraden van de belangrijkste politieke partijen in Nederland werden bezocht evenals de jaarvergaderingen van maatschappelijke organisaties. Het presidium tracht de re-

Mevrouw De Graaff-Nauta

laties met de kerken te verbeteren. Er zijn in dit kader ontmoetingen met het CIO alsmede vertegenwoordigers van de RK bisschoppen en de Nederlandse Hervormde Kerk geweest. Speciale aandacht krijgt de positie van een groep van in ons land verblijvende christen-Turken. Met enkele organisaties die zich mede het lot van deze groep aantrekken is een blijvend goed contact. De in 1981 ingezette pogingen om de contacten met vooral de christelijk maatschappelijke organisaties hier te lande aan te halen zijn in 1982 voortgezet.

Eenzijds verloopt dit contact via het christelijk sociaal convent waarin alle belangrijke christelijke belangen organisaties zijn aangesloten, anderzijds is er met een aantal organisaties bilateraal contact.

Zusterpartijen

De ontmoetingen die er van de zijde van het presidium zijn met hier te lande geaccrediteerde ambassadeurs en met delegaties van zusterpartijen in en buiten Europa hebben vrijwel alle in het teken gestaan van de samenhangende vrede- en veiligheidsbeleid. Het is opmerkelijk dat velen grote waarde toekennen aan de benaderingswijze die aan het Nederlandse vredes- en veiligheidsbeleid ten grondslag ligt. ■

5. Partijsecretariaat

Verkiezingen drukken stempel op partijsecretariaat

In het vorig jaarverslag lezen wij dat het integratieproces in het partijsecretariaat soepel is verlopen. Heeft de nationale verkiezingscampagne 1981 er wellicht toe bijgedragen dat de integratie op soepele wijze heeft kunnen verlopen? Veel tijd om bij deze vraag stil te staan is er in 1982 niet.

Maar liefst twee verkiezingen prijken er op de CDA-kalender, namelijk de verkiezingen voor de Provinciale Staten op 24 maart en de Gemeenteraadsverkiezingen op 2 juni. Hieraan wordt later nog toegevoegd de onverwachte Tweede Kamerverkiezingen op 8 september.

Het behoeft geen betoog dat deze drie verkiezingen een zware stempel drukken op de activiteiten en het functioneren van het partijsecretariaat. Met name de laatste campagne vraagt in de zomerperiode alle aandacht. Het gevolg is een in deze vakantietijd vrijwel volledig bemand partijsecretariaat. In de verslagperiode is door alle medewerkers op het partijsecretariaat een meer dan aanvaardbare inzet gepleegd met betrekking tot het functioneren van het partijsecretariaat in het algemeen en de verkiezingscampagnes in het bijzonder.

In dit verband is het verheugend te noemen, dat de kritiek vanuit het land op het partijsecretariaat lijkt af te nemen. De extra zorgen, die op het partijsecretariaat worden besteed aan de landelijke service-verlening, beginnen hun vruchten af te werpen.

Op de fusiedatum van 11 oktober 1980 waren 48 medewerkers werkzaam op het partijsecretariaat.

Op 31 december 1981 bedroeg dat aantal eveneens 48, doch op 31 december 1982 zijn er nog 42 werknemers in dienst. In 1982 is afscheid genomen van negen medewerkers, te weten: mw. K. Bovet, W. M. J. Baur, mw. I. H. H. Koppert-Roovers, mw. M. M. Kelman-Julen, mw. A. J. N. van der Vegt, mw. G. van der Heijden-van der Eerden, P. F. Dudink, mw. L. Schneiders-Schönau, mw. P. H. M. Keyser-Hooymans.

Hier staat tegenover de komst van de drie nieuwe medewerkers, te weten: mw. drs. M. C. E. A. Noten, mw. F. Mulder, mw. B. L. M. T. Derksen.

Sectie administratie en organisatie

De organisatiepoot van het CDA-secretariaat rust op de sectie Administratie en Organisatie.

Deze sectie wordt gevormd door:

G. v. d. Berg, adjunct secretaris; F. J. M. Jehee, chef-de-bureau; mw. C. C. Verbaan-Keus, medewerker/coördinator sectie; mw. drs. M. C. E. A. Noten, stafmedewerker organisatie; A. van Dam, stafmedewerker archief en algemene zaken.

Onder de sectie valt de gehele administratieve sector waarbij de dagelijkse leiding in handen is gesteld van de chef-de-bureau. De administratieve sector is als volgt te onderscheiden:

a) ondersteuning algemeen

Mw. J. A. Kroon-Omvlee toegevoegd aan partijsecretaris en partijvoorzitter.

b) ondersteuning sectie politiek

Mw. J. M. van Bree toegevoegd aan adj. secretaris politiek;

De vergaderzaal van het CDA-huis.

mw. V. van Kooten-v. d. Bos en mw. M. J. Voerman-Nieuwenhuysse toegevoegd aan adj. secretaris buitenland;
mw. E. M. Jansen-Keuvelaar o.a. belast met werkzaamheden – Vrouwenberaad;
mw. M. Kuipers o.a. belast met werkzaamheden – Kader en Vormingswerk;
mw. F. Mulder o.a. belast met werkzaamheden – CDJA;
mw. A. van Wissen o.a. belast met werkzaamheden – CD/ACTUEEL.

Voor het organisatorisch en administratief reilen en zeilen van het partijsecretariaat in de ruimste zin van het woord voert de sectie wekelijks overleg.

c) ondersteuning sectie administratie en organisatie

Mw. B. L. M. T. Derksen toegevoegd aan – adj. secretaris administratie en organisatie;
mw. U. H. I. Sardjoe o.a. belast met werkzaamheden – stafmedewerker organisatie;
mw. P. J. A. van der Zande o.a. belast met werkzaamheden – chef-de-bureau;
mw. P. Marey-Bevaart o.a. belast met werkzaamheden – partijvoorlichter.

d) boekhouding

Mw. C. W. M. Arkesteijn – hoofd van de afdeling;
mw. I. de Jong-Kaffa; mw. Th. Mourits-Korteweg; mw. M. L. van Baggum.

e) ledenadministratie

D. J. van der Hoeven – hoofd van de afdeling;
mw. S. van Leeuwen-van Bree; mw. I. G. L. Dekker-Smit.

f) telefoon-receptiedienst

C. Zwanenburg

g) huisdrukkerij

H. W. Schrijver – hoofd; H. Vleeschhouwer.

h) verzend- en documentatie-afdeling

E. Ramdajal.

i) huishoudelijke dienst

A. Witteveen – hoofd; mw. K. Witteveen-Boonstra; mw. P. van Loo-Hansler; mw. W. Schippers-van Loo; mw. A. P. Schippers-van Loo.

Sectie politiek

Het CDA-secretariaat is naast de sectie administratie en organisatie opgebouwd uit de secties politiek en buitenland. De samenstelling van de sectie-politiek is als volgt:

drs. C. Bremmer – adjunct secretaris; C. P. van Santen – redactie-secretaris CD/ACTUEEL; W. Eikelboom – stafmedewerker Kader- en Vormingswerk; H. Waterborg – stafmedewerker Ka-

Exterieur van het CDA-huis.

der- en Vormingswerk; mw. I. de Ridder – stafmedewerker Vrouwenberaad; G. Veldhuizen – stafmedewerker CDJA; D. Koopmans – stafmedewerker CDJA; L. Bolsius – stafmedewerker CDJA.

De leden van deze sectie komen wekelijks bijeen om elkaar te informeren over beleidsmatige aangelegenheden en om politiek bestuurlijke activiteiten op elkaar af te stemmen.

Sectie buitenland

De dagelijkse leiding van deze sectie berust bij: M. A. Kolster – adjunct secretaris. Hierbij geassisteerd door mevrouw V. van Kooten en mevrouw R. Voerman.

Mutaties

De werkzaamheden op de ledenadministratie zijn ook in dit verslagjaar nog talrijk te noemen. Liefst 70.000 handmatige mutaties zijn er nodig om de ledenadministratie in het gareel te krijgen (vorig jaar waren dat er overigens nog 130.000). De boekhouding verzorgt de administratie van maar liefst 8 stichtingen en/of verenigingen. De financiële verwerking van de drie campagnes komt hier nog bij.

Ook de werkzaamheden op de huisdrukkerij bereiken records: 3.230.000 afdrucken tegen 3.000.000 in 1981.

Ledental CDA

In 1982 zijn nog heel wat leden afgevoerd, die, om wat voor reden dan ook, niet bereid waren de contributie over te maken. Dit schoningsproces, alsmede de gebruikelijke afvoeringen deden het ledenbestand dalen, doch door de aanmelding van ± 12.000 nieuwe leden, staan thans 148.000 leden geregistreerd.

	1-1-1983	1-1-1982	11-10-1980
Amsterdam	1736	1915	2024
Arnhem	9224	9563	10233
Assen	5940	6120	6492
Den Helder	8267	8682	9410
Dordrecht	11208	11471	12357
Den Haag	2424	2671	2835
Groningen	6723	6940	7522
Haarlem	6461	6826	7397
Den Bosch	12525	12892	13662
Leeuwarden	12533		13719
Leiden	12027		13227
Maastricht	9199	9024	8771
Middelburg	3985	4036	4341
Nijmegen	9640	9795	10390
Rotterdam	2300	2518	2760
Tilburg	7797	7948	8567
Utrecht	9642	9976	10772
Zwolle	15160	15807	17562
Zijp	954	980	
Buitenland	151	141	138
	147896	152885	162179

6. Voorlichting

Voorlichting in teken van verkiezingen

Het zal geen verbazing wekken dat de werkzaamheden in 1982 voor de voorlichtingsafdeling vooral in het teken staan van de Staten- en Raadsverkiezingen en de Tweede Kamerverkiezingen van 8 september. Met name vanaf het moment van de crisis in het kabinet Van Agt II zijn vele voorlichtingsactiviteiten gericht op of staan in het kader van de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen.

In dat opzicht herhaalt de geschiedenis zich van 1981. Men denke hierbij aan de presentatie van het aangepaste CDA-verkiezingsprogram, de procedure rond het kiezen van de lijsttrekker, talloze verzoeken om informatie over de aard, opzet en organisatie van de CDA-campagne. Uiteraard nemen voorlichting en toelichting aan de publiciteitsmedia over het feitelijk verloop van de CDA-campagne en de CDA-standpunten over tal van onderwerpen hierbij een belangrijke plaats in. Evenals dat in de campagne van 1981 het geval was werkten partijvoorlichting en fractievoorlichting in het kader van het Centraal Verkiezings Comité hierbij nauw samen en werden de vele voorlichtingstaken in goed overleg verdeeld.

Partij in Actie

Onder verantwoordelijkheid van de voorlichting wordt de 1 à 2 maandelijks uitgave van Partij in Actie verzorgd.

Partij in Actie beoogt informatie te geven aan het campagnekader over diverse partijactiviteiten die wegens ruimtegebrek niet in CD/ACTUEEL kunnen worden meegenomen dan wel zich hier minder goed voor lenen. Partij in Actie is een voortzetting van Campagneberichten zoals dat in het verleden uitsluitend in de eigenlijke campagneweken werd uitgegeven. Gebleken is dat Partij in Actie naast CD/ACTUEEL in een behoefte voorziet.

Wat het algemene voorlichtingsmateriaal betreft wordt de brochure „de komende 10 jaar” uitgegeven met daarin christen-democratische visies op de problematiek op de tachtiger-jaren uit de mond van Van Agt, Lubbers en Bukman. Tevens is de voorlichting betrokken bij de uitgave van Formatie Belicht 1982, met daarin de gebeurtenissen en de documenten die leidden tot de formatie van het interim kabinet Van Agt III. In deze verslagperiode is de relatie en het contact tussen de afdeling voorlichting en het redactiesecretariaat van CD/ACTUEEL geïntensiveerd.

Het ligt voor de hand dat er tussen de afdeling voorlichting en het CDA-weekblad vele raakvlakken bestaan. Behalve dat de partijvoorlichting deel uitmaakt van de wekelijkse redactievergaderingen van CD/ACTUEEL is er dan ook vrijwel dagelijks overleg tussen de redactiesecreta-

ris en de partijvoorlichter over de wekelijkse uitgave van CD/ACTUEEL. In voorkomende gevallen draagt de partijvoorlichting zorg voor de vervanging van de redactiesecretaris.

Radio- en t.v.-uitzendingen

In het kader van de zendtijd voor politieke partijen zijn door de partijvoorlichting in nauw overleg met de fractievoorlichting gedurende deze verslagperiode 23 radio-uitzendingen en 6 t.v.-uitzendingen geproduceerd. Het gaat hierbij zowel voor radio als t.v. om uitzendingen van 10 minuten.

De CDA-t.v.-uitzendingen vinden plaats in februari (Lubbers en Van Agt over rol provincie en gemeente), april (over een CDJA-kern in Maastricht), juni (interview met Van Agt over de kabinetscrisis), augustus (over de start van de CDA-campagne in Tiel), september (Van Agt) en tenslotte in november (interview met minister-president Lubbers en fractievoorzitter De Vries). In de radio-uitzendingen komen vele zaken aan bod waarbij getracht werd de partij, de fractie, de CDA-bewindslieden, het Wetenschappelijk Instituut, het CDJA, het Vrouwenberaad en uiteraard de CDA-campagne zo goed mogelijk aan bod te laten komen.

De feitelijke productie berust in deze verslagperiode bij mr. J. W. R. de Savornin Lohman (partijvoorlichter) bijgestaan door T. Huijssoon (frac-

tievoorlichting). Niet onvermeld mag hier blijven dat laatstgenoemde op adequate wijze voor vervanging zorg draagt bij ziekte van de partijvoorlichter gedurende de maanden januari en februari.

Algemeen

Tot de werkzaamheden van de voorlichting behoort ook de opvang c.q. beoordeling van verzoeken van de publiciteitsmedia om interviews met of reacties van de partijvoorzitter c.q. overige partijfunctionarissen. Indien noodzakelijk zorgt de voorlichting hierbij voor publicitaire voorbereiding en/of begeleiding.

Zo is de voorlichting betrokken geweest bij de perspresentatie van het rapport van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA over de sociale zekerheid. Verder zijn waar noodzakelijk voorlichtingsadviezen gegeven aan overige CDA-organen en organisaties.

In het algemeen kan gesteld worden dat de afdeling voorlichting betrokken is bij alle zaken waarbij het landelijk CDA en zijn gelieerde organen en organisaties in de publiciteit treedt.

Tenslotte wikkeld de afdeling voorlichting vele schriftelijke en telefonische verzoeken om informatie en inlichtingen af.

Per 31 december 1982 zijn op de afdeling voorlichting werkzaam: mr. J. W. R. de Savornin Lohman (partijvoorlichter) en mevrouw N. Marey-Bevaart (secretaresse).

Lijsttrekker Van Agt geïnterviewd na de verkiezingen van 8 september.

Veel werk te verzetten voor weekblad

Drie verkiezingscampagnes en de periodes na de betreffende uitslagen leveren CD/ACTUEEL in het verslagjaar een grote hoeveelheid stof tot schrijven op. Van een weekblad van een grote politieke partij mag dat ook verwacht worden. Daarnaast besteedt het blad echter ook aandacht aan talloze andere onderwerpen. In dit bestek wordt volstaan met een blik op de vaste rubrieken, een kort overzicht van aangesneden onderwerpen en de samenstelling van de redactie en de redactieraad.

Rubrieken

Nadat in de laatste periode van 1981 de lay-out van het blad grondig gewijzigd is en tevens een aantal nieuwe rubrieken is ingevoerd zijn de veranderingen op deze terreinen in 1982 logischerwijs gering van omvang.

Wat de rubrieken betreft wordt het blad uitgebreid met een vast kader waarin bepaalde maatschappelijke organisaties nader belicht worden en wordt de structuur van een nieuwe buitenlandrubriek afgerond. De concretisering daarvan zal overigens pas in 1983 zijn beslag krijgen.

De overige vaste rubrieken zoals de commentaren, de redactionele column Daarnaast, de co-

lums van partij- en fractievoorzitter (met in de laatste een personele mutatie door het vertrek van drs. R. F. M. Lubbers en de komst van dr. B. de Vries), de rubriek Fractie, Senaat, Zwart-Wit en Regio en de rubriek Uw Mening (voor ingezonden brieven) bleven ongewijzigd. Voor deze laatste rubriek is het aanbod groot. De redactie is daardoor regelmatig genoopt bijdragen in te korten en bij stukken van gelijke strekking te selecteren.

De rubriek Beurtelings, met een zestal elkaar afwisselende scribenten, wordt de tweede helft van het jaar niet voortgezet.

Zoals reeds gezegd wordt door de redactie veel aandacht besteed aan de drie verkiezingscampagnes. Bij de Provinciale Statenverkiezingen gebeurt dit onder meer door een artikelenserie waarin alle provincies geportretteerd worden. Sfeerimpressies van verkiezingsbijeenkomsten, interviews en programvergelijkingen ontbreken niet, evenmin als analyses van het stemgedrag bij de verschillende verkiezingen. De kabinetsformatie, als vervolg op de Kamerverkiezingen van 8 september jl. wordt van dag tot dag gevolgd door een speciale kroniek („Op weg naar een hecht en daadkrachtig kabinet“).

Tot de verdere in het oog springende zaken in het blad behoort zeker de serie artikelen over de toekomst van de verzorgingsstaat. Daarin worden de consequenties van de sociaal-economische teruggang bezien door zowel partijenoten als door prominente leden van andere partijen. Voorts publiceert CD/ACTUEEL artikelenreeksen over onder meer de koers van de partij, over de handhaving van de openbare orde, over gewetensbezwaren en sociale zekerheid.

Thema's die verder frequent voorkomen zijn het vredes- en veiligheidsbeleid (o.a. naar aanleiding van een speciaal hieromtrent belegde partij-politieke discussie en partijraad); het onderwijs (met name het voortgezet onderwijs en de bezuinigingen op dit departement) en zaken die in en om het Europees Parlement spelen.

Zoals bekend worden de laatste pagina's van het blad steevast door het CDJA volgeschreven. In het ledennummer van april wordt dit uitgebreid met een extra CDJA-katern ten einde de jongerenorganisatie nader voor het voetlicht te brengen.

In dit overzicht mogen de interviews niet ontbreken. Sommige gesprekken b.v. met premier Van Agt en dr. J. Zijlstra krijgen veel aandacht van andere media hetgeen een plezierig neveneffect qua bekendheid voor het blad vormt.

Samenstelling redactie

De „geringe bestaffing“ wordt als steeds problematischer ervaren. Voor het redactiesecretariaat/eindredacteurschap is slechts één full-timer beschikbaar. Nog afgezien van de arbeidsrechtelijke kant van deze situatie maakt het het blad uitermate kwetsbaar en betekent het een groot gevaar voor de continuïteit van CD/ACTUEEL.

Voor de redacteurs-vrijwilligers werkt het daarbij nogal frustrerend dat vele suggesties niet of vertraagd uitgevoerd kunnen worden en met – door lezers of anderen ingebrachte, en door de redactie als terecht ervaren kritiek – weinig kan worden gedaan. Ook de onvoldoende aandacht die kan worden besteed aan correspondentie met lezers, contacten met (partij)instellingen en coaching van scribenten zal op den duur negatief gaan werken op goodwill en gehalte van het blad. Potentieel interessante bijdragen moeten regelmatig worden geweigerd of in arren moede geplaatst, zonder dat de kans benut kan worden om in overleg met de auteur tot een betere opzet te komen.

Hoewel niet direct tot de taak van de redactie behorend, voelt zij het als een gemis dat ze weinig inzicht krijgt in de ontwikkeling van het abonnementsbestand. Uit een oogpunt van effectrapportage is zij daar ook ten behoeve van haar redactionele werk in geïnteresseerd. De

redactie heeft de indruk dat er op het gebied van de abonneewerving mogelijkheden liggen. De redactie heeft het partijbestuur geadviseerd een lezersonderzoek, gevolgd door een grote wervingscampagne op te zetten.

De redactie bestaat per 31-12-1982 uit de volgende leden: mr. Siebold Hartkamp (voorzitter), mr. Ben Pauw (plv. voorzitter), drs. Jan van den Assem, Annelies van den Beld-Pott, Beatrice Bos-Beernink, Mária Chorus-Menken, drs. Aad van Dulst, Aalt van de Glind, Frans Jozef van der Heijden, drs. Ton de Kok, dr. Willem de Kwaadsteniet, mr. Aat de Jonge (vanuit CDJA). Adviserende leden zijn: drs. Kees Bremmer, mr. Jan Willem de Savornin Lohman, Ton Huijssoon en Cor van Santen (redactie-secretaris).

Mutaties in de redactie:

Het partijbestuur benoemt in april mw. Bos-Beernink en de heren A. v.d. Glind en F. J. van der Heijden tot lid van de redactie. Deze vervullen de vacatures die zijn ontstaan door het vertrek van resp. mw. Sleijser-Tegelaar, P. van Tellingen en drs. J. D. Gabor.

In september legt mw. mr. P. H. Burgers haar redactielidmaatschap neer. Deze vacature is aan het eind van het verslagjaar nog ongevuld. Bij de invulling van vacatures is de redactie van mening dat zolang de huidige bestaande voortduurt, in de eerste plaats gekeken dient te worden naar journalistieke vaardigheden en beschikbare tijd van te benoemen redacteuren.

Behalve bovenstaande benoemde redacteuren maakt de redactie dankbaar gebruik van de diensten van de heer G. J. Brinkman (samensteller rubriek Zwart-Wit en betrokken bij de eindredactie) en de heer L. Veerman (samensteller regionale rubriek). Positief waardeert de redactie ook de medewerking van het CDA-secretariaat, het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en de kamerfracties.

8. Redactieraad

Stimulator redactie

Behalve de redactie kent CD/ACTUEEL ook een redactieraad. De taak van de redactieraad bestaat hierin dat zij een stimulerende, toezicht houdende en adviserende functie vervult t.o.v. de redactie. Het partijbestuur kan zich tot de redactieraad wenden indien het zich niet kan verenigen met het beleid van de redactie of met onderdelen daarvan. De redactieraad komt 4 maal bijeen in deze periode waarbij in één van deze vergaderingen vruchtbaar van gedachten wordt gewisseld met een delegatie uit de redactie van CD/ACTUEEL. Contacten en adviezen van de redactieraad worden door de redactie als stimulerend ervaren.

Per 31 december 1982 is de redactieraad als volgt samengesteld: mr. dr. A. Postma (voorzitter), drs. J. D. Gabor, drs. H. Glimmerveen, J. M. Kwakkenbos, drs. H. van Spanning, dr. K. de Vries, Th. Westerwoudt, mr. C. v.d. Wetering en drs. M. Smits (secretaris).

9. Permanente Verkiezingscommissie

Nieuwe campagnestructuur werkt goed

Eén van de conclusies van de campagnevoering 1981 was overduidelijk. Er zou vanaf dat moment sprake moeten zijn van een permanente campagnevoering onder leiding van een permanent centraal campagne team. Het partijbestuur besloot daartoe door de aanvaarding van een aangepaste structuur, waarbij terzake de voorbereidingsactiviteiten meer scheiding werd aangebracht tussen het beleidsaandeel en het uitvoerende campagnedeel. In dat kader zijn een tweetal hoofd-stafgroepen geformeerd, een politiek-inhoudelijke (de CSP), die onder leiding staat van adjunct-secretaris drs. C. Bremmer en een organisatorisch-technische stafgroep (de O.S.), die onder leiding staat van adjunct-secretaris G. van den Berg.

Onder deze beide stafgroepen functioneren een groot aantal werkgroepen. In het algemeen is de leiding hiervan in handen van een der leden van de stafgroepen.

Teneinde de benodigde coördinatie te bewerkstelligen is overigens bij de opzet en invulling van de permanente campagnes volledig aangesloten bij de structuur en opbouw van de partij en zijn geledingen, waarbij in het bijzonder het partijsecretariaat een rol vervult. Om alle activiteiten te stroomlijnen functioneert een klein Centraal Verkiezings Comité (CVC) onder voorzitterschap van de partijsecretaris. Voorts maken daarvan deel uit de voorzitters van de beide stafgroepen, de voorlichters van partij en fractie, de directeur van het Wetenschappelijk Instituut alsmede de partijvoorzitter en de voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie.

In 1982 komen de ervaringen, opgedaan bij de verkiezingscampagne 1981, en de introductie van de permanente campagnestructuur goed van pas voor de onverwachts veel en langdurige campagnevoeringen voor achtereenvolgens de provinciale staten in maart, de gemeenteraden in mei en opnieuw de Tweede Kamer in september. Op zichzelf verloopt de campagne in technische zin zonder noemenswaardige schermutselingen.

Kenmerkt de landelijke activiteit bij de twee eerstgenoemde verkiezingen zich hoofdzakelijk door ondersteuning van werkzaamheden voor de regionale en plaatselijke campagneteams, vanzelfsprekend is zeer intensieve arbeid noodzakelijk voor de extra kamerverkiezingen, temeer omdat een zeer korte tijdsspanne beschikbaar is, welke ook nog midden in de zomervakanties valt.

Hoofddlijnen campagne

In de campagnevoering zijn de volgende hoofddlijnen steeds in acht genomen:

– Het CDA heeft een aantal verkiezingsthema's, die in speeches e.d. door de kandidaten steeds naar voren worden gebracht en die regel-

matig als het ware in een andere vorm terugkeren.

– Het CDA houdt zijn eigen verhaal; zij zet zich niet tegen anderen af.

– De nadruk ligt op de persoonlijke benadering van de kiezer.

M.b.t. de laatstgenoemde hoofdlijn worden een aantal zeer succesvolle acties ondernomen, o.a. een huis-aan-huis bezoek, een briefkaartenactie, de verzending van persoonlijke brieven door kandidaten (direct-mailing), terwijl ook – mede ter oppepping van het eigen kader – zeer gerichte manifestaties op diverse plaatsen in ons land worden gehouden.

De campagne draait met name rond de steunpunten in de verschillende regio's van het land. Binnen de resp. provincies kennen wij een 16-tal kamerkringcampagneteams, die verantwoordelijk zijn voor de gang van zaken in hun werkgebied. Zij kunnen de campagne in samenwerking met de op gemeentelijk niveau opererende teams het beste opzetten en uitvoeren. Deze opzet biedt de mogelijkheid tot variatie, waarvan dan ook op ruime schaal wordt gebruik gemaakt. Door gezamenlijke instructie- en brainstormingsbijeenkomsten in de zgn. Landelijke Verkiezings Raad (LRV) ontstaat een goed stuk samenspel.

Activiteiten

Centrale en regionale vergaderingen vinden overal plaats. Vaststelling van data en verdeling

van sprekers wordt gecoördineerd op basis van een regeling welke in 1982 tussen centrale campagneleiding en de spreekbeurtcoördinatoren in de diverse kamerkringen wordt overeengekomen. De regeling functioneert, behoudens enkele kleine uitzonderingen, naar tevredenheid. Tal van werkbezoeken vinden plaats, waarbij het gaat om ontmoeting met de kiezers. De bezoeken in het kader van de campagne zijn in het algemeen succesvol. Hier en daar heerst wellicht de gedachte dat het CDA alleen maar komt vanwege de verkiezingen. Niets is echter minder waar, want ook in de voorgaande jaren en de komende gaan de CDA-kamerleden voortdurend op pad. De confrontatie met de kiezers moet tenslotte van blijvende aard zijn. Met lijstaanvoerder Van Agt wordt ondanks zijn drukbezette agenda veelvuldig overleg gevoerd over opzet, strategie en campagne-uitvoering. Zeer bewust wordt er voor gekozen dat hij ditmaal alleen optreedt op een 6-tal grote manifestaties, verspreid over het land. Die keuze blijkt een juiste te zijn. Vele duizenden weten de weg naar de bijeenkomstshallen te vinden.

Materiaal

Anders dan in 1981 wordt dit jaar veel minder variëteit in verkiezingsmateriaal aangeboden. Alhoewel op zichzelf het zgn. „kleine goed” de verschillende activiteiten een kleurrijk geheel geven is de vermindering in het aanbod ook geheel passend bij de huidige omstandigheden. Geconstateerd mag worden dat de Nederlandse bevolking en dus ook de leden van de partij een beetje „affiche-moe” worden. Hiermede moet in het vervolg nadrukkelijk rekening gehouden worden, al was het alleen maar vanwege het kostenaspect.

Advertenties

Ter ondersteuning van de activiteiten voert het CVC een zeer uitgebreide advertentiecampa-
gne. De aandacht wordt vooral gericht op de twijfelende kiezers. In nauw overleg met een professioneel adviesbureau wordt een totaal media-plan samengesteld. Voor het componeren van de advertentieteksten is vooral gebruik gemaakt van het verkiezingsprogram „Om een zinvol bestaan”, het Program van Uitgangspunten, spreekschetsen en het verkiezingsmanifest „Opkomen voor elkaar”. Voorts hebben ook de regionale en plaatselijke teams op grote schaal het advertentiemedium gebruikt voor het overbrengen van de CDA-boodschap. Vanuit het CVC ondervinden zij daarbij ondersteuning via model-advertenties en forse financiële bijdragen.

Financiën

De campagne wordt ook dit jaar geheel bekostigd uit de bijdragen van de leden. Naast de jaarlijkse reservering is het zo kort na de vorige verkiezingen noodzakelijk een extra actie onder de leden te voeren om het fonds voor de komen-

Dries van Agt met echtgenote op een van de verkiezingsmanifestaties.

de jaren op peil te houden. De opbrengst van de extra actie overstijgt het miljoen, een teken dat de leden van de partij veel over hebben voor de goede zaak, ook al past de kanttekening dat dit bedrag bijeen wordt gebracht door ca. 30 à 40% van de leden.

De totale kosten van alle campagnevoeringen in 1982 komen lager uit dan voor de ene campagne in 1981.

Op de begroting prijken ook salariskosten van bepaald personeel over enkele maanden, vergaderkosten en subsidies voor regionale bijeenkomsten en activiteiten. Bedacht moet ook worden dat het advertentiebudget een belangrijk deel van het totaal in beslag neemt. Toegegeven mag worden dat er heel veel is gedaan met de beschikbare middelen.

Inzet

De campagnes zijn met veel inzet gevoerd. Het enthousiasme en de werkracht zijn enorm geweest. Hulde aan de duizenden, die op pad zijn geweest en die hun steentje hebben bijgedragen aan de bereikte resultaten. Natuurlijk valt achteraf te zeggen dat een ander resultaat mooi-

er was geweest. Dat is dan jammer, maar hartverwarmend en bemoedigend is het enthousiasme waarmee in het hele land is gesjouwd.

Vorbereiding nieuwe campagne

In het laatste kwartaal van 1982 starten reeds de voorbereidingen voor nieuwe campagnes in de komende jaren. Als eerste staat op de rol de verkiezingen voor de leden van het Europese Parlement in 1984, al zullen er in 1983 hier en daar in het land ook activiteiten plaatsvinden voor tussentijdse gemeentelijke verkiezingen i.v.m. herindeling. Ten behoeve van de grote campagne wordt de CVC-samenstelling uitgebreid met de delegatieleider van de Nederlandse christen-democraten in het Europees Parlement en de adjunct-secretaris buitenland van de partij.

In het kader van de permanente structuur zullen de diverse staf- en werkgroepen, hooguit met wat verminderde frequentie, met de regelmaat van de klok bijeen blijven komen om straks slagvaardig de benodigde campagneactiviteiten weer van start te laten gaan.

10. Stichting Kader- en Vormingswerk

Herkenbare plaats voor kader- en vormingswerk

Ook in 1982 is het Kader- en Vormingswerk werkzaam om, ten dienste van het CDA, kaderwerk en politieke vormings- en scholingsactiviteiten te organiseren en te ontwikkelen. Was 1981 nog een jaar van opbouw; 1982 kan worden aangemerkt als een jaar waarin het kader- en vormingswerk in de partij een herkenbare plaats gaat innemen.

Velen kennen het kader- en vormingswerk door de werkzaamheden van de vormingswerkconsulenten, deelname aan de gemeenteraadscursus of aan de inmiddels zeer bekende partijpolitieke discussie en het werkgroepenwerk.

Bezuinigingen

1982 is echter ook het jaar waarin het kader- en vormingswerk te maken krijgt met de voor niemand meer onbekende bezuinigingsmaatregelen.

Op de van de Rijksoverheid te verkrijgen subsidie wordt een korting van 16 2/3% toegepast. Hierdoor is het bestuur van de Stichting genoodzaakt de nodige aanpassing aan te brengen in de door de Stichting te maken kosten en te verichten activiteiten.

Bestuurlijkheden

Het bestuur stelt in het verslagjaar een rooster van aftreden vast, waarmee het voldoet aan de in het CDA geldende bepalingen.

Het bestuur is per 1 januari 1982 als volgt samengesteld.

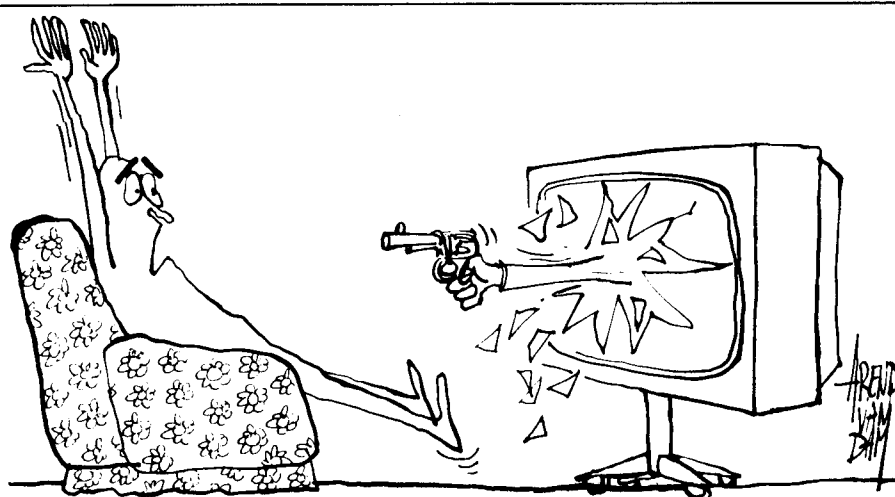
N. Schouten, voorzitter; mevr. M. H. A. Boers-Wijnberg, vice voorzitter; G. N. Kok, penningmeester; mevr. J. C. M. Demmers-Vriens; mevr. A. M. van Doorn; mevr. C. H. Evenhuis-van Essen; H. Faber; mevr. Th. Huberts-Fokkelman; L. A. Maasdam; mevr. M. A. J. de Ronde-de Rooy; mevr. A. M. Vollebregt.

In verband met het geldig worden van het rooster van aftreden, geven de bestuursleden G. N. Kok, mevr. A. M. van Doorn en mevr. A. M. Vollebregt te kennen niet voor een herbenoeming in aanmerking te willen komen.

De leden mevr. Evenhuis-van Essen en mevr. Huberts-Fokkelman worden voor een periode van 3 jaar herbenoemd door het partijbestuur. In december echter ziet mevr. Huberts-Fokkelman zich vanwege drukke werkzaamheden als lid van Gedeputeerde Staten in Noord-Brabant genoodzaakt haar bestuurslidmaatschap te beëindigen, zodat het verslagjaar eindigt met een vacature in het stichtingsbestuur.

In de eerder ontstane vacatures worden door het partijbestuur benoemd: mevr. A. v. d. Broek te Deurne; J. C. G. Feijen te Zoetermeer; A. J. v. d. Velde te Hengelo (Ov.)

Met deze benoemingen legt het partijbestuur functionele relaties met de in CDA kamerkrin-

Cartoon uit werkstuk nieuwe mediavormen.

gen/provinciale afdelingen fungerende vormingscommissies.

Mevr. V. d. Broek is voorzitter van de vormingscommissie CDA-Noord-Brabant.

De heer V. d. Velde is voorzitter van de vormingscommissie CDA-Gelderland

De heer Feijen is voorzitter van de commissie werkgroepenwerk, waarvan in 1982 de heer V. Maasakkers op eigen verzoek aftreedt.

Vanuit het stichtingsbestuur heeft H. Faber als adviserend lid zitting in de Commissie Buitenland.

Mevr. M. H. A. Boers-Wijnberg en mevr. J. C. M. Demmers-Vriens vertegenwoordigen het CDA in de Stichting Burgerschapskunde.

De heer L. A. Maasdam volgt de heer Kok op als penningmeester van de Stichting.

Met vermelding van het geldende rooster van aftreden is het bestuur aan het eind van de verslagperiode als volgt samengesteld:

Aftredend 1983:

mevr. M. H. A. Boers-Wijnberg (vice-voorzitter); de heer H. Faber; mevr. M. A. J. de Ronde-de Rooy.

Aftredend 1984:

Mevr. J. C. M. Demmers-Vriens; de heer L. A. Maasdam; de heer N. Schouten;

Aftredend 1985:

Mevr. A. H. Evenhuis-van Essen; vacature mevr. Th. Huberts-Fokkelman.

Aftredend 1986:

Mevr. A. v. d. Broek; de heer J. C. G. Feijen; de heer A. J. v. d. Velde.

Adviserende leden van het stichtingsbestuur zijn:

mw. T. Bot-van Gijzen (CDA-Vrouwenberaad); drs. C. Bremmer (plaatsvervanger secretaris); H. G. Cloudt (Vereniging Gemeente en Provinciebestuurders); drs. A. M. Oostlander (Wetenschappelijk Instituut); Chr. Westerlaken (CDJA).

Personeel

Per 1 oktober beëindigt P. F. Dudink, die vanaf 11 oktober 1980 aan de Stichting part-time verbonden was, zijn werkzaamheden.

Op 1 januari 1983 zijn ook de werkzaamheden van mevr. G. v. d. Heijden-v. d. Eerden bij de Stichting beëindigd. Het dienstverband voor bepaalde tijd van mevr. Van der Heijden, die vanaf 11 oktober 1980 part-time aan de Stichting verbonden was, kon mede vanwege de eerder genoemde bezuinigingen niet meer worden verlengd.

Mevr. V. d. Heijden is evenals de heer Dudink voor de fusie werkzaam geweest bij de KVP-vormingsstichting.

Aan het eind van de verslagperiode zijn als stafmedewerkers bij de Stichting werkzaam: W. Eikelboom en H. Waterborg. Als administratieve medewerkster is mevr. M. Kuipers werkzaam.

Scholingsactiviteiten

De activiteiten van de Stichting zijn globaal te onderscheiden in activiteiten die rechtstreeks door de Stichting worden geïnitieerd en georganiseerd (de zgn. landelijke activiteiten) en activiteiten waarvan het initiatief gelegen is in de Kamerkringen c.q. provinciale afdelingen bij de het-zij in de kamerkring werkzame commissie vormingswerk of bij de consulent, danwel bij een

gemeentelijke afdeling (de zgn. regionale activiteiten).

1. Landelijke activiteiten

1.1. Kadercursussen

Twee kadercursussen vinden plaats, en wel in Nijmegen met 24 deelnemers en in Dordrecht met 27 deelnemers. De kadercursus bestaat uit 5 cursusdagen, een weekendbijeenkomst en wordt besloten met een bezoek aan politiek Den Haag, dat is de Tweede Kamer en het partijsecretariaat. De kadercursus is met name bestemd voor partijleden die in de partij-organisatie een functie vervullen of bereid zijn die kaderfunctie te vervullen. In de cursus wordt in ruime mate aandacht besteed aan de grondslag van het CDA, het verband tussen grondslag en praktisch politiek bezig zijn en de presentatie van het aldus te voeren beleid.

De andere politieke hoofdstromingen worden besproken en veel aandacht wordt besteed aan vergader-, discussie- en gespreksvaardigheden. De zogenoemde Santpoort-cursus in juli is een kadercursus voor jongeren.

De Santpoort-cursus telt 24 deelnemers en deelnemsters en duurt een hele week, van maandag tot zaterdag.

1.2. Gemeenteraadscursussen

De raadscursus vindt plaats in het jaar waarin de gemeenteraadsverkiezingen worden gehouden. Daarom is de cursus afgestemd op deelname van nieuwe raadsleden en allen die het raadswerk intensief willen volgen.

De cursus beslaat 2 maal een vrijdagavond met 2 maal de daaropvolgende zaterdag. Derhalve 6 dagdelen, waarin aandacht wordt besteed aan de CDA-uitgangspunten, het functioneren van de gemeenteraad, welzijnsbeleid, ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en inspraak en contacten met de burger.

Aldus is het de bedoeling het nieuwe gemeenteraadslid zo breed mogelijk kennis te laten maken met de gemeentepolitiek.

Het plaatsvinden van de cursus is in hoge mate afhankelijk van met name de organisatorische inzet van de vormingswerkconsulenten en is voorts te danken aan alle deskundigen in de partij, die op verzoek van de organiserende vormingswerkconsulent als docent hebben willen optreden.

Op deze manier is het mogelijk geworden dat $\pm$ 1350 CDA'ers deelnemen aan de gemeenteraadscursus.

In het vermelde aantal is niet de raadscursus opgenomen die door de vormingscommissie CDA-Noord-Brabant is georganiseerd. CDA-Noord-Brabant kent een eigen raadscursus.

1.3. Cursus Gemeentefinanciën

Omdat in de cursus voor nieuwe raadsleden geen plaats is ingeruimd voor gemeentefinanciën, wordt als vervolg op de raadscursus de cursus gemeentefinanciën georganiseerd. Deze cursus kent 2 dan wel 3 dagdelen, al naar gelang de behoefte van de organisatoren en de deelnemers. De cursus die in 1983 nog wordt

Studiedag lokale onderwijspolitiek.

voortgezet, kent in de verslagperiode $\pm$ 600 deelnemers.

1.4. Partijpolitieke discussie

Tot de taak van de Stichting Kader- en Vormingswerk CDA behoort de organisatie van de inmiddels als zodanig bekend staande partijpolitieke discussie.

De thema's van de ppd en de afronding op de partijraad behoort tot de competentie van het partijbestuur.

Op de voorjaarspartijraad te Hattum wordt de partijpolitieke discussie Vrede en Veiligheid afgerond. Voorafgaand aan de afronding beleggen de meeste kamerkringen bijeenkomsten, waar op basis van de rapportages van de in de kamerkring werkzame werk- en discussiegroepen het thema Vrede en Veiligheid wordt besproken met onder andere deelnemers aan de partijpolitieke discussie.

Bedoelde kamerkringen rapporteren vervolgens, gezien de rapportage van de werkgroepen en gehoord de discussie op de studiebijeenkomst aan het partijbestuur.

De afronding van de partijpolitieke discussie Sociale Zekerheid wordt 2 maal uitgesteld en zal begin 1983 worden afgerond.

Begon oktober 1982 gaat de partijpolitieke discussie Emancipatie van start. Alle deelnemers ontvangen een map met discussie- en documentatiemateriaal en zij die zich niet groepsgevoel voor deelname opgeven, worden vanwege de Stichting bij een discussiegroep ingedeeld. Er zijn $\pm$ 2500 deelnemers en deelnemsters.

1.5. Werkgroepenwerk

Tot de werkzaamheden van de Stichting behoort ook het werkgroepenwerk. Het werkgroepenwerk staat onder leiding van de commissie werkgroepenwerk.

Deze commissie bestaat uit: J. H. A. G. van Maasakkers, voorzitter; mevr. T. Bot-van Gijzen; mevr. Booy-Bukman; mevr. Th. Huberts-Fokkelman; H. Borstlap; H. Eversdijk; P. R. H. M. v. d.

Linden. Het secretariaat wordt gevoerd door mevr. Van der Heijden-van der Eerden.

In de loop van het jaar beëindigt de heer Van Maasakkers zijn lidmaatschap en voorzitterschap, treedt mevr. Huberts af als bestuurslid van de Stichting Kader- en Vormingswerk en derhalve ook van het werkgroepenwerk.

H. Borstlap wordt vanuit het Wetenschappelijk Instituut vervangen door mevr. Y. Timmerman. Mevr. Van der Heijden beëindigt per 1-1-'83 haar werkzaamheden bij de Stichting en zodoende ook het secretariaat van de commissie werkgroepenwerk.

Met zijn benoeming tot bestuurslid van de Stichting Kader- en Vormingswerk CDA wordt de heer J. C. G. Feijen tevens voorzitter van de commissie werkgroepenwerk.

In 1982 worden de volgende werkstukken, die steeds verschijnen in de ledennummers van CD/ACTUEEL, behandeld:

- Bij bezuiniging is visie op verdere ontwikkeling samenleving onmisbaar, door drs. C. Klop
- Specifiek beleid nodig voor bestrijding jeugdwerkloosheid, door G. C. de Bruijn
- Commentaar A. de Jonge
- Hoe verder na de basisschool, door C. Blokland
- Commentaar H. Klooster

- Miljoenennota en economisch herstel, door B. de Vries

- Nieuwe mediavormen vragen ander beleid, door L. D. H. L. Sala

Gemiddeld reageren 35 werkgroepen met $\pm$ 250 deelnemers per keer.

Dit is ongeveer een derde van het totaal aantal groepen.

Het blijkt echter dat niet steeds dezelfde 35 werkgroepen meedoen, maar dat de ingeschreven groepen met betrekking tot daadwerkelijke deelname variëren. De resultaten van de werkgroepen en de commentaren daarop verschijnen ook reeds in het ledenblad van CD/ACTUEEL.

1.6. Studiedagen

In de verslagperiode organiseert de Stichting Kader- en Vormingswerk CDA een studiedag. De studiedag over lokale onderwijs-politiek op 27 november 1982 in samenwerking met Wetenschappelijk Instituut en de Vereniging van Christen Democratische Gemeente- en Provinciebestuurders, telt 150 deelnemers.

De inleidingen worden verzorgd door de heren mr. A. A. C. M. Leenders, M. Baayens en N. Ch. Geelkerken.

Minister drs. W. J. Deetman besluit de dag en bij mevrouw G. W. van Montfrans berust de leiding van de studiedag.

Tezamen met het IPOVO, de Belgische zusterorganisatie van de Stichting Kader- en Vormingswerk CDA, wordt in juni een studie-weekend georganiseerd met als thema „geloof en politiek”.

Van Nederlandse kant bestaat de deelname voornamelijk uit het team vormingswerkconculenten en personeel van de Stichting en van het Wetenschappelijk Instituut. De inleidingen worden verzorgd door E. Schroten, van de theologische faculteit te Utrecht en tevens redactielid van het maandblad CD-Verkenningen en de heer S. Lamberigts.

De heer Oostlander en zijn co-referent H. van Rompuy van CEPESS, het Belgische zusterinstituut van het Wetenschappelijke Instituut voor het CDA, houden referaten over „wat maakt het CDA/CVP tot partij?”

Tenslotte houden B. de Vries en mevr. De Meester- de Meijer, referaten over geloof en politieke praxis.

1.7. Trainingen

Om presentatie van CDA-afgevaardigden te verbeteren en hen handvatten te geven zich als CDA'er beter te profileren op basis van de uitgangspunten voert de Stichting trainingen uit of werkt aan trainingsprogramma's mee.

Globaal is deze activiteit te verdelen in:

- a. Training van kamerleden en bewindslieden
- b. Training van kandidaten voor verkiezingen
- c. Voorbereiden van kaderleden voor campagnes
- d. Incidentele verzoeken om medewerking, b.v. ten behoeve van raadsleden.

a. In de verslagperiode zijn ongeveer 30 kamerleden en 8 bewindslieden gedurende een gehele dag getraind. Bijzondere aandacht is daarbij steeds besteed aan de herkenbaarheid van het CDA-beginsel. Deze training wordt verricht onder verantwoordelijkheid van de stafgroep coaching, een onderdeel van de permanente campagne, die voor de komende periode naast training van bewindslieden en kamerleden ook aandacht wil besteden aan de fracties in de grote steden en aan gedeputeerden.

b. Het trainen van kandidaten betrof de training van de lijsttrekkers voor de Provinciale Statenverkiezingen en de kandidaat-statenleden in Noord-Brabant en Friesland. Voorts werd in dit kader gewerkt met de kandidaten voor de agglome-

ratie-raad Eindhoven en lijsttrekkers voor de gemeenteraadsverkiezingen in Friesland.

c. Met campagnevoerders wordt gewerkt aan presentatietechnieken die in en tijdens campagnes belangrijk zijn, zoals het huis-aan-huis bezoek en de relatie met de plaatselijke en regionale pers.

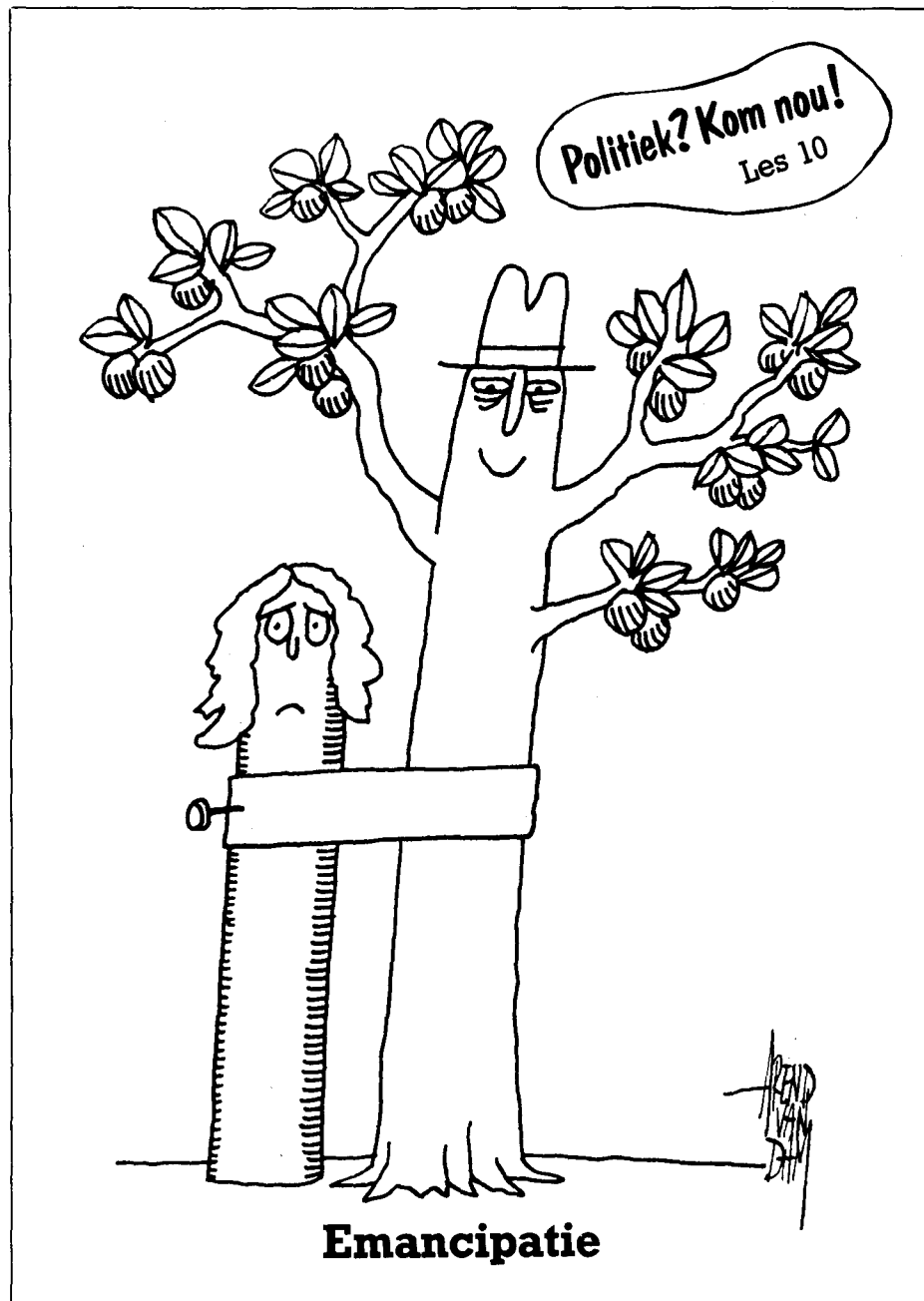
d. De overige activiteiten op het gebied van trainingen in vergader- en discussievaardigheden betreffen veelal verzoeken van raads- en statenfracties, en verzoeken van het Vrouwenberaad en het CDJA.

1.8. Publicaties en lesmateriaal

In de serie „Politiek? . . . Kom nou!” de lesbrie-

venserie van de Stichting Kader- en Vormingswerk verschijnt lesbrief 10 „Emancipatie”. De nieuwe lesbrieven zijn onderdeel van het discussie- en documentatiemateriaal voor de partijpolitieke discussie Emancipatie en bevat een groot aantal discussievragen.

De Partijwijzer, den ten behoeve van de partijka-derleden organisatorisch de weg wijst tussen het CDA en tal van handreikingen biedt over de wijze waarop een gemeentelijke afdeling goed tot beter zal kunnen functioneren wordt herdrukt. De partijwijzer dient tevens als lesmateriaal bij de speciaal voor afdelingsbestuurders te organiseren cursus.

2. Regionale en categorale activiteiten

2.1. Regionale cursussen

Naast met name de organisatie van de gemeenteraadscursussen en de partijpolitieke discussie is er een terrein waarop ten aanzien van cursusmatige activiteiten door of namens kamerkringbesturen activiteiten worden ontplooid.

Veelal hebben kamerkringen hun kader- en vormingswerktaak gedelegeerd aan een door de kamerkring in het leven geroepen vormingscommissie.

Van deze commissie maken de vormingswerkconsulenten deel uit, die – als een en ander goed functioneert – de vormingscommissies informeren over tal van zaken het kader- en vormingswerk betreffende.

Het op deze wijze informeren van de vormingscommissies leidt er toe dat op gevarieerde wijze in de diverse kamerkringen politieke kader- en vormingswerkactiviteiten plaatsvinden, zoals basiscursussen, kadercursussen, studiedagen en studie-avonden e.d.

Deze activiteiten komen vaak op basis van de geldende subsidieregeling regionaal kader- en vormingswerk CDA voor subsidie door de landelijke Stichting in aanmerking.

2.2. CDA-Vrouwenberaad

De Stichting verleent voorts subsidie aan politieke vormingsactiviteiten, waarvan het initiatief gelegen is bij de in het CDA-Vrouwenberaad functionerende werkgroep vorming.

De werkgroep vorming organiseert met name de cursus Kijk Op Politiek, trainingen voor gespreksleiders en de deelname aan de partijpolitieke discussie door het CDA-Vrouwenberaad.

3. Vormingswerkconsulenten

Onder coördinerende leiding van de Stichting Kader- en Vormingswerk CDA functioneert het team vormingswerkconsulenten. De vormingswerkconsulent(e) is in zijn of haar kamerkring onder medeverantwoordelijkheid van het kamerkringbestuur en thans veelal deel uitmakend van een kamerkring-vormingscommissie werkzaam op het terrein van kader- en vormingswerk.

Het is met name de vormingswerkconsulent(e) die de organisatorische aspecten voor de gemeenteraadscursus verzorgt en inzake de partijpolitieke discussie zich op de hoogte stelt van de gang van zaken in de werk- en discussiegroepen en indien noodzakelijk deze groepen met raad en daad bijstaat.

De vormingswerkconsulent(e) is – zeker in organisatorische zin – ten nauwste betrokken bij de uitvoering van tal van regionale vormingsactiviteiten.

Tenslotte functioneren zij wel als vraagbaak en informatiebron de partij-organisatie betreffende. Het vormingswerkconsulententeam bestaat uit:

Vormingswerkconsulenten

Kamerkring Leeuwarden	B. Dijkstra Van Boelenslaan 6 9244 EM Beetsterzwaag	tel. 05126-2340 th. tel. 05120-19669 knt.
Kamerkring Groningen	I. van Dellen Wilhelminalaan 42 9781 CW Bedum	tel. 05900-12975
Kamerkring Assen	C. W. M. Jongma-Roelants Jan Steenweg 24 9761 HJ Eelde	tel. 05907-3367
Kamerkring Zwolle	Th. van Osch Tjariet 36 8032 LM Zwolle	tel. 05200-34297
Kamerkring Arnhem	C. H. Reitsma-van Spanje Sparrenlaan 3 8162 CX Epe	tel. 05780-14819
Kamerkring Nijmegen	G. J. Mombarg Van Goghstraat 39 6566 ZB Millingen a/d Rijn	tel. 08813-2061
Kamerkring Utrecht	M. Ch. Bruins Slot-Vis Willem Alexanderstraat 48 2474 JT Zegveld	tel. 03489-686
Kamerkring Den Helder	J. J. Verhoog Tulpstraat 10 1738 CC Waarland	tel. 02262-1793
Kamerkring Amsterdam	Mw. B. Burggraaff-Moscoviter 3e Weteringdwarsstraat 15/hs 1017 TA Amsterdam	tel. 020-229877
Kamerkring Haarlem	M. Verheul-Verhulst Willem Denijslaan 11 2101 EN Heemstede	tel. 023-289625
Kamerkring Leiden	M. A. van Welie Prins Bernhardstraat 24 2825 BE Berkenwoude (voorzitter Commissie Vorming en Scholing van de CDA Kamerkring Leiden en fungeert als vormingswerkconsulent) vacature	tel. 01826-513
Kamerkring Den Haag	D. C. Dekker Zocherstraat 213 3067 AW Rotterdam	tel. 010-217669 th. tel. 070-614911 knt.
Kamerkring Dordrecht	A. J. Bakker-Osinga Oranjepark 3 3311 LP Dordrecht	tel. 078-147010
Kamerkring Dordrecht	W. van Dinter-Vroegindewei Merellaan 357 3145 EM Maassluis vacature	tel. 01899-15309 th. tel. 070-614911 knt. tst. 3291
Kamerkring Zeeland Prov. Org. Nrd.-Brabant	J. C. H. Leenderts-van den Maagdenberg Eksterstraat 11 4901 BA Oosterhout M. Appels-de Jager Fonteinberg 1 5691 GZ Son	tel. 01620-22962
Kamerkring Maastricht	W. Thuis Rietbeek 10 6166 GV Geleen H. van Oostayen Reppelstraat 3 6088 EV Roggel	tel. 04494-45717 th. tel. 04494-66269 knt. tel. 04749-2080

11. Commissie Buitenland

Buitenlandse betrekkingen nemen toe

1. Samenstelling

Samenstelling Commissie Buitenland per 31 december 1982

1.1. Leden

Drs. W. K. N. Schmelzer (voorzitter); mr. C. A. Bos (vice-voorzitter); mr. W. Aantjes (tevens voorzitter werkgroep ad hoc Midden-Oosten); drs. P. Bukman; M. van Ditmarsch (tevens voorzitter werkgroep Mensenrechten/Latijns Amerika); mr. J. J. A. M. van Gennip (tevens voorzitter werkgroep Ontwikkelingssamenwerking); G. C. de Groot; C. F. Kleisterlee; drs. R. J. H. Kruisinga; mr. C. van Lede; drs. W. Polman; R. J. Rotshuizen; drs. A. J. Slingerland; M. A. Kolster (secretaris).

1.2. Adviserende leden

Partijsecretariaat: drs. M. Smits, partijsecretaris; *Stichting Kader- en Vormingswerk:* H. Faber; *Wetenschappelijk Instituut:* drs. A. M. Oostlander; *CDJA:* drs. H. de Wit; *CDA-Vrouwenraad:* mevrouw B. F. Bos-Beernink; *CDA-Eerste Kamerfractie:* mevrouw A. van der Werf-Terpstra; *CDA-Tweede Kamerfractie:* dr. B. de Vries en drs. H. Aarts; *CD-Europarlementariërs:* drs. B. Beumer, drs. J. Penders, mr. J. A. Mommersteeg; *Voorzitter werkgroep Vrede en Veiligheid:* H. J. Neuman; *Voorzitter werkgroep Europa:* Th. Kerstiëns; op persoonlijke titel; mr. A. Hoytink (tot 1 augustus), jhr. R. Loudon (vanaf 1 augustus 1982).

2. Organisatie Commissie Buitenland

2.1. Algemeen

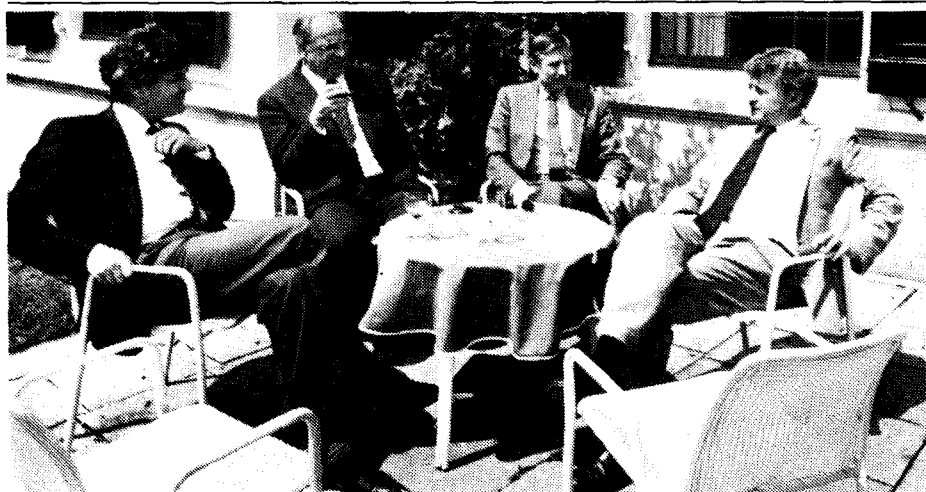
In december 1982 heeft het partijbestuur de notitie H.2.16/82 goedgekeurd, waarin de plaats van de Commissie Buitenland werd vastgelegd binnen de partijorganisatie.

De Commissie Buitenland is adviserend naar het partijbestuur. Voor een uitgebreider advies op bepaalde onderdelen kan de Commissie bepaalde werkgroepen instellen, die echter slechts adviserend zijn aan de Commissie, niet aan het partijbestuur. Bovendien is in september definitief geregeld de partijafvaardiging naar EVP/EUCD.

2.2. Werkgroepen

Er functioneren een zestal werkgroepen, te weten:

1. Werkgroep Europa, voorzitter Th. Kerstiëns,
2. Werkgroep Mensenrechten/Latijns-Amerika, voorzitter M. van Ditmarsch,
3. Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking, voorzitter J. van Gennip,
4. Werkgroep Vrede en Veiligheid, voorzitter H. J. Neuman,

Helmut Kohl, tweede van links, op bezoek op het Catshuis.

5. Werkgroep ad-hoc Midden-Oosten, voorzitter mr. W. Aantjes,

6. Werkgroep ad-hoc Zuidelijk-Afrika, voorzitter dr. B. Bot (tot 1 juni 1982).

Het verdient alle aandacht dat het werk dat verricht wordt binnen de werkgroepen geheel vrijwillig met grote zorgvuldigheid en deskundigheid geschiedt.

Door bovengenoemde organisatie werd in februari de Werkgroep Internationale Politiek opgeheven, met dank en waardering aan de heer Hoytink die daarvan voorzitter was.

3. Uitgebrachte adviezen van de Commissie Buitenland

De Commissie Buitenland is in staat geweest om in het afgelopen jaar een groot aantal adviezen uit te brengen aan het partijbestuur. De Commissie was daartoe niet in staat geweest, indien de werkgroepen daaraan niet het grootste deel aan voorbereiding en bijna definitieve opstelling hadden geleverd.

Het is voor de Commissie uitermate stimulerend geweest geconfronteerd te worden met deze deskundige activiteiten.

Zo is de notitie: „Ontwikkelingen van de christen-democratie in Latijns-Amerika” uitgebracht. Vervolgens de notitie: „Inventarisatie-aspecten in de relatie CDA-Vredesbewegingen”. Daarna komt de notitie betreffende de minister van Ontwikkelingssamenwerking en tenslotte de nota: „Landen/Solidariteitscomités Latijns-Amerika”. Daarnaast zijn nog vele mondelinge adviezen via de discussies in de Commissie Buitenland uitgebracht aan de partijvoorzitter en de fractievoorzitter, zoals daar o.a. zijn: Polen, El Salva-

dor, Turkije, de zg. freeze-motie van Mexico – Zweden, Griekenland, Midden-Oosten.

4. EVP/EUCD

Het jaar 1982 heeft zich wat de EVP/EUCD betreft op twee punten gemanifesteerd, nl. intern door uitvoerige discussies over de reorganisatie van de EVP/EUCD, aanvankelijk op top-niveau tussen de voorzitters van de diverse partijen. Deze leiden tot definitieve besluitvorming te Parijs op 6 december tijdens de vergadering van het Politiek Bureau.

Extern heeft het vierde Congres van de EVP de aandacht getrokken door de wijze waarop twee items besproken werden, nl. de Vrede en Veiligheid en de Sociaal-Economische Situatie. Er zijn vijf resoluties aangenomen nl.:

- Vrede in Veiligheid en Vrijheid;
- Interne Vrede: Sociaal en Economische Politiek;
- Ontwikkelingspolitiek, een plicht van solidariteit en een grote verantwoordelijkheid voor Europa;
- De institutionele beleidsstrategie van de EVP;
- De ontwikkeling van de Europese Middenstand.

De sedert juni 1982 intensieve onderhandelingen en discussies over de teksten van deze resoluties hebben uiteindelijk geleid tot een voor de Nederlandse delegatie acceptabel geheel.

Dat het Congres praktisch unaniem de uiteindelijke teksten aanvaardt, geeft ook aan welk respect de argumentatie heeft afgedwongen.

De goede samenwerking tussen de diverse Nederlandse afgevaardigden en ook de CVP afgevaardigden verdient hier aparte vermelding.

5. Secretariaat Buitenland CDA

5.1. Algemeen

De opgave in prioriteitsvolgorde voor het secretariaat zijn:

- het internationale werk van het CDA;
- coördinatie van internationale activiteit van het CDA;
- secretariaat CDA-commissie Buitenland;
- voorbereiding Nederlandse CDA-delegaties naar internationale bijeenkomsten;
- advisering vrouwen en jongeren n.a.v. internationale aangelegenheden.

5.2. Internationale contacten CDA

In het kader van de coördinatie van internationale activiteiten heeft een CDA-delegatie in maart 1982 het verkiezingscongres van de Oostenrijkse Volkspartij in Wenen bezocht en daarna uitvoerig besproken met voorzitter en het presidium van de OEPV (maart 1982). In april van dit jaar werden partijvoorzitter en secretaris buitenland betrokken bij een overleg te Bonn tussen CDU en de ODCA. Voorts werd het verkiezingscongres van de CSU bezocht (in juni 1982).

Dr. Helmut Kohl bezoekt in juni 1982 met een kleine delegatie de partij, de fractie en de minister-president. Een kleine CVP-delegatie is een keer in mei door een kleine CDA-delegatie ontvangen en de kleine CDA-delegatie is door de CVP ontvangen. Alles in het kader van de wederzijdse gedachtenwisseling en afstemming van elkaars standpunten.

In november brengt een kleine delegatie een bezoek aan de CSU in München, waar zij een zeer langdurig en indringend gesprek voerde met F. J. Strauss, minister-president van Beieren.

In december bezocht de partijvoorzitter als lid van de EUCD-delegatie het Midden-Oosten, te weten Libanon, Syrië en Israël.

In december wordt de voorzitter van de Italiaanse Democrazia Cristiana Flaminio Piccoli, op het partijsecretariaat ontvangen. Ook de minister-president was hierbij aanwezig.

Bijna in al deze gesprekken vormde de (Europese) vrede- en veiligheidsproblematiek het voornaamste gespreksonderwerp. Vervolgens heeft de Nederlandse werkgroep Middenstand van de EVP in het verslagjaar zeer veel activiteiten ont-

plooid in Europa. Tenslotte zij nog vermeld, dat op het partij-secretariaat diverse delegaties van partijen uit Zuid-Amerika zijn ontvangen, evenals CLAT.

5.3. Voorbereiding CDA-delegatie (leden) naar internationale bijeenkomsten

- De vergadering van de zg. Politieke Bureaus EVP/EUCD wordt voorbereid in de Commissie Buitenland;
- De vergaderingen van de EUCDW worden voorbereid in de desbetreffende delegatievergaderingen;
- De delegatie naar de bijeenkomsten, georganiseerd door de Konrad Adenauer Stiftung wordt voorbereid en georganiseerd vanuit het secretariaat buitenland, voorzover het partijsecretariaat daaraan behoefte heeft.

6. Samenvatting

Het jaar 1982 is een zeer bewogen jaar met zeer veel uiteenlopende acties. Wel moet gezegd worden dat de buitenlandse vriendschappelijke betrekkingen van het CDA zijn toegenomen in intensiteit en daarmee ook het begrip en respect voor elkaars standpunten. ■

12. Commissie van beroep

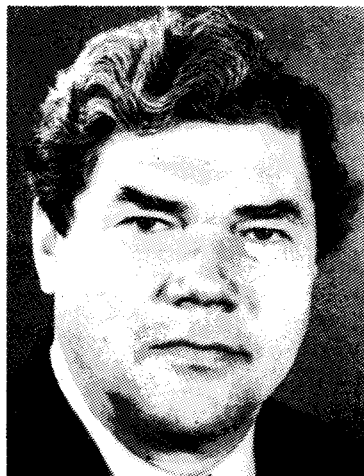
Kandidaat-stellingen leveren werk op

De Commissie van beroep beslist over geschillen welke voortvloeien uit de toepassing van de bepalingen van de statuten en de daaruit voortvloeiende reglementen. Indien een lid of een orgaan van het CDA meent dat te zijnen opzichte statutaire of reglementaire bepalingen zijn geschonden kan het de Commissie adieren.

Een aantal leden of organen van het CDA hebben in het verslagjaar gebruik gemaakt van de mogelijkheid in beroep bij de commissie te gaan. Dit hangt voornamelijk samen met de kandidaatstellingen voor de Staten- en Raadsverkiezingen, daarmee samenhangende roeyementen enz.

De ontvangen beroepen zijn ten dele met instemming van de betrokken partijen schriftelijk (derhalve zonder zitting) afgedaan waarnaast er diverse hoorzittingen gehouden zijn waar appellanten (of gemachtigden daarvan) gelegenheid gegeven is hun belangen te behartigen.

Op grond van hetgeen schriftelijk of mondeling onder aandacht van de Commissie gebracht is zijn een aantal (voor de betrokken partijen bindende) beslissingen genomen welke somtijds eerst na intensief overleg genomen konden worden.

Mr. J. L. Janssen van Raay.

Spoedzitting

Vermeldenswaardig is dat de Commissie onder meer op zaterdag 17 april een groot gedeelte van de dag in spoedzitting bijeen geweest is i.v.m. een aangevochten kandidaatstellingsprocedure voor de Raadsverkiezingen.

De samenstelling van de Commissie is: mr. J. L. Janssen van Raay (voorzitter); mw. mr. L. C. Baud; mr. A. A. M. Boersma; mr. H. M. Krans; mr. J. M. Smeets; G. v. d. Berg (griffier); H. F. Happel (plv. lid); mr. P. W. Mertens (plv. lid); mw. A. Witteveen-Alink (plv. lid); drs. M. Smits (plv. griffier). ■

13. College van bindende adviseurs Voor het eerst aan de slag

Artikel S.5 van het CDA fusieprotocol zegt, dat er een college van bindend adviseurs komt, dat bevoegd is om een bindende uitspraak te doen bij klachten van tenminste 5 leden van het partijbestuur. Indien bij de opstelling van een kandidatenlijst voor een vertegenwoordigend lichaam in redelijkheid geen recht is gedaan aan de opbouw van het CDA uit de verschillende componenten.

In 1982 is door een aantal partijbestuursleden voor het eerst van deze bepaling gebruik gemaakt. Bij de kandidaatstelling voor de gemeenteraadsverkiezingen in de CDA-afdeling 's-Gravenhage zal binnen het tableau van kiesbaar te achten kandidaten de CHU-component onvoldoende zijn gerepresenteerd. De klacht van de partijbestuursleden is reden voor de heer mr. Y. Scholten, voorzitter van het college, om een kamer in te stellen, die de klacht zal onderzoeken en een uitspraak zal doen. De kamer werd als volgt samengesteld: mr. C. van Veen, voorzitter; drs. M. Smits, secretaris; mr. J. J. A. M. van Gennip, lid; P. C. Elferich, lid; mw. A. Witteveen-Alink, lid; mr. J. M. L. Oosthoek, lid.

Op 14 augustus 1982 komt de kamer bijeen en hoort, na kennis genomen te hebben van op de zaak betrekking hebbende stukken de partijbestuursleden welke een klacht hebben ingediend, een delegatie van het bestuur van de CDA-afdeling 's-Gravenhage en een lid van deze afdeling. Nadien doet de kamer in een besloten zitting een uitspraak, welke in september 1982 aan betrokkenen schriftelijk kenbaar is gemaakt. ■

14. Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Wetenschappelijk Instituut: tussen inspiratie en beleid

Bij de leden van het, toch nog nieuwe, CDA bestaat een opvallende behoefte aan kennis van en gesprek over de politieke kenmerken van de christen-democratie.

Dat is een gelukkige ontwikkeling na het tijdperk van organisatorische zorgen die met de fusie van het CDA gepaard gingen. De partijdocumenten die destijds onder druk tot stand kwamen (het rapport Grondslag en Politiek Handelen en het Program van Uitgangspunten) worden herontdekt, zodat nieuwe uitgaven daarvan beschikbaar moesten komen. De medewerkers van het Instituut spelen graag in op die vraag naar de eigen identiteit van het CDA door het verzorgen van tal van spreekbeurten en het schrijven van artikelen. Tegelijkertijd bestaat in het CDA behoefte aan snelle advisering over belangrijke, principiële gevoelige vragen waarop op korte termijn met een herkenbaar beleid gereageerd moet worden. Het gebruikelijke takenpakket vertoont daardoor in 1982 eigen accenten; nog afgedacht van het feit dat in 1982 een drietal verkiezingen worden gehouden. Aan zulke grootschalige politieke gebeurtenissen kan niemand zich aan Kuyperstraat 5 onttrekken.

Beeld van de studieconferentie ruimtelijke ordening.

Brochures

Voor velen in het CDA is de vraag actueel hoe vanuit christen-democratische uitgangspunten te komen tot een herkenbaar beleid. Het WI wil daarbij een handreiking doen door het uitbrengen van studierapporten en beleidsadviezen. In 1982 kwamen de volgende brochures tot stand:

- „Pastor of Politie – overwegingen inzake het voorontwerp van Wet Gelijke Behandeling.”

Het is een advies inzake de moeilijke problematiek van het gelijktijdig toepassen van de beginselen gerechtigheid en gespreide verantwoordelijkheid op het gebied van de gelijke behandeling van vrouwen en mannen, homo- en heterofielen en gehuwden en ongehuwden door de overheid en door particuliere organisaties, zoals scholen, ziekenhuizen etc. De auteur, drs. C. J. Klop, werd bijgestaan door diverse deskundigen uit CDA-kring. Het rapport kreeg ruime aandacht in de media en vormt een bouwsteen voor de verdere meningsvorming binnen het CDA over de toepassing van grondrechten in en buiten de sfeer van de overheid.

- „De toekomst van de NCO – beleidsadvies over de toekomst van de Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelings-samenwerking” (auteur drs. H. Borstlap met medewerking van deskundigen uit CDA-kring).

In dit advies werd de positie van de NCO geschilderd vanuit christen-democratische opvattingen inzake de verhouding tussen de overheid en

een instelling op het terrein van vorming en bewustwording, een en ander op basis van een analyse van het gebrekkige functioneren van de NCO. Dit beleidsadvies was direct gericht op de standpuntbepaling van de CDA-Tweede Kamerfractie terzake de plannen van minister Van Dijk over een noodzakelijke reorganisatie van de NCO.

- „Themabundel Emancipatiebeleid”.

Hierin zijn artikelen over emancipatie, verschenen in CD Verkenningen, samengebracht. De bundel is afgesloten met een analyse vanuit het Program van Uitgangspunten door mevrouw C. den Hollander-van der Ent. Het WI heeft zodoende een bijdrage willen leveren aan achtergrondmateriaal bij de partijpolitieke discussie over emancipatie. Meer en meer wordt erkend dat het denken over emancipatie niet door CDA-vreemde ideologieën mag worden gemonopoliseerd.

- „Vernieuwing om behoud, een christen-democratische bijdrage aan de discussie over de sociale zekerheid”.

Het rapport gaat uitvoerig in op het huidige functioneren van het stelsel van sociale zekerheid, schetst de historische ontwikkeling ervan, analyseert de belangrijkste knelpunten en confronteert deze met centrale christelijk-sociale beginselen als gerechtigheid, solidariteit en gespreide verantwoordelijkheid.

Op basis hiervan komt het rapport met uitvoerige aanbevelingen op het terrein van het volumebeleid, stelselwijziging, financiering en uitvoering van het sociale zekerheidsstelsel. In een apart hoofdstuk wordt de ziektekostenverzekering behandeld.

Over dit rapport is op 6 januari 1983 een besloten studieconferentie belegd met personen uit kringen van de werkgroep, het instituut, het partijbestuur, kabinet, parlement en een omvangrijke delegatie vanuit het convent van christelijk-sociale organisaties.

Tezamen met de conclusies van de partijpolitieke discussie over de sociale zekerheid vormt het rapport de basis voor een resolutie die de partijraad van het CDA op 5 februari 1983 behandelt. Leden van de commissie waren: drs. D. E. Cnossen, L. C. van Dalen, H. G. Fijn van Draat, dr. W. J. de Gooyer, J. P. M. Hendriks, mevrouw J. van Leeuwen, mr. G. J. Oosterhuis, mr. J. J. van Rijn, J. de Vries, prof. drs. J. Weitenberg, drs. H. Borstlap, rapporteur.

In het kader van de verkiezingscampagnes wordt onder leiding van drs. A. M. Oostlander een bundel (spreek)schetsen over uiteenlopende beleidsgebieden vervaardigd. Stafleden van het Instituut en van de CDA-Tweede Kamerfractie werkten daaraan mee. De bundel werd uitgebracht door de Stichting Kadé- en Vormingswerk van het CDA onder de titel „Opkomen voor elkaar”. Op deze wijze kan de inspanning die ten

behoefte van de verkiezingscampagne geleverd is ook voor andere doeleinden worden benut.

Lopende projecten

— Gedurende 1982 kwam het rapport „Onderwijs en Maatschappelijk Functioneren” (rapporteur drs. H. A. J. Klooster) in de eindfase van bewerking. De studie tracht vanuit de christen-democratische uitgangspunten een visie te ontwikkelen op de functie van het onderwijs in de samenleving. Hierbij is de nadruk gelegd op het voortgezet onderwijs. Nadat een analyse is gegeven van de knelpunten in het huidige stelsel van voortgezet onderwijs, wordt getracht criteria voor beleid te formuleren, die tot oplossing van de knelpunten kunnen bijdragen. In 1982 werd een studieconferentie gewijd aan de eerste drie hoofdstukken van het rapport.

Er wordt een beleidsadvies voorbereid aangaande de vraag, hoe in tijden van bezuiniging de kwaliteit van het onderwijs kan worden gehandhaafd. (rapporteurs: drs. C. Blokland en drs. H. A. J. Klooster)

— De studie inzake de welzijnsorde wordt door drs. C. J. Klop voortgezet. In 1983 zal daar een begeleidingsgroep bij betrokken worden. Bouwstenen vormden reeds de ideeën vervat in „Pastor of Politie”, terwijl ook de bestudering van de minderhedenproblematiek (samen met mevr. mr. C. den Hollander) in dit kader past. Deze beide stafleden onderhouden contacten met met name de islamitische minderheden en adviseerden o.a. aan het partijbestuur van het CDA over het te voeren beleid.

De heer Klop werd in het kader van zijn studies voor een tiendaags bezoek aan de Bondsrepubliek uitgenodigd.

— In het verslagjaar is een Werkgroep Energie gestart, onder leiding van prof. ir. B. Krol. Rapporteur is dr. W. L. M. Adriaansen, secretaris drs. H. Borstlap. Overige leden: ir. A. S. Bos, prof. dr. H. van der Laan, drs. P. R. H. M. van der Linden.

Deze groep hoopt medio 1983 te rapporteren inzake het standpunt van het CDA over het energievraagstuk. Een en ander mede naar aanleiding van de brede maatschappelijke discussie over de energie.

— Eind 1982 is een probleemstelling gereed gekomen over een studie inzake het te voeren beleid op het terrein van ontwikkelingssamenwerking in de jaren tachtig. Deze studie zal begin 1983 starten (rapporteur drs. H. Borstlap).

— Door een werkgroep onder leiding van dr. A. Soeteman is een concept-rapport opgesteld over de problematiek van de Gewetensbezwaren (in en buiten de krijgsmacht). Dit is een studie die op verzoek van leden van de Tweede Kamer is uitgevoerd in nauw overleg met de directie van het instituut. Het onderwerp staat vooral bij de christen-democraten sterk in de aandacht, mede gezien de betekenis die traditioneel in onze kring aan gewetensvragen wordt toegekend. Het rapport ligt nu ter beoordeling van het instituutsbestuur.

— Aangezien de vacature in de sector Binnenlandse Zaken en Justitie kon worden vervuld kunnen de aan deze sector toegekende taken weer worden opgenomen. (Met name het project „Alternatieve samenlevingsvormen” door mevrouw mr. Y. E. M. A. Timmerman-Buck).

— Voorbereidingen zijn verricht voor de voortzetting van de studies over veiligheidsbeleid. Daarbij zullen in het bijzonder de bestaande alternatieve modellen op hun kwaliteit worden onderzocht (rapporteur drs. A. M. Oostlander).

Christen Democratische Verkenningen

Christen Democratische Verkenningen heeft een goed jaar achter de rug. Een zeer actieve redactie vergadert één keer per maand omtrent het te voeren redactiebeleid. Het blad wordt goed gelezen, zowel binnen als buiten het CDA. Het blad wordt bovendien in de pers veel geciteerd. Opzet van de redactie is het CDA kritisch-solidair te blijven volgen in de moeilijke beginfase van zijn bestaan.

De jaargang bevatte 632 pagina's, 11 nummers, 83 bijdragen.

Er werden twee bijzondere themanummers uitgebracht: een zomernummer, waarin zij die vertrokken uit en zij die terugkwamen naar het CDA hun motieven uiteenzetten en een decembernummer over de liberale uitdaging.

Naast artikelen, boekbesprekingen en columns worden regelmatig gesprekken weergegeven en is het afgelopen jaar een rubriek „documentatie” gestart waarin redevoeringen, notities e.d., die in het CDA circuleren en die een breder publiek verdienen, opgenomen kunnen worden. Eind december waren er een kleine 3300 abonnees. In de redactie hebben zich enige mutaties voorgedaan. Voorzitter Kooijmans moest voor het lidmaatschap bedanken. Professor Kooijmans heeft door zijn ervaringen en door de stijl van zijn voorzitterschap CD Verkenningen op een goed spoor helpen zetten.

Mr. W. C. D. Hoogendijk nam zijn functie over. H. Borstlap bleef secretaris. Van de leden bedankten de heren Lubbers en Veenhof en traden toe de heren prof. dr. W. Albeda, drs. J. W. A. van Dijk en drs. A. M. Oostlander.

Bestuursforum

Door middel van de inzet van drs. C. J. Klop levert het Wetenschappelijk Instituut een substantiële bijdrage aan de inhoudelijke vormgeving van het blad van de CDA-raads- en statenleden en -bestuurders. Bestuursforum viert in januari zijn vijfjarig bestaan met een druk bezochte receptie en de instelling van de Bestuursforumprijs.

Het blad is een gewaardeerde ondersteuning van de praktische en principiële stellingnamen van lokale en provinciale CD-bestuurders. Het abonneementenbestand stabiliseert zich op 7000.

Adviespraktijk

Ook in 1982 richtten zich vele raads- en statenleden tot het WI voor advies op uiteenlopende beleidsterreinen. In zeer veel gevallen biedt een telefonisch onderhoud al voldoende soulaas, maar in 40 à 45 gevallen wordt schriftelijk advies uitgebracht, in het merendeel van de gevallen door mevr. Den Hollander of de heer Klop. Mevr. Den Hollander coördineert de adviespraktijk.

Dienstverlening aan verkiezingscampagnes

De heer Oostlander nam deel aan het Centraal Verkiezingscomité en was voorzitter van de Stafwerkgroep Documentatie. Samen met de heer Borstlap nam hij deel van de herziening van het program „Om een zinvol bestaan”. De heer Borstlap fungeerde als voorzitter van de „Stament groep”. Evenals in 1981 fungeert de heer Klop als persoonlijk assistent van lijsttrekker Van Agt gedurende de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen, alsmede bij incidentele optredens tijdens de campagne voor de Provinciale Staten. Enkele toespraken van de lijsttrekker worden door het CDA gepubliceerd in de brochure „De komende tien jaar”. De heer Klop is lid van de Stafwerkgroep Opiniepeilingen en (evenals de heer Oostlander) van de Permanente Campagne Stafgroep Politiek (CSP). Mevr. Den Hollander neemt deel aan de „Werkgroep benadering jongeren”.

Fractiebegeleiding

De organisatie van fractiebegeleidingsgroepen ligt in handen van mevr. Den Hollander. In 1982 kwam een statuut voor deze tak van dienstverlening tot stand in goed overleg met het secretariaat van de Tweede Kamerfractie. De instelling van een groep ten behoeve van het volksgezondheidsbeleid werd voorbereid. Voorts vergaderden de groepen: Defensie en Volkshuisvesting onder auspiciën van het WI.

Vertegenwoordigingen

Stafleden van het WI werken mee in tal van bestuurlijke organen en werkgroepen van het CDA. Daarnaast wordt contact onderhouden met buitenlandse instituten van christen-democratische signatuur. Voorts is de heer Klop lid van het Begeleidingscollege van het Sociaal-Cultureel Planbureau.

Studieconferenties

18 januari: Mediaconferentie

1 maart: Conferentie over de Ruimtelijke Ordening

5 april: Hearing over concept-rapport Onderwijs en Maatschappelijk Functioneren

17 mei: Hearing over „de middenschool”.

Van de beide eerste en de laatstgenoemde conferenties zijn gebundelde verslagen beschikbaar.

Publikaties, bijdragen, spreekbeurten

Alle stafleden publiceerden één of meermalen in de bladen CD/ACTUEEL en/of Bestuursforum. Omvangrijkere bijdragen verschenen in CD Verkenningen: drs. C. J. Klop: „De Islam in Nederland” (november '82); drs. A. M. Oostlander: „Lessen of zondebokken” (oktober '82).

Voorts verschenen publikaties in Civis Mundi van drs. H. Borstlap: „De behoudzucht van de PvdA” (82/2), idem van zijn hand in De Gemeentestem: „Decentralisatie sociaal-economisch beleid”. In de Volkskrant van drs. C. J. Klop: „Meerderheid mag minderheid niet bij wet wil opleggen” (11-3-'82); in Trouw van mevrouw mr. C. den Hollander-van der Ent: „Onderwijs aan Moslimkinderen” (27/11/'82).

Het antwoord van het CDA aan de Nederlandse Bisschoppen betreffende de kernbepaling (febr. '82 in CDV gepubliceerd) verscheen in Franse, Duitse en Engelse vertalingen, gezien de internationale belangstelling voor deze reactie.

De stafleden van het instituut (met name de heren Oostlander, Borstlap en Klop) vervulden ± 80 spreekbeurten ten behoeve van Kader- en Vormingswerk, de Vormingscommissie van het CDA-Vrouwenberaad, CDA-fracties en bestuurlijke organen, CDA-afdelingen en anderen. Daarin werden zeer uiteenlopende vraagstukken behandeld.

Personeelszaken

In het verslagjaar beëindigt mevrouw E. Sleijser-Tegelaar haar werkzaamheden voor het insti-

tuut. Na 9 jaren de Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanstichting te hebben geleid en na een tweetal jaren als adjunct-directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA te hebben gefungeerd, neemt zij om gezondheidsredenen afscheid. Mevrouw Sleijser kan op een vruchtbare periode terugzien waarin vooral haar zeer gevarieerde politieke adviespraktijk een opvallende plaats innam. Zij blijft nog actief als lid van de Emancipatieraad.

De heer Borstlap verschuift zijn werkterrein naar dat van het internationale beleid. Er is een vacature in de sociaal-economische sector, waarin om financiële redenen nog niet kan worden voorzien. Wel kan op 1 november '82 mevrouw Y. E. M. A. Timmerman-Buck worden aangesteld in de sector Binnenlandse Zaken en Justitie.

Bestuurszaken

De (6) bestuursvergaderingen kunnen meer en meer aan inhoudelijke zaken worden gewijd, te weten de beoordeling van concept-rapporten, de vaststelling van het onderzoeksplan en de bespreking van de voortgang der werkzaamheden. Bij de afwikkeling van enkele moeilijke rechtspositionele kwesties kon voortgang worden geboekt. Grote zorg heeft het bestuur over de financiële positie van het instituut. Het ministerie van Binnenlandse Zaken kondigde aan dat in 1983 éénzesde deel van het rijkssubsidie zal komen te vervallen. Daarnaast neemt door de, overigens uit algemeen politiek oogpunt toe te juichen, dalende rentestand de opbrengst van het Fonds Studiecendum CDA drastisch af. Daardoor moeten noodzakelijke benoemingen achterwege blijven. Het bestuur bezint zich op

wegen om nochtans in de gerezen problemen te voorzien. In het verslagjaar nam mevrouw D. de Graaff-Nauta afscheid van het bestuur wegens een benoeming tot gedeputeerde in Friesland. Haar plaats wordt ingenomen door de heer dr. G. J. Fleers, die haar als vice-voorzitter in het CDA-presidium opvolgde en die reeds eerder van het WI-bestuur deel uitmaakte.

Mevrouw De Graaff heeft in de soms wat moeilijke periode van het gefuseerde Instituut een belangrijke rol kunnen spelen mede vanwege de positie die zij als vice-voorzitter van het CDA innam. Het bestuur is haar daarvoor zeer erkentelijk.

Slot

Het jaar 1982 had als verkiezingsjaar een onrustig verloop. Toch konden de werkzaamheden van het Instituut op goede wijze voortgang vinden. Onbevredigend is uiteraard dat bij vervulling van de ene vacature er elders in het WI weer één ontstaat. De veelheid aan verzoeken om advies en studie dwingt tot selectiviteit en soms tot temporisering in het voldoen aan toezeggingen. De teamgeest en het gevoel met een dringend gewenste dienstverlening bezig te zijn blijven echter een gunstige invloed uitoefenen op de inzet van bestuur en medewerkers.

Dat nieuwe elementen in ons werk – studieconferenties, beleidsadviezen, themabundels – zo'n goed onthaal hebben, is voor ons een prikkel om op deze weg voort te gaan.

Samenstelling Bestuur Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter), mr. P. J. Boukema (vice-voorzitter), drs. L. P. J. de Bruyn, prof. dr. S. Cnossen, drs. C. Dekker (penningmeester), mr. P. van Dijke, dr. G. J. Fleers, mr. W. F. de Gaay Fortman, H. J. Neuman, drs. A. M. Oostlander (secretaris), mr. F. J. H. Schneiders, mr. C. van Veen, prof. dr. J. A. C. J. van de Wouw.

Voorzitters sectoroverlegorganen

Mr. O. W. A. Baron van Verschuier (Binnenlandse Zaken/Justitie), dr. ir. W. F. Schut (Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting, Verkeer en Waterstaat), drs. H. H. F. Wijffels (Sociaal-economisch en financieel beleid), prof. mr. P. J. Teunissen (Buitenlandse Zaken, Ontwikkelingssamenwerking, Defensie), prof. mr. H. Franken (Welzijn), drs. A. W. Solberg (Onderwijs).

Wetenschappelijk en Organisatorisch-administratieve stafleden per 31-12-'82

Drs. A. M. Oostlander (directeur), drs. H. Borstlap, mevrouw A. de Goede-Borman, mevrouw B. M. C. Groeneveld-Ivens, mej. J. Hageman, mevrouw mr. C. den Hollander-van der Ent, drs. H. A. J. Klooster, drs. C. J. Klop, mevrouw G. J. Martinus, mevrouw mr. Y. E. M. A. Timmerman-Buck.

Een deel van de zaal bij de studieconferentie mediabeleid.

15. De vereniging van christen-democratische gemeente- en provinciebestuurders

Verkiezingsjaar vol activiteiten

Ook in het verkiezingsjaar 1982 heeft de CDA-bestuurdersvereniging haar best gedaan om haar doelstelling – bevordering van de toepassing van de christen-democratische beginselen bij het besturen van de lagere publiekrechtelijke lichamen – te bereiken. Ondanks de betrokkenheid van veel van hun (bestuurs)leden bij de staten-, raads- en kamerverkiezingen hebben bijna alle provinciale afdelingen bevredigend tot goed gefunctioneerd. De „bezinning op de positie van de leden in hun hoedanigheid van christen-democratisch bestuurder”, zoals het is geformuleerd in de statuten, kwam onder meer tot stand door middel van de jaarlijkse conferentie, die ditmaal als thema had: christen-democratische gemeente- en provinciepolitiek. Ook droeg de vereniging conform haar statutaire opdracht zorg voor de behartiging van ideële en materiële belangen van haar leden. Onder meer wendde de vereniging zich tot de Tweede Kamer, resp. de CDA-fractie, inzake de consequenties van het regeerakkoord van CDA en VVD, voor de gemeenten en provincies, de rechtspositie van de wethouders en de politiewetgeving.

Het verslagjaar begon met de – bescheiden – viering van het eerste lustrum van Bestuursforum, het maandblad van de vereniging. Voor de ledenraad, het verenigingsbestuur, de afdelingsbesturen en het secretariaat van de vereniging stond het jaar 1982 voor het overige grotendeels in het teken van de staten- en raadsverkiezingen. Conform de statuten volgde na de laatstgenoemde verkiezingen de (her)benoeming van de leden van de diverse bestuursorganen, de redactie en redactieraad van Bestuursforum en de werkgroepen van de vereniging voor de periode 1982-1986. Op 6 november hechtte de ledenraad zijn goedkeuring aan een beleidsnotitie van het bestuur voor de nieuwe periode. Tegelijkertijd stond het secretariaat voor de taak de talrijke mutaties in het ledenbestand, als gevolg van de raadsverkiezingen, tijdig te verwerken.

Conferenties

De jaarlijkse conferentie, op 1 mei in Utrecht, trok bijna 300 deelnemers. Kennelijk beantwoordde het onderwerp „christen-democratische gemeente- en provinciepolitiek” aan de behoefte van vele leden. Volgens de verslaggever in Bestuursforum (mei) kregen de aanwezigen „uitstekende inleidingen” voorgeschoteld. Na de openingstoespraak door de verenigingsvoorzitter, *mr. Sj. H. Scheenstra*, sprak de partijvoorzitter, *drs. P. Bukman*, over de grondslag en politieke overtuiging van het CDA; hij riep de bestuurders op ook in gemeente en provincie beginselpolitiek te voeren. De voorzitter van de CDA-fractie in de staten van Zuid-Holland, *drs. J. D. Gabor*, hield vervolgens een inleiding onder

De jaarlijkse conferentie van de bestuurdersvereniging in Utrecht.

de titel „De uitgangspunten van het CDA als gereedschap voor lokale en provinciale politici”. Hij betoogde dat het CDA zich alleen dan goed kan profileren als een fractie met grote eensgezindheid in het openbaar haar beleid uiteenzet; dat vraagt een stevige fractiediscipline. De derde inleiding handelde over het onderwerp „Fractie en afdeling: samen verantwoordelijk voor de christen-democratische politiek”; de inleider, mevrouw *J. C. M. Demmers-Vriens* (raadslid in Nijmegen), beklemtoonde de noodzaak van goede scholing en informatie, zowel voor fracties als partijafdelingen; samen moeten zij het beleid maken.

Na een forumdiscussie werd de conferentie besloten met een toespraak door *dr. J. Kremers*, commissaris der Koningin in Limburg. Hij ging diep in op het proces dat telkens weer moet leiden tot samenhang tussen de grondslag van het CDA, de oproep van het Evangelie, en de concrete politieke actie; de verbinding daartussen wordt gevormd door de beginselen (het Program van Uitgangspunten) en de actieprogramma's.

In een eerder stadium verleende de vereniging en in het bijzonder de afdeling Zuid-Holland steun aan de conferentie over *collegevorming*, die de CDA-afdeling Leiden op 24 april ter plaatse organiseerde. Deze conferentie was vooral bedoeld voor bestuurders van middelgrote gemeenten. Ongeveer honderd CDA-bestuurders uit alle delen van het land woonden de bijeenkomst bij. (In het meinummer van Bestuursfo-

rum is door de organisatoren, *J. Walenkamp* en *mr. N. Ph. Geelkerken*, verslag gedaan van deze conferentie.)

Op 27 november vond in Utrecht de studiedag plaats die de Stichting kader- en vormingswerk CDA jaarlijks in samenwerking met de vereniging organiseert ten behoeve van gemeente- en provinciebestuurders. Het onderwerp – *lokale onderwijspolitiek* – was aangedragen door de Werkgroep onderwijs van de vereniging. De inleidingen tijdens deze drukbezochte studiedag werden gehouden door de Eindhovense wethouder *mr. A. A. C. M. Leenders*, *M. Baaijens*, voorzitter van de CDA-raadsfractie in Amersfoort en van de Werkgroep onderwijs, en *mr. N. Ph. Geelkerken*, raadslid te Leiden en medewerker van de VNG. Als dagvoorzitter fungeerde mevrouw *G. W. van Montfrans-Hartman*, burgemeester van Veere en lid van het verenigingsbestuur. De bijeenkomst werd afgesloten door *drs. W. J. Deetman*, minister van Onderwijs en Wetenschappen, die ook deel uitmaakte van het forum. (Een verslag van deze studiedag, geschreven door *mr. A. C. J. M. de Kroon*, is opgenomen in Bestuursforum, maart 1983.)

Behartiging van ideële en materiële belangen

Uitzonderlijk was het gezamenlijk optreden van de bestuurdersorganisaties van CDA, PvdA en VVD ter gelegenheid van de hoorzitting die de Tweede Kamer op 4 februari hield over het ont-

werp van een nieuwe *Politiewet*. De bestuurdersorganisaties lieten van zich horen via een gemeenschappelijke delegatie, waarin de CDA-bestuurdersvereniging was vertegenwoordigd door voorzitter *Scheenstra* en het bestuurslid *Th. H. Heijne*. Daags voor de hoorzitting wendden de drie organisaties zich in een gezamenlijke brief tot de Tweede Kamer. Daarin riepen zij de Kamer op de invoering van de provinciale politie, zoals voorgesteld in het wetsontwerp, niet te aanvaarden. Overeenkomstig de programma's van hun partijen wilden, en willen, de bestuurders dat de politie zoveel mogelijk gemeentelijk wordt georganiseerd. (De brief is afgedrukt in het februarinummer van Bestuursforum.)

Vervolgens heeft de vereniging in een brief van 20 oktober aan de CDA-Tweede-Kamerfractie protest aangetekend tegen de politie-paragraaf in het nieuwe (ontwerp-)regeerakkoord. De essentie van deze paragraaf, die een eensoortige provinciale politie beoogt, werd „in flagrante strijd met het CDA-verkiezingsprogramma” genoemd. De brief eindigde met het dringende, maar vergeefs gebleken verzoek aan de CDA-fractie het ontwerp-regeerakkoord door amendement op dit punt aan te passen aan de verkiezingsprogramma's van CDA en VVD. Aan de partijleiding legde het verenigingsbestuur de vraag voor of het niet tijd wordt dat de partij kritisch aandacht schenkt aan de uitvoering van het welbekende artikel over de politiewetgeving in haar programma.

In de ledenraadsvergadering van 6 maart werd de tekst vastgesteld van een nadere standpuntbepaling over *bijdrageregelingen voor CDA-bestuurders*. Aanleiding was vooral het idee van de partijleiding om voor het gehele land een bijdrageregeling in te voeren voor bepaalde categorieën gekozen bestuurders. De uitvoerige notitie, die is aangeboden aan het partijbestuur, bevat onder meer de stelling, dat de activiteiten van de partij in al haar geledingen bekostigd moeten worden door *alle* leden en niet in belangrijke mate alleen door bestuurders. Aan de invoering van een landelijke regeling zal de vereniging alleen haar medewerking verlenen indien zo'n regeling een beroep doet, op basis van vrijwilligheid, op alle partijleden die daarvoor gezien hun inkomen in aanmerking komen. Van het partijbestuur verlangde de vereniging een verbod van formeel en/of feitelijk *verplichte* bijdrageregelingen voor CDA-bestuurders, overal waar dergelijke regelingen thans bestaan of overwogen worden. (Zie voor de tekst van de standpuntbepaling het juninummer van Bestuursforum.) In een brief d.d. 6 juli heeft het bestuur de aandacht van de CDA-Tweede-Kamerfractie gevraagd voor lacunes in de *rechtspositie van de wethouders* en in de materiële positie van raadsleden in grote gemeenten. Wat de wethouders betreft handelde de brief vooral over de omstandigheid dat het de gemeenten niet is toegestaan de AKW/AAW- en AWWB-premies van wethouders over te nemen. (De brief is gepubliceerd in het septembernummer van Bestuursforum.)

Tenslotte heeft het verenigingsbestuur de leden van de CDA-Tweede-Kamerfractie er in een brief van 19 november op gewezen dat van de gemeenten en provincies blijkens het *regeerakkoord* een onevenredige bijdrage wordt gevraagd in de bezuinigingen op de overheidsuitgaven. Deze brief, verzonden aan de vooravond van het Kamerdebat over de regeringsverklaring, monddte uit in een dringend beroep op de Kamerleden „te trachten het voorgenomen beleid zodanig om te buigen dat de gemeenten en ook de provincies niet méér dan een evenredig aandeel in de onvermijdelijke bezuinigingen op de overheidsuitgaven hoeven te leveren”. (Zie voor de tekst van deze brief het decembernummer van Bestuursforum.)

Bestuursforum

In januari 1982 bestond Bestuursforum vijf jaar. Het tijdschrift was bij de oprichting zijn tijd vooruit, want de vereniging werd een jaar later een feit en de fusie van de CDA-partijen volgde, zoals bekend, pas in oktober 1980.

Het eerste lustrum van het blad werd gevierd met een bijeenkomst op 21 januari in het CDA-huis, waarbij de redactievoorzitter, *mr. C. A. Bos*, het lustrumnummer aanbood aan oud-minister *mr. W. F. de Gaay Fortman*; hij heeft in januari 1977 ook het allereerste nummer in ontvangst genomen. Tijdens de bijeenkomst werd het woord gevoerd door de voorzitter van de vereniging, *mr. Scheenstra*, door de redactievoorzitter en door de heer *De Gaay Fortman*. Hij kreeg ook het eerste exemplaar van de lustrumkalender, die aan alle abonnees is toegezonden. Om te accentueren dat Bestuursforum niet alleen bestemd is voor bestuurders, werd de ondertitel veranderd in „maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciepolitiek”. Ter versterking van het politiek-opiniërende karakter van Bestuursforum heeft de redactie met

ingang van 1982 twee columnisten aangetrokken, nl. *Frans Jozef van der Heijden* en *mr. P. C. E. van Wijnen*.

Ter gelegenheid van het eerste lustrum is de *Bestuursforumprijs* ingesteld. Deze prijs is jaarlijks beschikbaar voor de beste uitwerking dan wel analyse van de christen-democratische beginselen resp. standpuntbepalingen en beleidsvoering op het terrein van de gemeente- en provinciepolitiek. Beurtelingen is de prijs bestemd voor studenten en recent afgestudeerden, dan wel voor CDA-bestuurders en andere partijleden.

In het lustrumnummer werd niet alleen aandacht geschonken aan de jonge geschiedenis van het CDA, de bestuurdersvereniging en Bestuursforum; ook onderwerpen die thans nog actueel zijn, zoals decentralisatie, privatisering en proeftijgedachte, bezuinigingen en behoud van werkgelegenheid kwamen aan bod in artikelen van gerenommeerde auteurs. Ook in de overige nummers van de jaargang 1982 zijn diverse bijdragen gepubliceerd over de genoemde thema's. Evenals in vorige jaargangen scoorde het onderwerp welzijnsbeleid weer hoog in de kolommen van Bestuursforum. Vermeldenswaard is voorts een tweetal artikelen over de verhouding tussen geloof/kerk en politiek in het decembernummer. Vanzelfsprekend werd ook ingegaan op de drie verkiezingen en op de collegevorming in staten en gemeenteraden. In het novembernummer leverde de redactie een uitvoerig commentaar op het regeerakkoord van CDA en VVD. Ook telde deze jaargang een themanummer (juli/augustus), gewijd aan de gezondheidszorg. Voor de inleiding en het concluderende artikel tekende het oud-Kamerlid *drs. A. D. W. Tilanus*.

In het maartnummer werd melding gemaakt van de benoeming van mevrouw *mr. V. N. M. Kortevan Hemel* tot redactielid. Haar verbintenis met Bestuursforum eindigde al een half jaar later wegens haar benoeming tot staatssecretaris. Tegen het einde van het verslagjaar werden alle redactieleden door het verenigingsbestuur herbenoemd voor de periode 1982-1986. Per 31 december was de samenstelling van de redactie als volgt: *mr. C. A. Bos* (voorzitter), *drs. W. van den Bos Czn.*, *H. G. Cloudt* (eindredacteur), *drs. C. J. Klop* (secretaris), *drs. A. J. Nieuwenhuizen*, *J. H. Reinders*, *mr. A. G. J. M. Rombouts* en *mr. L. A. van Splunder*.

De jaargang 1982 van Bestuursforum telde 384 redactionele pagina's. De oplage bedroeg gemiddeld 7.610 exemplaren per nummer.

Werkgroepen

De produktiviteit van de vijf permanente werkgroepen – binnenlands bestuur, volkshuisvesting, milieubeleid, onderwijs, welzijnsbeleid – heeft enigszins geleden onder de verkiezingscampagne, de collegevorming en het aflopen van de zittingsperiode van de werkgroepleden. In zijn vergadering van 11 september heeft de ledenraad beraadslaagd over de voorstellen van

Prof. de Gaay Fortman overhandigt het eerste lustrumnummer van Bestuursforum aan mr. C. A. Bos.

de oud-ministers Van Thijn en Rood om de *inspraakmogelijkheden* voor de gemeenteraad resp. provinciale staten bij de *benoeming van een burgemeester* dan wel commissaris der Koningin te intensiveren. De afgevaardigden naar de ledenraad stemden bijna unaniem in met de stellingen die de *Werkgroep binnenlands bestuur* terzake had geformuleerd; een voorstel van het bestuur, dat positiever oordeelde over de ministeriële plannen, werd van de hand gewezen. Het verenigingsbestuur heeft de opvatting van de ledenraad in een brief d.d. 21 september onder de aandacht gebracht van de CDA-Tweede-Kamerfractie en van het partijbestuur. (De brief is afgedrukt in het oktobernummer van Bestuursforum.)

Een beknopt rapport van de *Werkgroep milieubeleid* over verwijdering en verwerking van *chemische afvalstoffen* werd behandeld in de ledenraadsvergadering van 6 november. Besloten werd tot publikatie van het rapport in de vorm van een brochure.

Bij de behandeling van de beleidsnotitie 1982-1986 in dezelfde vergadering stemde de ledenraad in met het bestuursvoorstel de bestaande werkgroepen te handhaven, zij het dat het werkterrein van de Werkgroep binnenlands bestuur zou worden uitgebreid met de beleidssector financiën en dat van de Werkgroep volkshuisvesting met de sector ruimtelijke ordening. Mogelijk wordt nog een zesde werkgroep opgericht, nl. voor sociaal-economische zaken. In de beleidsnotitie is beklemtoond dat het functioneren van de werkgroepen meer dan tot dusver gericht moet zijn op dienstverlening aan de leden; voorrang zal moeten worden gegeven aan beknopte stukken over actuele problemen waarmee gemeente- en provinciebestuurders worden geconfronteerd.

In december heeft het bestuur besluiten geno-

men over de samenstelling van de vijf werkgroepen die reeds bestonden, voor de huidige zittingsperiode.

Provinciale afdelingen

Voor de activiteiten die de afdelingen hebben ontplooid wordt korthedshalve verwezen naar de berichtgeving in de rubriek Verenigingsnieuws in Bestuursforum. (Op de datum waarop dit verslag is geschreven waren de jaarverslagen van de meeste afdelingen begrijpelijkerwijs nog niet beschikbaar.)

Vermelding verdienen twee opmerkelijke initiatieven, nl. de enquête over „de” CDA-wethouder die de afdeling Utrecht heeft uitgevoerd (zie voor de resultaten het artikel van *drs. J. den Ouden* in het meinummer van Bestuursforum) en de opdracht van de afdeling *Overijssel* aan een adviesbureau om een rapport op te stellen over zelfbouw door werkloze jongeren (een artikel daarover van *H. Rusch*, is gepubliceerd in het novembernummer van Bestuursforum).

Per 31 december had in de volgende afdelingen de periodieke benoeming van de leden van het afdelingsbestuur en van de afgevaardigden naar de ledenraad plaatsgevonden: Overijssel, Drenthe, Gelderland, Zeeland, Noord-Brabant, Utrecht en Zuid-Holland. Overigens duurde de statutair vastgestelde termijn voor de periodieke verkiezingen tot 1 februari 1983.

Als afdelingsvoorzitter zijn voor de periode 1982-1986 (her)benoemd:

- Drenthe: J. J. Geldhof, Hoogeveen.
- Friesland: drs. J. Mulder, Sneek (per 12-01-'83).
- Gelderland: A. Th. te Bokkel, Spankeren.
- Groningen: mr. C. van der Vliet, Ulrum¹⁾
- Limburg: J. A. M. Reijnen, Heerlen (per 12-01-'83).

- Noord-Brabant: mr. F. J. M. Houben, Etten-Leur
- Noord-Holland: H. W. van den Brink, Noord-Scharwoude (per 22-01-'83).
- Overijssel: J. Schuur, IJsselmuiden.
- Utrecht: F. J. Dijker, Maarssen.
- Zeeland: drs. W. R. V. Dusarduijn, Sas van Gent
- Zuid-Holland: T. den Breejen, Meerkerk.

¹⁾ De periodieke bestuursverkiezing vindt in deze afdeling plaats op 22 maart 1983.

Ledenraad en bestuur

In het voorgaande zijn reeds diverse zaken vermeld waarover de ledenraad, die in het verslagjaar driemaal vergaderde, heeft beraadslaagd. In de vergadering van 6 maart werden ter vervulling van de vacatures die waren ontstaan door tussentijds aftreden van *J. Schoonderbeek* en *drs. G. A. Th. Seegers*, twee bestuursleden benoemd, te weten *M. Dekker* (raadslid te Vliissingen), en *J. Koops* (gemeentesecretaris van Tiel). Tijdens dezelfde bijeenkomst hield mevrouw *L. Schneiders-Schönauf*, toen nog als emancipatiewerker verbonden aan het CDA-Vrouwenberaad, een inleiding onder de titel „Emancipatie, een zaak van de vrouw?”.

Op 11 september behandelde de ledenraad het verslag van de Kascommissie 1981 en de jaarrekeningen 1981 van de vereniging en van Bestuursforum. In de vergadering van 6 november volgde de vaststelling van het jaarverslag 1981 en van de begrotingen voor het jaar 1983, alsmede de bestemming van de saldi.

Eveneens op 6 november hechtte de ledenraad zijn goedkeuring aan de reeds genoemde *beleidsnotitie 1982-1986*, die onder de titel „Taken voor de CDA-bestuurdersvereniging” is gepubliceerd in Bestuursforum, januari 1983. In dit stuk wordt onderstreept dat de vereniging en haar afdelingen bij al hun activiteiten zorg moeten dragen voor voortdurende toetsing van het dagelijks beleid aan de programma's van de partij, aan haar politieke overtuiging (Program van Uitgangspunten) en aan de evangelische grondslag van het CDA.

In dezelfde vergadering heeft de ledenraad de bestuursleden voor de periode 1982-1986 benoemd. Drie bestuursleden waren niet beschikbaar voor een nieuwe termijn, nl. *G. J. van Doornum*, *G. W. Floors* en *H. J. Prenger*. De heer Floors kon zich niet herkiesbaar stellen omdat hem enige tijd geleden een ernstig ongeval is overkomen. Als leden van het bestuur werden (her)benoemd: mr. *Sj. H. Scheenstra* (voorzitter), drs. *F. G. L. L. Schols* (vice-voorzitter), ir. *G. C. van Wijnbergen* (secretaris), drs. *J. de Geus* (penningmeester), *M. Dekker*, *H. Folkeringa*, *J. J. Geldhof*, *Th. H. Heijne*, *J. Koops*, *B. Migchels*, *G. W. van Montfrans-Hartman*, *A.P.R. Pieterse-de Geus*, *H. L. P. Poels-Peters* en *K. Tuinstra*. (Cursief gezet zijn de namen van de bestuursleden die voor het eerst werden benoemd.)

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar zes-

maal. De meeste punten die op de agenda stonden zijn elders in dit verslag reeds genoemd. Tweemaal vond een gesprek plaats met het presidium van het CDA. De belangrijkste onderwerpen waren het benoemingsbeleid binnen de partij, de inspraak bij burgemeestersbenoemingen en de door het CDA-bestuur aangekondigde bijdrageregeling voor bestuurders. Op 9 december voerde een uitgebreide delegatie van de vereniging overleg met de Commissie voor Binnenlandse Zaken uit de CDA-Tweede-Kamerfractie. De hoofdmoot van het gesprek bestond uit een gedachtenwisseling over de gevolgen van het regeerakkoord voor de financiën van de gemeenten en provincies.

De voorzitter vertegenwoordigde de vereniging in het partijbestuur en in de stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA, de heer Van Wijnbergen, in het Secretarissenoverleg en de ambtelijke secretaris, de heer Cloudt, in het bestuur van de Stichting kader- en vormingswerk. In de bestuursorganen van de Europese vereniging van christen-democratische lokale en regionale bestuurders hadden zitting de heren *dr. G. J. Fleers* (vice-president), *J. A. M. Reijnen* en *Scheenstra* (eind 1982 was er één vacature).

Ledenbestand

Vooraf de raadsverkiezingen van 2 juni hebben tot een zeer groot aantal mutaties in het ledenbestand geleid. Spijtig genoeg moest worden vastgesteld dat het CDA bij de staten- en raads-

verkiezingen heel wat zetels heeft verloren. Volgens een berekening van het verenigingssecretariaat bedroeg het zetelverlies bij de raadsverkiezingen in 626 vergelijkbare gemeenten ten opzichte van 1978 11,6%. Dit verlies is echter gecompenseerd doordat vooral Limburg en Noord-Brabant het aantal CDA-lijsten aanzienlijk groter was dan in 1978. Vooral daardoor bleef het aantal CDA-raadszetels en ook het aantal verenigingsleden uiteindelijk gelijk. Op de peildatum (3 februari 1983) bedroeg het aantal gewone en buitengewone leden in totaal 4757, d.w.z. 4 meer dan een jaar tevoren. De verschuivingen binnen het ledenbestand blijken uit de aantallen leden per provinciale afdeling:

Aantallen gewone en buitengewone leden

Afdeling	Begin 1982	Begin 1983
Drenthe	159	154
Friesland	325	307
Gelderland	624	626
Groningen	228	212
Limburg	270	406
Noord-Brabant	654	729
Noord-Holland	557	492
Overijssel	466	443
Utrecht	356	333
Zeeland	176	171
Zuid-Holland	917	863
Flevoland	21	21
	4.753	4.757

Secretariaat

Voor het secretariaat was 1982 een moeilijk jaar omdat de verkiezingen niet alleen leidden tot de noodzaak in korte tijd de gegevens te verzamelen betreffende de samenstelling van ruim 700 CDA-fracties en de mutaties te verwerken, maar ook omdat de contributie-inning daardoor een verbrokkeld karakter kreeg. Naast deze administratieve zaken vroegen ook de beleidsvoorbereidende en -uitvoerende werkzaamheden meer dan gewone aandacht, dit in verband met het periodieke aftreden van alle leden van de bestuursorganen van de vereniging en haar afdelingen alsmede van de werkgroepen. Vermelding verdient ook, dat steeds meer fracties en individuele leden een beroep doen op het secretariaat om informatie, documentatie en advies. In een aantal gevallen kon de behandeling van adviesaanvragen worden overgedaan aan medewerkers van het Wetenschappelijk Instituut. Voor het secretariaat was 1982 ook een bijzonder jaar vanwege de mutaties in het personeelsbestand en omdat voor het administratieve werk tijdelijke arbeidskrachten moesten worden ingeschakeld. Mevrouw *T. W. A. M. Willemse-Rajmann* werd bevorderd tot stafmedewerkster. Eind 1982 nam mevrouw *A. M. Hageman* afscheid; haar functie (administratief medewerkster) werd overgenomen door mevrouw *A. J. N. van der Vegt*. Per 31 december bestond het personeel uit: *H. G. Cloudt* (ambtelijk secretaris), mevrouw *Willemse-Rajmann* en mevrouw *Van der Vegt*.

16. Christen Democratisch Jongeren Appel

1982 jaar van opbouw

Ook in 1982 ligt de prioriteit in het CDJA bij de politieke en organisatorische opbouw van de organisatie, op landelijk, op provinciaal en op plaatselijk niveau. Uitgangspunt bij de werkzaamheden is het in oktober 1981 vastgestelde beleidsplan dat in 1982 in concrete activiteiten is vertaald.

Leden

In 1982 mag het CDJA rond 500 nieuwe leden begroeten. Schoning van de ledenadministratie van leden die reeds vele jaren niet meer betaalden of aan activiteiten deelnamen, leidt ertoe dat het normale aantal geregistreerde leden tot iets onder de 2000 daalt. Tezelfdertijd mag echter een groei van het actieve ledenbestand worden geconstateerd, wat ook in het activiteitsniveau in den lande weerspiegeld wordt. Ook in 1982 blijft een vermindering van de financiële gevolgen van een zelfstandig CDJA-lidmaatschap naast dat van de partij een voorwerp van aanhoudende zorg van het bestuur. In juni stelde het CDJA aan de partij voor om het CDA-lidmaatschap gratis te laten zijn voor CDJA'ers die daarop prijs stelden. Toen de partij daartegen principiële bezwaren bleek te hebben, werd een voorlopige oplossing weer gevonden in het verbeteren van de reductieregeling op de CDJA-contributie voor dubbele leden.

Algemene ledenvergadering

De algemene ledenvergadering (ALV) komt in 1982 één keer bijeen, en wel op 13 november te Utrecht. Tijdens het ochtendgedeelte worden naast huishoudelijke zaken enkele resoluties behandeld over de positie van jongeren in het nieuwe regeerakkoord, over het formatieresultaat inzake de ontwikkelingssamenwerking en over de studentenvoorzieningen. Tevens behandelt de ALV een groot aantal voorstellen tot wijziging van de statuten en reglementen, waardoor deze wat meer gestroomlijnd worden. Tijdens het middaggedeelte van de door ruim tweehonderd CDJA'ers bezochte vergadering wordt in groepen gediscussieerd over een achttal verschillende onderwerpen, welke nieuwe opzet door allen zeer wordt gewaardeerd.

CDJA-raad

De CDJA-raad, bestaand uit de leden van het algemeen bestuur en vertegenwoordigers van de provinciale afdelingen, vergadert in 1982 één keer. De decembervergadering wordt uitgesteld tot januari 1983.

Op 12 juni bespreekt de raad het rapport „sociale zekerheid” waarbij in het kader van de partijpolitieke discussie een aantal uitgangspunten wordt geformuleerd over dit onderwerp. Tevens

spreekt de vergadering zich uit tegen de invasie van Libanon door Israël alsmede over het beleid van de minister van Ontwikkelingssamenwerking inzake de NCO.

Voorzitter van de raad is eind 1982 Pieter Gerrit Kroeger. Samen met de twee vice-voorzitters vormt hij het presidium dat er voorbereiding van de raadsvergaderingen enige malen met de voorzitters van de provinciale raadsfracties vergadert in het zogenaamde voorzittersoverleg.

Algemeen bestuur

Het algemeen bestuur (AB) is belast met de politieke en organisatorische leiding van het CDJA. Het bestaat uit de leden van het dagelijks bestuur, drie door de ALV benoemde leden en een aantal (tot 13 november 16 sindsdien 12) vertegenwoordigers van de provinciale afdelingen en vergadert in 1982 negen maal. In zijn vergadering houdt het AB zich bezig met allerhande politieke en organisatorische aangelegenheden. Zo wordt in de januarivergadering ruime aandacht besteed aan het PJK, wordt in de februarivergadering met het Tweede Kamerlid mevrouw Kraayeveld-Wouters van gedachten gewisseld over het voorontwerp van wet gelijke behandeling en bereidt het AB in maart de uitspraken over sociale zekerheid van de raad voor. In de meivergadering houdt het AB zich bezig met een regeling over onverenigbare functies in het CDJA, met een reactie op het „klussenplan” voor werkloze jongeren dat door het ministerie van (toen nog) CRM is bedacht, en met de kabinetscrisis. Daarbij wordt teleurstelling uitgesproken over de besluiteloosheid van het demissionaire kabinet en een voorkeur voor een interimkabinet van CDA en D'66. De junivergadering is vooral gewijd aan het beleidsplan voor 1983 en de voorbereiding van de partijraad die op 3 juli het CDA-programma vaststelt. De eerste vergadering na de zomervakantie houdt zich eind augustus vooral bezig met de voorbereiding van de voorstellen voor de algemene ledenvergadering zoals de begroting 1983 en de statutenwijziging. In de oktobervergadering wordt over de actuele politiek en de kabinetsformatie van gedachten gewisseld met fractievoorzitter Lubbers, terwijl de vergadering eind november en een extra vergadering in december vooral in het teken staan van de benoeming van een zestal nieuwe dagelijks-bestuursleden.

Dagelijks bestuur

Het uit zeven leden bestaande dagelijks bestuur vergadert in 1982 ongeveer 20 keer. Daarnaast wordt door (vertegenwoordigers van) het dagelijks bestuur in het voorjaar vergaderd met bijna alle provinciale besturen. In de dagelijks-bestuursvergaderingen worden de bijeenkomsten

van het algemeen bestuur voorbereid en de besluiten ervan uitgevoerd.

In januari verlaat Henriëtte Groot Koerkamp om gezondheidsredenen het dagelijks bestuur. Zij wordt opgevolgd door Frank ten Have.

In november treedt het voltallige dagelijks bestuur af. Nadat voorzitter Johan de Leeuw door de algemene ledenvergadering op 13 november is herkozen, worden de overige leden op 20 november door het algemeen bestuur benoemd. Daarmee kwam een einde aan het dagelijks-bestuurslidmaatschap van Hans Morsink, Harm Waterborg en Frank ten Have, in de plaats van wie werden gekozen: Bert Westerink, Johan de Boer en Ronald Bakker.

Met name het feit dat het dagelijks bestuur door deze besluitvorming geen „zuidelijke” leden meer heeft, leidt ertoe, dat het algemeen bestuur in december moet bezien of er geen aanvullende besluitvorming noodzakelijk is. Uiteindelijk zal begin januari 1983 deze discussie worden afgerond met het besluit om een zuidelijke vertegenwoordiger als adviseur in het dagelijks bestuur op te nemen en verder een onderzoek in te stellen hoe deze problemen in de toekomst te voorkomen. Ingaande 8 januari 1983 ziet het dagelijks bestuur er derhalve als volgt uit: Johan de Leeuw: voorzitter; Wim van de Camp: vice-voorzitter; Ton Strien: penningmeester; Corien Wortmann-Kool: lid; Bert Westerink: lid; Johan de Boer: lid; Ronald Bakker: lid; André Kolodziejak: standing invitation; Govert Veldhuijzen: secretaris (adviserend lid).

Organisatiecommissie

De organisatiecommissie van het CDJA is belast met advisering over organisatorische en financiële aangelegenheden, de propaganda en de organisatorische aspecten van de kadervorming. In dit kader houdt de commissie zich in 1981 onder meer bezig met verschillende financiële zaken, het „dubbele lidmaatschap” van CDA en CDJA, de verschillen binnen de organisatie (Noord-Zuiddialoog), het organiseren van drie introductieconferenties voor nieuwe leden in september en het mede voorbereiden van de algemene ledenvergadering. Voorzitter van de organisatiecommissie was eind 1982 André Leferink.

Binnenlandcommissie

De binnenlandcommissie is belast met het bevorderen van meningsvorming en -uiting over binnenlandse politieke vraagstukken. De commissie bestaat voornamelijk uit de coördinatoren van de verschillende fractiebegeleidingsgroepen.

Het stimuleren van de werkzaamheden van die fbg's is ook in 1982 een van de hoofdtaken van de binnenlandcommissie. Daarnaast houdt zij zich bezig met allerlei onderwerpen, zoals het voorontwerp van wet gelijke behandeling, sociale zekerheid en een reactie op het gemeenschapstakenplan voor werkloze jongeren. Te-

Het CDJA dagelijks bestuur.

vens participeert de commissie in de „brede maatschappelijke discussie” over het energiebeleid. In oktober organiseert de binnenlandcommissie een geslaagde studieconferentie over de rechtsstaat.

Vanuit de binnenlandcommissie worden ook contacten onderhouden met diverse organisaties en actiegroepen.

De commissie geeft tenslotte in 1982 nog een aantal bulletins uit: over sociale zekerheid en over de rechtsstaat (ter voorbereiding van de studieconferentie).

Voorzitter van de binnenlandcommissie is Paul Doop.

Jeugdplan

In januari benoemt het algemeen bestuur een bijzondere commissie onder leiding van Paul Doop, die zich gaat bezighouden met het opstellen van een jeugdplan, de CDJA-visie op (onderdelen van) het jeugdplan. In deze commissie participeert ook een vertegenwoordigster van het Wetenschappelijk Instituut.

In oktober wordt het resultaat van haar werkzaamheden gepubliceerd en toegezonden aan de leden van de CDJA-raad. In januari 1983 zou die het Jeugdplan bespreken.

Buitenlandcommissie

De buitenlandcommissie is belast met het bevorderen van de meningsvorming en -uiting over buitenlandse politieke vraagstukken in het onderhouden van contacten met het buitenland. In het kader van de eerste taak wordt in april een studiedag georganiseerd over Polen en worden bulletins gepubliceerd over het Midden-Oosten (Nederlands- en Engelstalig!) en Polen. Voorts brengt de buitenlandcommissie regelmatig adviezen uit aan het algemeen bestuur over politie-

ke stellingnames, bijvoorbeeld inzake Polisario, Polen en de NCO.

Vanuit de buitenlandcommissie worden ook contacten onderhouden met in Nederland opererende actiegroepen. Zo is het CDJA lid van de Chilibeweging Nederland en het anti-interventie platform El Salvador.

De contacten met het buitenland betreffen met name de vertegenwoordiging van het CDJA in de Europese Unie van Jonge Christen Democraten (EUJCD) en de commissie daarvan die de jonge CD-organisaties in de EG omvat, het Team of the Ten. Via de EUJCD is het CDJA lid van de Wereldunie van jonge Christen-Democraten waarvan ex-CDJA'er Wim Polman voorzitter is.

In juli bezoekt een Nederlandse delegatie een congres van het Gesprekscentrum van jonge christen-democraten in Kopenhagen. Verder worden regelmatig EUJCD en TOT-vergaderingen bezocht, alsmede – in december – het congres van Europese Volkspartij (EVP).

Voorzitter van de buitenlandcommissie is Rob van de Beeten.

Redactiecommissie

De redactiecommissie is belast met de redactie van het ledencontactorgaan dat is opgenomen in CD/ACTUEEL, dat wekelijks aan alle CDJA'ers wordt toegestuurd.

Nadat de ruimte, die daarin voor het CDJA beschikbaar is, eind 1981 is vastgelegd op drie pagina's, kan de commissie zich gaan bezighouden met het ontwikkelen van een vaste formule. In 1982 kreeg die een duidelijke vorm.

In april verzorgt de CDJA-redactiecommissie een themanummer van CD/ACTUEEL over jeugd- en jongerenbeleid.

Voorzitter van de redactiecommissie was Aat de Jonge.

Vormingscommissie

De vormingscommissie, belast met de (kader-)vorming binnen het CDJA lijdt in 1982 een door gebrek aan leden wat kwijnend bestaan. Niettemin draagt zij bij aan het programma van de introductieconferenties en wordt onder haar auspiciën in samenwerking met de Stichting Kader- en Vormingswerk in februari een cursus georganiseerd voor bestuurders van kernen. Vanaf september wordt zij bijgestaan door een stagiaire die zich met name ging bezighouden met vormingswerk in kernen. Joba Jansen treedt in april af als voorzitter van de vormingscommissie, welke functie sindsdien wordt waargenomen door Chris Westerlaken.

Kascommissie

De kascommissie belast met de controle van de jaarrekening van het CDJA vergadert in 1982 enkele keren. In de algemene ledenvergadering kon zij rapporteren over de jaarrekeningen 1980 en 1981.

Tot de algemene ledenvergadering is Jan Stevers voorzitter; de toen vernieuwde commissie wijst in 1982 nog geen nieuwe voorzitter aan.

Commissie van beroep

De commissie van beroep komt in 1982 slechts één keer in actie, met betrekking tot de vraag of de in het fusieprotocol voorziene functieverdeling ruimte laat om van een functie af te zien. Op verzoek van het algemeen bestuur wordt daarover advies uitgebracht met als resultaat een bevestigend antwoord.

Voorzitter van de commissie van beroep is Jos van Oijen.

Secretariaat

Het bestuur en de commissies worden bijgestaan door het secretariaat bestaande uit een aantal bij het CDJA in dienst zijnde medewerkers.

In 1982 zijn op het secretariaat werkzaam: Govert Veldhuijzen (secretaris), Dik Koopmans (adjunct-secretaris voor 24 uur per week), Lucas Bolsius (medewerker vanaf 1 februari voor 20 uur per week), Fija Mulder (secretaresse, vanaf 1 augustus) en Rob Slikker (stagiaire vormingswerk, vanaf 1 september).

Provinciale afdelingen/-plaatselijke en regionale kernen/kernenactieplan

In 1982 ligt de nadruk op het versterken van de organisatie van het CDJA op provinciaal en plaatselijk niveau.

Met de provinciale afdelingen wordt contact onderhouden via de leden van het algemeen bestuur en de provinciale vertegenwoordigers in de organisatiecommissie. Bovendien worden in het voorjaar bijna alle provincies door dagelijks-bestuursleden bezocht.

Binnen het CDJA functioneren begin 1982 ongeveer honderd plaatselijke en regionale kernen. Tijdens de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen wordt een groots opgezet kernenactieplan uitgevoerd, dat bij de extra Tweede Kamercampagne in augustus wordt voortgezet. Als gevolg daarvan worden tientallen nieuwe kernen opgericht, wat ook leidt tot grote aantallen nieuwe leden.

De kernenactie wordt landelijk gecoördineerd door een werkgroep onder voorzitterschap van Corien Wortmann-Kool.

In deze werkgroep participeren ook enkele CDA-functionarissen. In elke provincie functioneert een contactpersoon als coördinator.

In augustus besluit het algemeen bestuur de afdracht van de ledencontributie voor met name de kernen met ingang van 1983 te verruimen. In verband daarmee wordt een subsidieregeling voor activiteiten, waarvan in 1982 betrekkelijk weinig gebruik gemaakt is, beperkt.

Contacten met het CDA

De contacten met het CDA-bestuur worden bevestigd via de CDJA-vertegenwoordigers in het dagelijks- en het partijbestuur. Het dagelijks bestuur vergadert één keer samen met het partijpresidium. Ook in vergaderingen van de partijraad hebben CDJA'ers een werkzaam aandeel. Dat geldt met name de discussie over vrede en veiligheid op de voorjaarspartijraad in Hattem en de programvaststelling op 3 juli in Rotterdam. Met de andere gelieerde organen en organisaties wordt contact gehouden via het secretariaat en vertegenwoordigers in de besturen. Het betreft met name de redactiecommissie en de buitenlandcommissie van de partij en het bestuur van de Stichting Kader- en Vormingswerk. Met het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA worden nauwere banden aangeknoopt. Een medewerkster daarvan heeft een aandeel in de opstelling van het jeugdplan. Over andere samenwerkingsmogelijkheden hebben binnen- en buitenlandcommissie in december contact met het Wetenschappelijk Instituut.

Contacten met PJK, NPIJ en CRM/WVC

Het CDJA is met andere politieke jongerenorganisaties georganiseerd in het Politiek Jongeren Kontakt (PJK).

Het PJK is het hele jaar 1982 doende met een beleidsdiscussie die moet leiden tot een nieuwe organisatiestructuur, waarbij naast de jongerenorganisaties óók de werkvelden waarop de PJK-activiteiten zich richten betrokken zullen worden.

Via het PJK is het CDJA aangesloten bij het Nederlands Platform voor Internationaal Jongerenwerk (NPIJ) dat internationaal jongerenwerk coördineert. Een voorbeeld daarvan is de uitzending van een jongerenvertegenwoordiger naar de algemene vergadering van de Verenigde Naties. In 1982 was dit CDJA-lid Patricia Daemen-Deckers.

Eén van de doelstellingen van het PJK is het behartigen van de belangen van de politieke jongerenorganisaties ten opzichte van het ministerie van CRM/WVC. 1982 is het eerste jaar waarin de nieuwe subsidieregeling voor politiek jongerenwerk werd toegepast. Behalve een zekere verruiming van het subsidiebedrag uitte dit zich ook in een grotere belangstelling van het ministerie voor de werkzaamheden van het CDJA. Er behoort volgens de nieuwe regeling meer aandacht te worden besteed aan vormingswerk voor niet-leden. ■

Voorzitter Johan de Leeuw aan het woord.

17. CDA-Vrouwenberaad

Langzaam groeien is óók groeien

De vergelijking dient zich aan tussen het leven en de ontwikkeling van het CDA-Vrouwenberaad en dat van een mens. Lees voor fusie, geboorte en de vergelijking wordt duidelijk. Fusies en geboorten zijn pijnlijke momenten waarna zich een ontwikkeling in gang zet waarover veel te schrijven valt.

De groei en verandering van een pasgeborene kunnen per dag zichtbaar zijn. Over het tweede levensjaar van het CDA-Vrouwenberaad valt evenzeer voldoende groei te melden.

Bouwstenen

De bouwstenen waaruit het vrouwenberaad is opgebouwd zullen hier nog kort worden vermeld teneinde de groei in dit tweede levensjaar beter te kunnen volgen.

De landelijke raad is het hoogste gezagsorgaan binnen het vrouwenberaad en komt tweemaal per jaar in vergadering bijeen. Vier afgevaardigden per provincie, samen met het dagelijks bestuur en vier adviserende leden, vormen de landelijke raad.

Eén afgevaardigde per provincie, samen met het dagelijks bestuur en de vier adviserende leden, vormt het landelijk bestuur dat ongeveer negen keer per jaar vergadert.

Het dagelijks bestuur wordt gevormd door een voorzitter, vice-voorzitter, secretaris en penningmeester, welk bestuur zich geassisteerd weet door een bureaumedewerkster.

Het dagelijks bestuur komt gemiddeld twintig keer per jaar bijeen.

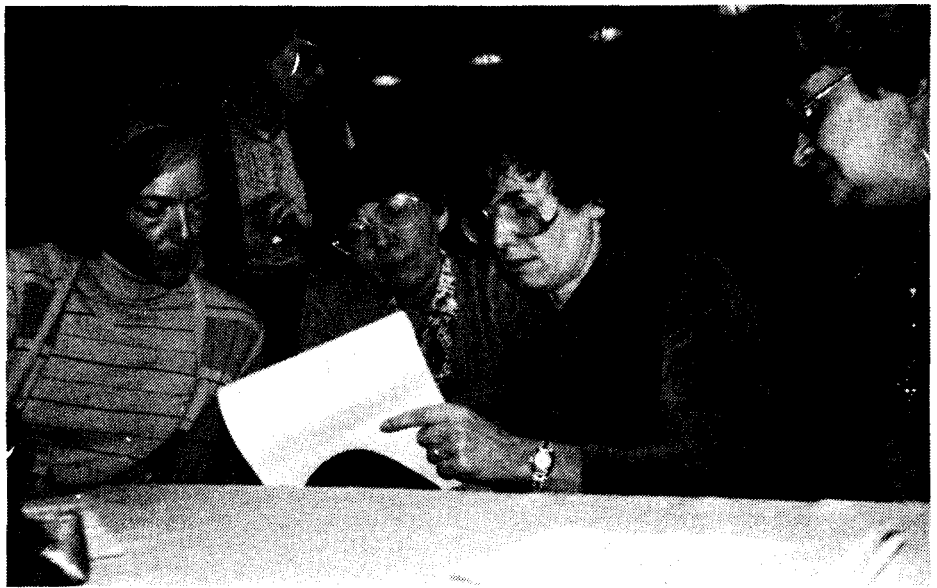
Zijn bovenstaande gegevens de bouwstenen voor het landelijke vrouwenberaad, de organisatie verwijdt z'n horizon op provinciaal en plaatselijk niveau.

Er zijn elf provinciale vrouwenberaden en iedere provincie telt plaatselijke vrouwenberaden. Sprak het vorige jaarverslag over uit de grond rijzende plaatselijke vrouwenberaden, dit jaarverslag mag spreken over uit de grond schietende vrouwenberaadspaddestoelen. Het aantal wisselt sterk per provincie, de groei is overal voorspoedig.

Bekijken we nu de bouwstenen, voor wat het jaar 1982 betreft, eens nauwkeuriger.

De landelijke raad

Op 18 januari en 11 oktober komen de leden van de landelijke raad bijeen. De eerste vergadering heeft als thema „De vrouw in de provinciale politiek”. Twee vrouwelijke leden van een provinciaal bestuur geven inzicht in het reilen en zeilen van zo'n bestuur met speciale aandacht voor de positie en invloed van de vrouw daarin. In deze vergadering worden de statuten en

Overleg op de partijraad.

reglementen van het vrouwenberaad goedgekeurd als ook het werkplan 1982.

De bijeenkomst van 11 oktober staat in het teken van individualisering of ook wel economische verzelfstandiging van de vrouw. Onder het motto „De kostwinner de deur uit” houden drie sprekers een inleiding, te weten de heer dr. B. de Vries, Tweede Kamerlid, mevrouw J. G. Kraaijeveld-Wouters, eveneens Tweede Kamerlid en mevrouw mr. Ph. Weijnen-Pot, lid van de Emancipatieraad.

In deze vergadering wordt goedkeuring verleend aan het hierna nader te noemen werkstuk aangaande de zedelijkheidswetgeving en aan het werkplan 1983.

Het landelijk bestuur

Evenals in het CDA wordt binnen het vrouwenberaad niet alleen gestreefd naar het deskundig maken van mensen (vrouwen), maar evenzeer naar de doorstroming van bereikte deskundigheid. Geen gesloten structuur maar deskundige vrouwen, leden van het vrouwenberaad, laten participeren in de partij.

Deze doelstelling heeft in dit jaar een duidelijke invloed op het landelijk bestuur: twee bestuursleden, mevrouw L. M. T. Offringa-Knibbe en mevrouw T. Arts-Kuppens, werden benoemd als statenlid in respectievelijk Zuid-Holland en Noord-Brabant; zij verlaten wegens te drukke werkzaamheden het landelijk bestuur.

Twee aanblijvende bestuursleden werden eveneens tot statenlid gekozen: mevrouw mr. H. Th. ten Hagen-Pot en mevrouw M. Coops-Vaessen, in respectievelijk Overijssel en Limburg. Behoudens mevrouw Offringa en mevrouw Arts traden, om persoonlijke redenen af, mevrouw N. Zuidema-van Dijk, secretaris, mevrouw H. Th. Stevenson-Kuiper (Dr.).

Na een open sollicitatieprocedure kan het vrouwenberaad zich gelukkig prijzen met een opvolgster voor mevrouw N. Zuidema-van Dijk. Op 8 november wordt mevrouw A. Baas-lansen benoemd als secretaris door het landelijk bestuur.

Het landelijk bestuur komt negen keer in vergadering bijeen waarvan tweemaal in beleidsvergadering.

Van de zeven (reguliere) vergaderingen wordt een aantal begonnen met een politieke rondblik die gehouden wordt door een lid van de Tweede Kamer. Deze politieke rondblikken worden gevolgd door een discussie en hebben onder andere als onderwerp „De val van het tweede kabinet Van Agt”, „De vrouw in de gezondheidszorg”, „De kabinetsformatie” en „De regeringsverklaring”.

De beide beleidsdagen, gehouden op 30 augustus en 9 september, zijn bedoeld om terug te kijken op een (eerste) jaar functioneren, te leren uit de moeilijkheden van dat jaar en om te bezinnen op het komende jaar met als resultaat het opstellen van een werkplan 1983.

Leren uit de moeilijkheden: geeft het werkplan 1982 aan dat er gewerkt zou gaan worden met vaste werkgroepen (Volksgezondheid, Justitie, Sociale Zaken, Pers & Publiciteit), de realiteit en verandering van inzicht doen besluiten ervan af te zien.

In de plaats komen ad-hoc werkgroepen, gericht op politieke onderwerpen die zich à la minute voordoen. Onderwerpen waarbij het van belang is dat het CDA-Vrouwenberaad een geluid laat horen en een standpunt kenbaar maakt.

Wel is er een serieuze poging gedaan te starten met een werkgroep Pers en Publiciteit. Viermaal is de groep van ongeveer zes leden bijeen geweest om uiteindelijk in te zien dat de levensvatbaarheid te gering was.

Toch is aandacht voor pers- en publiciteitszaken te belangrijk om niet opnieuw te proberen er een werkgroep voor te vormen.

De groei naar een betere communicatie zette zich gestaag voort zoals ook het op elkaar afstemmen en coördineren van talrijke activiteiten beter verliep.

Het Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur draagt nog steeds de hitte van de dag. In ongeveer 20 bijeenkomsten is in 1982 het reilen en zeilen meer dan uitvoerig aan de orde geweest.

Veel aandacht ging zitten in het voorbespreken en voorbereiden van vergaderingen van het Landelijk Bestuur, van de Landelijke Raad, van de bijeenkomsten in het kader van het reeds genoemde brede emancipatieoverleg en van anderszins belangrijke bijeenkomsten.

Behalve het organisatorisch aspect eiste ook het politiek functioneren van het Dagelijks Bestuur veel aandacht op. Het Dagelijks Bestuur volgt nauwgezet de gang van zaken in „politiek Den Haag” en richt zich in beleidsvoorbereidende zin op onderwerpen aan de hand waarvan met het Landelijk Bestuur het beleid moet worden gevormd.

De samenstelling van het Dagelijks Bestuur was als volgt:

Voorzitter – mevrouw mr. H. Th. ten Hagen-Pot, vice-voorzitter – mevrouw mr. M. Bellingwout-Roodenburg, secretaris – mevrouw N. Zuidema-van Dijk, penningmeester – mevrouw J. Tacken-van Wessem.

Met de rustige zomerperiode voor de deur meldde de secretaris mevrouw N. Zuidema-van Dijk dat zij zich op persoonlijke gronden genoodzaakt zag het bestuurslidmaatschap te beëindigen.

Na een heel drukke periode waarin de inzet van de secretaris werd gemist, werd het Dagelijks Bestuur gelukkig opnieuw voltallig door het aantreden van mevrouw A. Baas-Jansen uit Nun-
speet.

Het Partijbureau

De afdeling „Het Vrouwenberaad” is op het bureau vertegenwoordigd door een beleidsmedewerkster voor vier dagen per week en iemand de

secretariaatswerkzaamheden voor haar rekening nam.

Financiële en ziekteproblemen waren er debet aan dat de secretariële ondersteuning ernstig te wensen overliet. Er was slechts continuïteit in de „aanvoer” van werk en niet in de opvang ervan. Door dat manco heeft het beleidsmatige werk op het bureau niet voldoende uit de verf kunnen komen.

Politieke activiteiten

Het CDA-Vrouwenberaad is een politieke organisatie. Na een zó ingrijpend proces als een fusie kan met recht politiek functioneren, inhoudelijk politiek functioneren, een luxe worden genoemd. Daar ben je nl. niet zomaar aan toe. Daar heb je niet ineens, vanaf het moment van fuseren en ontstaan, de middelen en mogelijkheden voor. Al is er geen tijd verlopen gegaan aan administratief en organisatorisch op gang helpen, veel tijd is wel noodzakelijk erin geïnvesteerd.

Heel veel tijd kostte het in het eerste bestaansjaar, minder tijd in het tweede jaar, tot in de toekomst de trein gesmeerd loopt en alle aandacht daadwerkelijk aan politiek inhoudelijke zaken mag worden gegeven.

In 1982 is dat met de volgende zaken gelukkig al wel het geval:

- De reeds in 1980 op gang gekomen discussie over gezin en samenleving wordt afgerond met een enquête welke afronding weer resulteert in het in maart verschijnende evaluatieverslag.
- Zo vindt ook de door het Vrouwenberaad gevoerde partijpolitieke discussie over Vrede & Veiligheid z'n weerslag in een rapport met politieke conclusies.

- Eind 1981 ziet het Voorontwerp van een wet gelijke behandeling het licht. Begin 1982 heeft een ad-hoc werkgroep van het Vrouwenberaad zich over het voorontwerp gebogen met een standpuntbepaling als resultaat.

- Op 8 mei houdt het CDA een partijraad in Hattem waar de vredes- en veiligheidsproblematiek op de agenda staat. Het Vrouwenberaad en de jongerenorganisatie komen met een gezamenlijke resolutie die wordt aangenomen.

- Het Vrouwenberaad heeft n.a.v. het Wetsontwerp van Minister De Ruiter (Justitie) tot wijziging van de strafbaarstelling van pornografie een landelijke ad-hoc werkgroep „Zedelijkheidswetgeving” ingesteld. Het innemen van een standpunt wordt op korte termijn noodzakelijk bevonden aangezien voormalig staatssecretaris Hedy d'Ancona op 7 en 8 juni in Den Haag een conferentie belegde over „Sexualiteit en Geweld”. De werkzaamheden van de werkgroep resulteren in een werkstuk. (begin juni)

- Het Vrouwenberaad heeft zich intensief bezig gehouden met de partijpolitieke discussie over sociale zekerheid. Op 10 september organiseert het Vrouwenberaad een afsluitende dag met mevrouw J. G. Kraaijeveld-Wouters als inleider. Naar aanleiding van die dag formuleert het Vrouwenberaad negen conclusies.

- Ook dit jaar valt helaas het kabinet waarna er een periode van informeren en formeren aanbreekt.

Ook nu participeert het CDA-Vrouwenberaad bij monde van z'n vice-voorzitter, mevrouw mr. M. Bellingwout-Roodenburg, in het politieke vrouwencontact om samen met vertegenwoordigers uit de politieke vrouwenorganisaties van PvdA, VVD, D'66, PPR en PSP op 19 oktober een verklaring aan te bieden aan kabinetsinformatuur mr. W. Scholten. Deze verklaring spitst zich toe op hoofdpunten voor sociaal-economisch beleid.

- Na informeren en formeren komt het nieuwe kabinet, het kabinet Lubbers, met een regeringsverklaring. Niet als enige is het CDA-Vrouwenberaad zeer ongelukkig met de in de verklaring geformuleerde passage over het inkomensbeleid. Van dit beleid zouden de laagste inkomensklasse, de vrouw en het gezin de dupe worden. Het Vrouwenberaad uit z'n onvrede en bedenkingen door middel van een brief, gericht aan premier Lubbers.

- In een jaar waarin Sociale Zekerheid een belangrijk onderwerp van studie is en Emancipatie als onderwerp een discussie wordt voorbereid, zijn gesprekken over individualisering op alle niveaus gevoerd. Het heeft veel vrouwen en mannen beziggehouden met het denken over emancipatie.

- Een dóórgaande, politieke activiteit is de bezinning op de politieke consequenties van de ontwikkelingen van de micro-electronica. Het Vrouwenberaad richt zich, samenwerkend en -denkend met de jongeren, op vraagstukken dienaangaande.

Interne betrekkingen

Wanneer integratie van het Vrouwenberaad in de partij een belangrijke doelstelling wordt genoemd, kan het niet anders of het Vrouwenberaad participeert in de partij.

Er wordt in de volgende verbanden binnen de partij deelgenomen: Dagelijks Bestuur, Partijbestuur, Partijraad, Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut, Stichtingsbestuur van Kinder- en Vormingswerk.

Er is gestreefd de wederzijdse beïnvloeding zo positief mogelijk te laten zijn.

Externe betrekkingen

Vertegenwoordigingen buiten het CDA worden ook in 1982 als bijzonder belangrijk ervaren. De gezamenlijke verklaring aan de kabinetsinformatuur is reeds genoemd als zo'n belangrijke en invloedhebbende ervaring.

Verder is het CDA-Vrouwenberaad als organisatie aangesloten bij de Nederlandse Vrouwen Raad. In het najaar 1983 mag het Vrouwenberaad als aangesloten organisatie iemand afvaardigen naar de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York. Daartoe is medio oktober een sollicitatiegespreksronde geweest die resulteert in de benoeming van mevrouw B.

F. Bos-Beernink. Als haar eventuele vervanger is benoemd mevrouw M. Chorus-Menken. In het Breed Platform van Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid participeert het Vrouwenberaad evenals in de actiegroep Tijd voor School. Beide afgevaardigden zorgen voor verslaglegging naar het landelijk bestuur.

Om 1982 is er een overleg gestart tussen het Dagelijks Bestuur van het Vrouwenberaad en CDA-bewindsliden, CDA-Tweede Kamerleden uit de commissie Emancipatie, vrouwelijke CDA-Eerste Kamerleden, CDA-Eerste Kamerleden met speciale belangstelling voor emancipatie, CDA-leden uit de Emancipatieraad en CDA-vrouwen uit het Europees Parlement met emancipatie als onderwerp.

In regelmatig gehouden bijeenkomsten komen aan de orde, onder andere, onderwerpen als „Individualisering” en „Sociale Zekerheid”. De bijeenkomsten worden gehouden naar aanleiding van actuele zaken die in het bijzonder de positie van de vrouw betreffen, welke agenda-punten goed worden voorbereid zodat er constructief kan worden vergaderd. Verslagen worden steeds toegezonden aan de leden van het landelijk bestuur.

Genoemd is reeds de participatie van het CDA-Vrouwenberaad in het politiek vrouwencontact. „Samen maakt sterk” en hoewel eigen identiteit

en meningsvorming onaangetast blijven, blijkt het een zeer nuttige zaak te zijn de eigen mening te toetsen aan die van andere politieke vrouwenorganisaties.

Secties Vrouwenberaad

De Sectie Vorming:

Het CDA-Vrouwenberaad krijgt een belangrijke ondersteuning in al het werk door de Sectie Vorming, onder voorzitterschap van mevrouw T. Bot-van Gijzen. Alle provinciale Vrouwenberaden zijn door middel van één afgevaardigde vertegenwoordigd in de sectie.

Het boventallig Dagelijks Bestuur telt drie leden. De Sectie werkte in nauwe samenwerking met het bestuur van het Vrouwenberaad en het bestuur van de Stichting Kader- en Vormingswerk van het CDA.

Ook in 1982 was er sprake van talloze activiteiten. Op 6 en 13 januari werden te Zwolle trainingen verzorgd voor aanstaande forumleden. De onderwerpen worden bepaald door de negen samenwerkende vrouwenorganisaties, na overleg met vrouwelijke Tweede Kamerleden.

Op 25 oktober en 1 november werden eveneens trainingsdagen georganiseerd voor forumleden, deze keer in Utrecht.

Plaatselijke gespreksleidsters van het Vrouwenberaad werden door middel van informatiedagen gestimuleerd in hun eigen woonplaats te starten met de discussie over Sociale Zeker-

heid. Vier dagen werden gehouden in Den Haag, 's-Hertogenbosch, Zwolle en Heerenveen.

Teneinde als Vrouwenberaad een duidelijk standpunt in de discussie over sociale zekerheid te kunnen innemen werd een afrondende studiedag gehouden op 10 september in Utrecht. In de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland is een cursus „Kijk op Politiek” georganiseerd.

Op het CDA-Bureau te Den Haag werden vier studiedagen georganiseerd over de uitgangspunten van het CDA.

Evaluatiedagen hield de Sectie Vorming op 6 en 7 mei in de Ernst Sillemhoeve te Lage Vuursche. De provincies Utrecht, Overijssel, Gelderland, Limburg, Noord-Holland en de drie noordelijke provincies profiteerden van de extra subsidie-mogelijkheden die er waren in verband met de Brede Maatschappelijke Discussie Energie. In totaal werden in de maanden november en december zes informatiedagen georganiseerd, die elk verschillend waren van opzet en program.

De Sectie Buitenland

Bestuur en leden van de Sectie Buitenland hebben door middel van de volgende activiteiten ernaar gestreefd de doelstellingen te realiseren. Op 27 en 28 november werd door de vrouwenorganisatie van de Europese Volkspartij in Cade-

nabbia een Seminar gehouden over het thema „Arbeid en Technologie”. Voorbereidende besprekingen waren er te Straatsburg en Wenen. In december werd een EVP-congres in Parijs gehouden en bezocht door de vice-voorzitter van de EVPF, mevrouw A. L. van den Beld-Pott en de voorzitter van de Sectie Buitenland, mevrouw B. F. Bos-Beernink. Mevrouw Bos werd afgevaardigd mede namens de Commissie Buitenland van het CDA.

Europees Parlement: op de richtlijn inzake de Tijdelijke Arbeid werd in een werkgroep een commentaar opgesteld, dat daarna in de Sectie werd goedgekeurd. Verschillende aanbevelingen werden door mevrouw J. R. H. May-Wegen overgenomen en in de EVP-fractie uitgebracht.

Op verzoek van het Europese Parlement heeft de Sectie commentaar geleverd op de questionaire betreffende „De Vrouw in Militaire Dienst”. Als gevolg van het rapport van het Europese Parlement over de positie van de vrouw in de Europese Gemeenschap werd opgesteld een „Nieuw Actieprogramma van de Gemeenschap inzake bevordering van Gelijke Kansen voor de vrouw, 1982-1985”.

Een symposium in Bonn hierover werd bijgewoond door mevrouw B. F. Bos-Beernink.

Op een congres, gehouden onder auspiciën van de Speciale Commissie van de VN van 17-19 mei te Brussel, betreffende „Vrouwen en Apartheid” was de Sectie vertegenwoordigd.

Sectieleden namen ook deel aan andere activi-

teiten op internationaal terrein, zij het niet direct als lid van de Sectie Buitenland.

Zo had mevrouw B. F. Bos-Beernink een actief aandeel aan de studiedag, georganiseerd door de Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking van de Nederlandse Vrouwenraad over „Vrouw en Voedsel”. Mevrouw C. C. Kakes-Veen woonde als lid van de Koninkrijksdelegatie de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York bij van september tot en met december. Zij werd hiertoe afgevaardigd door de Nederlandse Vrouwenraad op voordracht van de Protestants Christelijke Groeperingen (NCVB).

Van 18-30 september woonde mevrouw B. F. Bos-Beernink de driejaarlijkse conferentie bij van de „International Council of Women” in Korea. Ze deed dat namens de Nederlandse Vrouwenraad.

De dertien leden tellende Sectie, inclusief het bestuur, heeft een actief jaar achter de rug, onder andere trachtend een eigen inbreng te hebben in het internationale werk, een steunpunt te zijn voor vrouwen die deelnemen aan internationale activiteiten, een coördinatiepunt te zijn tussen de Commissie Buitenland van het CDA, het CDA-vrouwenberaad en de Internationale Christen Democratische Vrouwenorganisaties.

Emancipatiewerk

Het jaar 1982 was het jaar waarin het project emancipatiewerker van het ministerie van CRM afgerond moest worden. De twee emancipatie-

werkers, mevrouw drs. P. Keyser-Hooijmans en mevrouw L. Schneiders-Schönau hebben ook gedurende dit laatste projectjaar hun emancipatoire invloed doen gelden, hierbij ondersteund door de begeleidingscommissie onder voorzitterschap van mevrouw A. L. van den Beld-Pott. Mevrouw Keyser heeft waardevol emancipatoir werk verricht met het leiden van regionale dagen die als thema hadden „Weerstanden tegen Emancipatie”. Op vier plaatsen in het land organiseerde en leidde zij tevens driedaagse interprovinciale kadercursussen over de onderwerpen: weerstanden, CDA-identiteit en emancipatiedeskundigheid in de gemeenten. Zij stelde hiervoor een cursusmap samen en schreef een brochure „Over weerstanden tegen emancipatie”. Mevrouw Keyser had de supervisie over een gedeeltelijke begeleiding van een communicatie-/discussietraining voor het provinciaal kader in Drenthe.

Mevrouw Schneiders verleende dit derde projectjaar medewerking aan een tweetal bijeenkomsten in het kader van de partijpolitieke discussie binnen het CDA-Vrouwenberaad over het onderwerp Sociale Zekerheid. In maart werd een inleiding gehouden voor het bestuur van de Vereniging van CDA Gemeente- en Provinciebestuurders.

Veel aandacht is verder besteed aan een onderzoek betreffende het onderwerp „Emancipatie in het Sociaal-Cultureel Plan” en „De tijdelijke Rijksbijdrageregeling ter Stimulering van Emancipatiewerk”.

Samen met de beide emancipatiewerkers heeft het bestuur van het CDA-Vrouwenberaad de stelling dat economische vanzelfstandiging van de gehuwde vrouw, mits geleidelijk ingevoerd, past binnen de uitgangspunten van het CDA, in discussie gebracht.

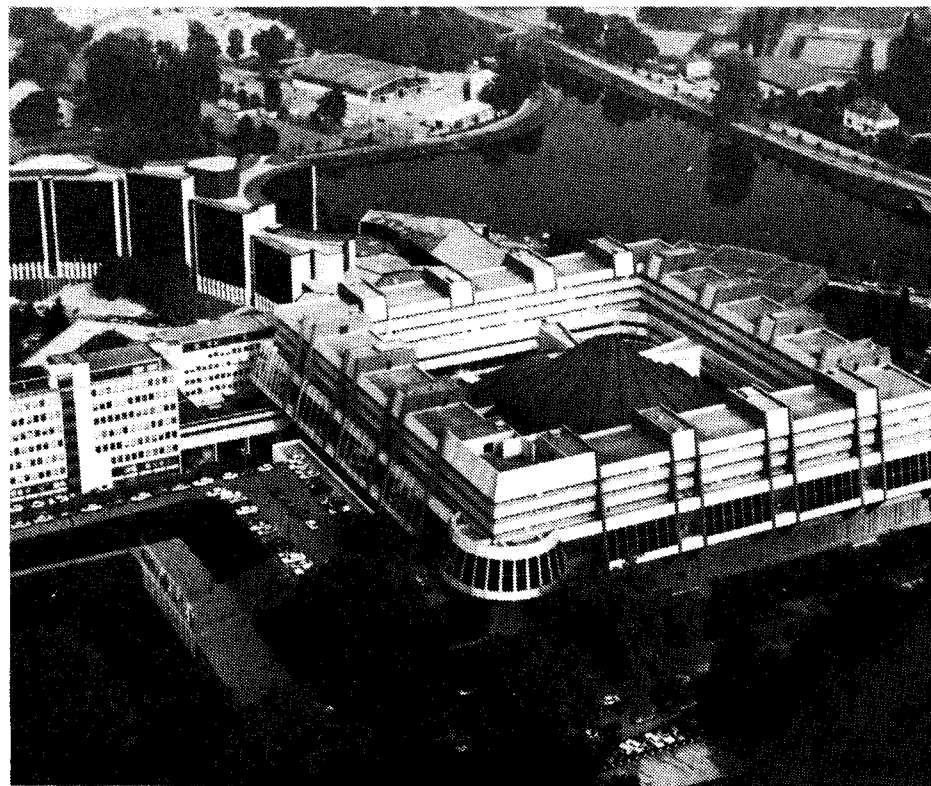
Leden van het Landelijk Bestuur:

Begin 1982

mw. F. Ekens-van Dam, Haren (Groningen); mw. G. v. d. Schoor-Timmerman, Heerenveen (Friesland); mw. H. Th. Stevenson-Kuipers, Hogeveen (Drenthe); mw. H. Holthuis-Hansen, Hasselt (Overijssel); mw. G. van Leeuwen-Bakker, Arnhem (Gelderland); mw. E. de Koning-Nefkens, Linschoten (Utrecht); mw. M. Verheul-Verhulst, Heemstede (Noord-Holland); mw. L. T. M. Offringa-Knibbe, Voorschoten (Zuid-Holland); mw. J. Punt-van Osnabrugge, Vlissingen (Zeeland); mw. T. Arts-Kuppens, Ledeaeker (Noord-Brabant); mw. M. Coops-Vaessen, Heerlen (Limburg); mw. A. van den Beld-Pott, Den Haag (adviserend lid); mw. E. Sleijser-Tegelaar, Alphen a/d Rijn (adviserend lid); mw. T. Bot-van Gijzen, Spijkenisse (adviserend lid); mw. B. F. Bos-Beernink, Katwijk (adviserend lid).

Eind 1982 voor wat de wijzigingen betreft:

mw. B. van der Velde-van Dijk, Hogeveen (Drenthe); mw. A. M. van der Linde-Pelger, Zwolle (Overijssel); mw. J. Schumacher-Schnitger, Vlaardingen (Zuid-Holland); mw. E. van Hettema-de Jong, Boxtel (Noord-Brabant). ■

Het Europees Parlement in Straatsburg.

Herinneringen aan de Unie

Nadat binnen een week de eerste druk van „Herinneringen aan de Unie waarin we ons thuisvoelden” was uitverkocht, is begin 1981 de tweede druk verschenen. Een uniek boekwerkje dat voor een deel voorziet in een wezenlijk tekort aan geschiedschrijving van de Unie.

Naast artikelen van en over personen worden ook historische processen onder de loep genomen, zoals de christelijk-sociale koers, de dialoog met de ARP en de vernieuwingsgeest na 1967 (Unie-nieuwe-stijl).

Een boekje, niet alleen voor oud-Unieleden maar ook voor alle anderen die zich met elkaar inzetten voor een goede en stabiele toekomst voor het CDA.

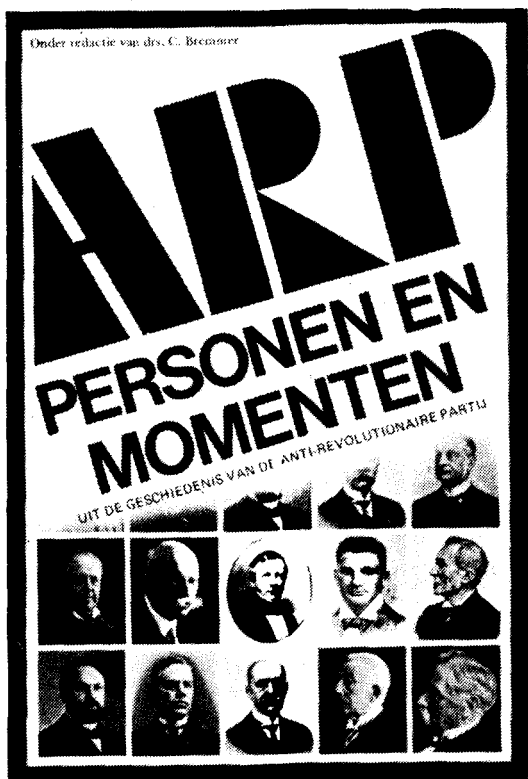
Het boekje telt 128 pagina's. De prijs bedraagt f 12,50. Het is te bestellen bij: Uniewerksfonds, Postbus 143, 8330 AC Steenwijk; het wordt u dan franco huis toegezonden met een acceptgirokaart.

Herinneringen aan

DE UNIE

WAARIN WE ONS
THUIS VOELDEN

Christelijk-Historische Karakteristieken
onder redactie van drs A. J. van Dulst

Uit de geschiedenis van de ARP

In deze bundel belicht een tiental deskundigen, waaronder politici en wetenschappers, aan de hand van portretten en schetsen de bijzondere plaats die de ARP honderd jaar lang heeft ingenomen. Naast bekende persoonlijkheden uit de geschiedenis van de ARP wordt ook stilgestaan bij figuren die enigszins in de schaduw stonden van andere antirevolutionairen maar wier ideeën toch wezenlijke invloed hebben uitgeoefend.

Verder bevat het boek enkele toespraken van AR-politici uit het zeer recente verleden, een groot aantal bijlagen over de functies die antirevolutionairen hebben vervuld in hun eigen partijorganisatie, in het parlement, in de regering, enz. Onder meer is een overzicht opgenomen van burgemeesters van AR-huize per 1 augustus 1980. In het boek zijn diverse foto's en cartoons afgedrukt.

De bundel is geredigeerd door drs. C. Bremmer.

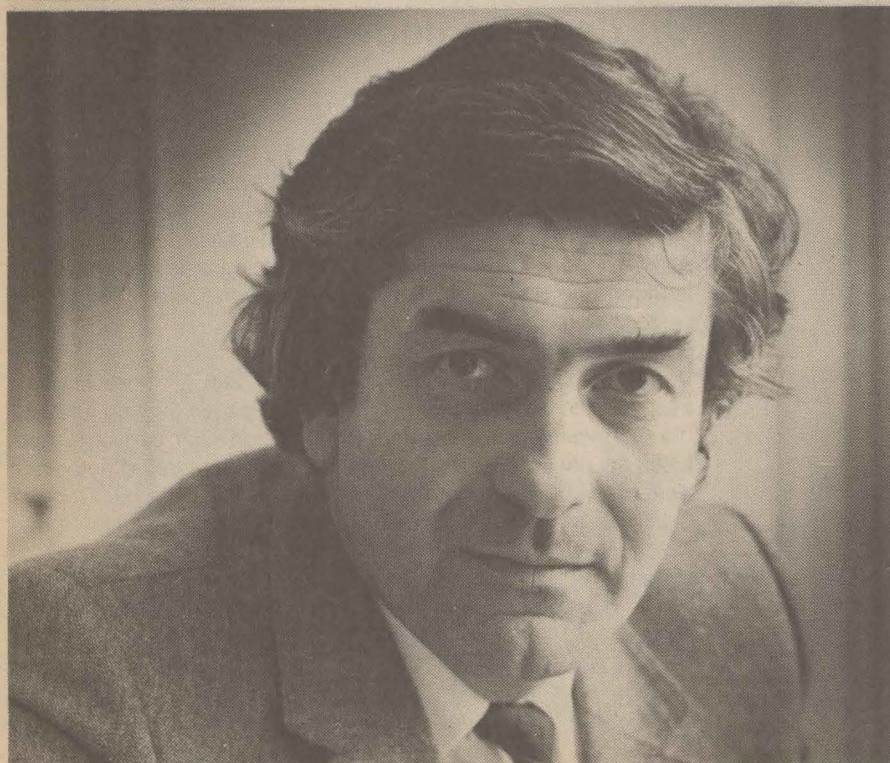
Het boek – 279 pag. – is een uitgave van T. Wever BV, Franeker. De prijs bedraagt f 19,50.

Verkrijgbaar via de boekhandel en bij het CDA, Dr. Kuiperstraat 5. 2514 BA Den Haag, tel. 070-92 44 61, postrekening 927682.

Formatie '82

belicht

CDA VVD CDA
VVD CDA VVD
FORMATIE '82
BELICHT

Evenals na vorige formaties het geval was heeft het CDA ook de totstandkoming van het kabinet Lubbers in boekvorm vastgelegd.

Het bijna 200 pagina's tellend boek, onder de titel **Formatie '82 belicht**, bevat alle relevante documenten die in de formatieperiode een rol hebben gespeeld.

In korte overzichten worden de verschillende fasen van deze kabinetsformatie beschreven.

Ook de regeringsverklaring van het CDA-VVD kabinet en de reactie daarop van de CDA-fractie is in deze uitgave terug te vinden.

Tenslotte is in een apart middenkatern de kroniek van deze formatieperiode zoals die eerder in meerdere afleveringen in *CD/ACTUEEL* gepubliceerd is, opgenomen. De prijs van het boek bedraagt f 15,-. Door dit bedrag over te maken op giro nr. 927682 t.n.v. CDA-secretariaat – Den Haag (met vermelding van **Formatie '82 belicht**) wordt het boek franco toegestuurd.